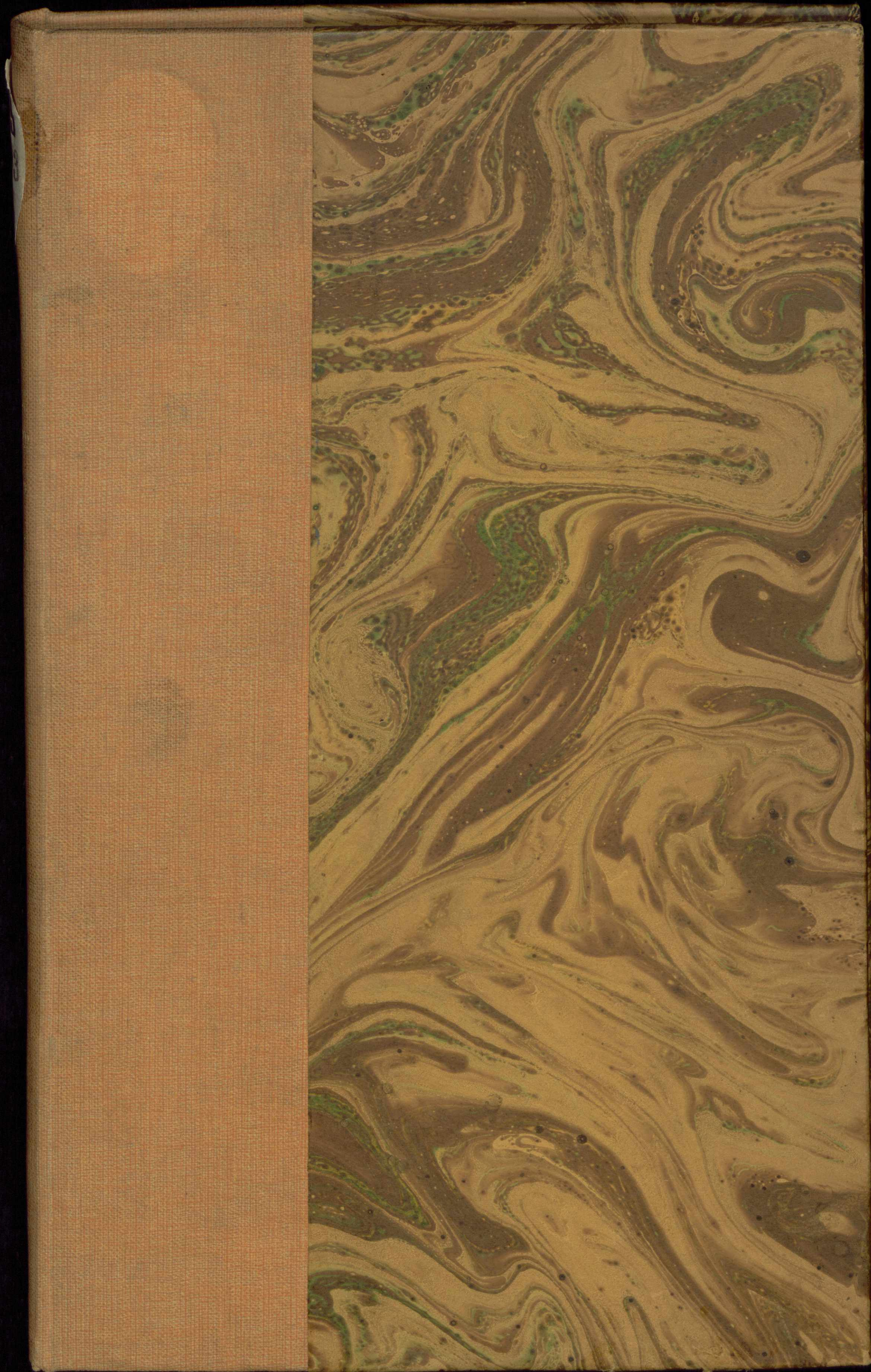
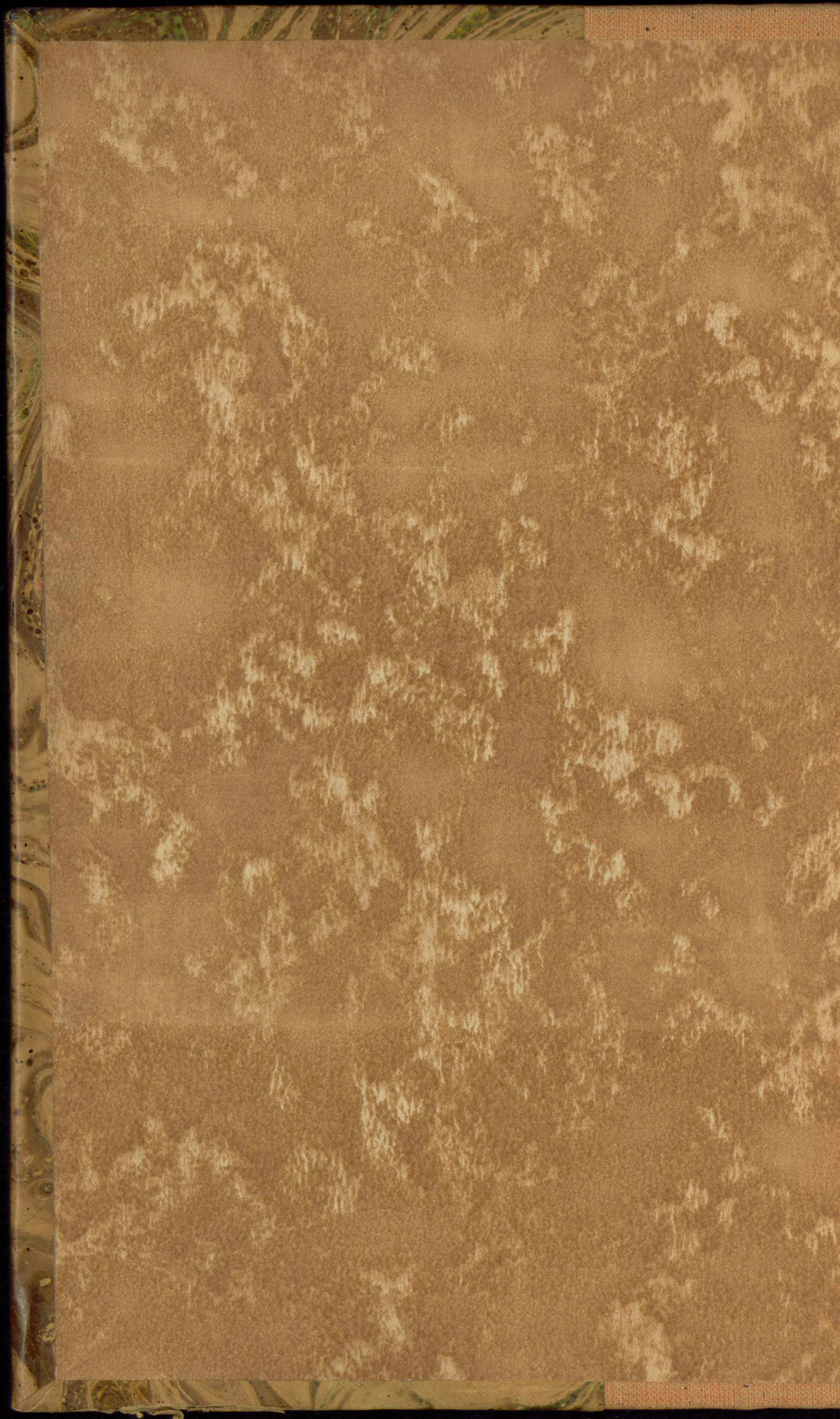
OHLIN

PÅ FORSKNINGSFÄRD EFTER BJÖRLING OCH KALLSTENIUS

PÅ FORSKNINGSFÄRD

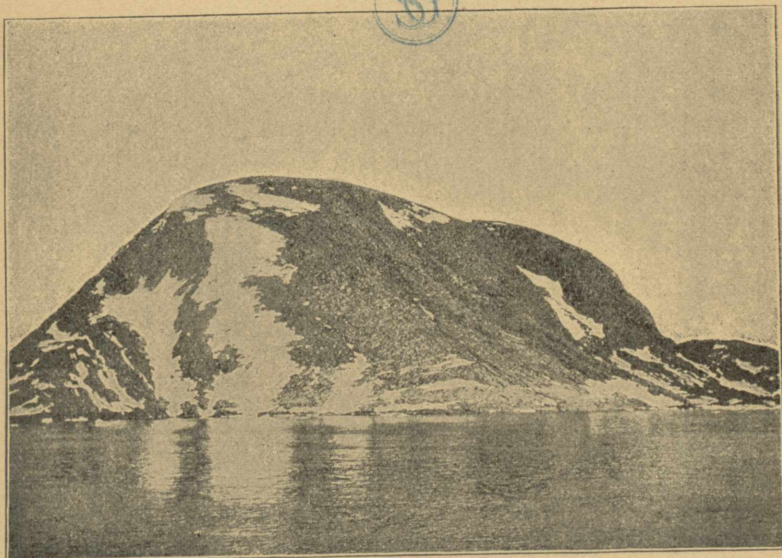
EFTER

BJÖRLING OCH KALLSTENIUS.

Eskimåer från Igloo-da-ho-miny (den nordligaste eskimå-byen).

Sydöstra Carey ön.

PÅ FORSKNINGSFÄRD

EFTER

BJÖRLING OCH KALLSTENIUS.

STRÖDDA DAGBOKSANTECKNINGAR FRÅN EN FÄRD TILL NORDGRÖNLAND SOMMAREN 1894

AF

AXEL OHLIN.

Med 4 porträtt, 7 vyer och 4 kartor.

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1895.

Förord.

Endast efter många betänkligheter och på enträgna uppmaningar af vänner och bekanta har jag ändtligen beslutat mig för att offentliggöra en kort skildring af min färd förra året, grundad på strödda dagboksanteckningar. Det negativa resultatet af min liksom af jägmästare Elis Nilssons resa, företagna i syfte att vinna upplysning om Björlings och hans följeslagares öde, torde redan vara tillräckligt bekant. Dock har jag ej ansett öfverflödigt att i efterföljande skildring ännu en gång skarpt framhålla den nödvändiga slutledning, till hvilken vi alla kommo, nämligen att Björling och Kallstenius sannolikt redan 1892 på hösten omkommo — på hvad sätt torde för alltid förblifva förborgadt — emedan under loppet af innevarande år tidningsnotiser, sannolikt ur amerikansk källa, varit synliga, att Stein och nu senast Peary's undsättningsexpedition för detta år skulle skaffa »fullständig visshet» om den förolyckade expeditionens öde. Genom efterföljande sidor hoppas jag kunna visa lönlösheten af alla vidare efterforskningar.

Mången torde mina omdömen om Björling förefalla hårda och skarpa. Må man dock besinna, att jag utsändes för att — på hvad sätt jag än kunde — skaffa upplysningar om honom! Huru stor min beundran för Björlings mod och oförskräckthet därför än är, har jag ej tvekat att offentliggöra, hvad jag fick erfara ur de trovärdigaste källor i St. Johns och Godhavn, de platser, där man torde vara bäst underrättad om den olyckliga expeditionen. Om de upplysningar jag därstädes erhöll om dess utrustning m. m.,

ej i allt äro med verkliga förhållandet öfverensstämmande — hvilket jag dock tyvärr har intet skäl att antaga — må denna osannfärdighet blifva sagesmännens!

Om Inglefield Gulf-eskimåerna, jordens nordligaste invånare, kunde jag visserligen hafva haft ett och annat att förtälja. Dock har jag ej ägnat dem ett särskildt kapitel, dels emedan min skildring af dem skulle grundat sig blott på några få veckors personlig beröring, en allt för kort tid att kunna lära känna ett folk, dels och hufvudsakligen emedan min kamrat under förra sommarens färd, Eivind Astrup, påbörjat utgifvandet af ett arbete, »Blandt Nordpolens Naboer», i hvilket den härför intresserade läsaren torde finna en mycket mera helgjuten bild af detta intressanta folk, grundad på ej mindre än två års daglig och stundlig beröring med detsamma.

Illustrationer hafva, tack vare min förläggares stora tillmötesgående, kunnat bifogas och äro de alla utförda efter fotografier, tagna dels af mig, dels af expeditionens fotograf, professor Libbey.

Där ej särskildt är angifvet, har jag med mil menat engelska.

Wisingsö i september 1895.

Författaren.

Innehåll:

INNEHÅLL.

FÖRSTA KAPITLET.

Inledning.

För svenska läsare torde det vara öfverflödigt att orda synnerligen mycket om anledningen till min resa till Smith Sund. Hos alla är ännu i färskt minne, huru på senhösten 1893 en skotsk hvalfångare återkom med den sorgliga underrättelsen, att han å den sydöstra af Carey öarna funnit vraket af den skuta, Ripple, som Björling köpt i St. Johns, New-Foundland, och med hvilken han lyckats gå öfver den fruktade Melville Bay. Därjämte fann hvalfångarekaptenen en del kringströdda persedlar af allehanda slag, liket af en okänd man, hvilken han ansåg hafva varit en af besättningen, och — det viktigaste af allt — några korta meddelanden från Björling. Man kan sammanfatta innehållet af dessa bref så, att Björling efter en ovanligt hastig resa öfver Melville Bay — på en dag! — af storm drifvits till Cape Parry, därifrån gått öfver till Carey öarna, där skonaren strandat, och efter förlusten af denna i båt sökt nå Foulke Fiord. Denna resa hade han dock måst afbryta, sedan han nått Northumberland-ön, hvarifrån han återvände till Carey ön. Det sista kortet var dateradt därsammastädes den 12 oktober 1892 och innehåller Björlings oförklarliga beslut att samma dag anträda färden öfver till Ellesmere Land! Jag anför redan

nu i början dessa Björlings irrfärder här uppe, då de genast, sedan de blifvit bekanta, af flera sakkunniga personer skarpt kritiserades och syntes antyda, att Björling åtminstone ej hade de teoretiska förutsättningarna att reda sig i dessa farvatten.

I det följande hoppas jag kunna visa, huru mer än väl berättigad denna kritik var!

Lika bekant som jag antager det ofvan anförda är, torde äfven vara, huru vår frejdade polarfarare, professor Nordenskiöld, då sökte bringa en egen svensk undsättningsexpedition till stånd. Försöket strandade dock i brist på medel, eller, kanske rättare sagdt, på grund af den allmänna tron på, ja, nära nog vissheten om lönlösheten af ett dylikt företag. Något måste emellertid göras. Ehuru sannolikheten var synnerligen stor, att Björling och hans följeslagare aldrig nått Ellesmere Land eller, äfven om så vore fallet, redan omkommit af svält, då de ej haft mera än 2—3 månaders proviant med sig, voro dock flera af den åsikten, att de lyckligen kunde hafva kommit i land och där sammanträffat med eskimåer, som antogos lefva på denna kust, och sålunda med deras hjälp dragit sig fram *tvenne* vintrar. I hvarje fall som helst fordrade den allmänna meningen, att visshet, om också blott negativ, måste söka vinnas i denna sorgliga sak. Genom bidrag från flera håll lyckades professor Nordenskiöld få saken rangerad så, att tvenne svenskar skulle utgå åt skilda håll att söka bringa visshet om landsmännens öde, den ene med en skotsk hvalfångare, den andre med en amerikansk expedition under en geolog Stein från Washington. Genom bemedling af friherre Oscar Dickson blef jag af professor Nordenskiöld utsedd att medfölja den Steinska expeditionen. Jägmästaren Elis Nilsson utgick däremot med hvalfångarefartyget Eclipse från Dundee.

Steins program, som stod att läsa i flera ansedda geografiska tidskrifter, bland andra Petermanns Mittheilungen och större delen af den periodiska pressen såväl i England som Amerika, var i sitt slag nytt och särskildt beträffande

Björlingssaken synnerligen tilltalande, så att säga, liksom uppgjordt för att skaffa visshet om våra landsmän. Stein baserar sitt nordpolsprojekt på en öfvervintring å Ellesmere Land vid Clarence Head eller den närmast och bäst tillgängliga punkten å denna svårtillgängliga kust. Därifrån skulle under våren och sommaren släd- och båtturer företagas såväl norrut som västerut genom Jones Sund. Om möjligt skulle hela västkusten af Ellesmere Land kartläggas och visshet skaffas, huruvida Hayes' Sund är en vik eller ett sund. Naturligen skulle under dessa turer ett det lämpligaste tillfälle till forskningar efter den förlorade svenska expeditionen beredas den, som medföljde från Sverige. Påföljande höst skulle expeditionen åter afhämtas af en hvalfångare. I Steins program för det första året torde ej ingått mera, men om denna första rekognosceringsfärd utfölle lyckligt, vore hans afsikt att med Ellesmere och Grinnell Land såsom operationsbasis genom upprättande af permanenta polarstationer successivt tränga fram till polen. Ett i sanning storartadt program och ingalunda underligt, att alla kompetenta personer såväl här som i utlandet ansågo denna expedition erbjuda ett särskildt gynnsamt tillfälle att få visshet rörande Björlings-expeditionens öde. Enligt bref till professor Nordenskiöld skulle expeditionen afgå i början af maj från St. Johns, New-Foundland, där Stein sade sig vilja träffa mig. Ingen tid var därför att förlora, utan jag började redan i februari mina tillrustningar för resan och öfvervintringen. Dessa hade framskridit så långt, att jag i medio af mars hade allt klart, eskimåkläder anskaffade från Köpenhamn, instrument köpta m. m. Färdig att resa öfver till Amerika inom tre dagar, mottog jag då telegram från Stein, däri han säger, att han måst uppskjuta expeditionen, enär han ej lyckats anskaffa hvalfångarefartyg. Obehagligt som ett dylikt telegram var, ansågo dock både professor Nordenskiöld och jag vara bäst, att jag reste öfver till New-York och därifrån till St. Johns för att söka komma med ett af de därifrån utgående hvalfångarefartygen.

Den 18 april anlände jag sålunda till New-York och telegraferade dagen därpå till Stein med förfrågan, huruvida expeditionen blifvit uppskjuten till nästa år eller endast för några veckor. I telegram och bref från honom erhöll jag då svar, däri jag fann min farhåga tyvärr allt för grundad, att någon allvarsam tanke å Steins sida att detta år utgå aldrig förelegat. På grund af de upplysningar han meddelade mig om anledningen till uppskjutandet af expeditionen tvekar jag ej att rubricera företaget under »amerikansk humbug», i all synnerhet, då jag sedermera erfor, att Stein, en man *utan vetenskaplig bildning* i *något* fack och utan personlig erfarenhet af arktiska förhållanden, *allmänt i Amerika* ansågs sakna alla de egenskaper, man med skäl kan fordra af chefen för en polarexpedition.

Mina på konsularisk väg förda underhandlingar med rederiet för det enda, från St. Johns utgående hvalfångarefartyget att få medfölja detta för att bli landsatt å Ellesmere Land och, om möjligt, åter afhämtad på återturen ledde till intet resultat; redarna voro obenägna att göra en sådan afstickare i svårtillgängliga farvatten utan att garanteras en ersättning, som vida öfverskrede det belopp, öfver hvilket jag disponerade.

Sedan jag utan tvekan förkastat ett i Amerika till mig framställdt förslag att medfölja en turistexpedition, som organiserades af doktor Cook, läkare å den första Peary-expeditionen och som å Miranda, ett järnfartyg, som underhåller passagerareförbindelse mellan Brooklyn och St. Johns, ärnade besöka Labrador, Västgrönland och Peary's, Hayes' och Kanes vinterkvarter vid Smith Sund i farvatten, svårare än några andra i kanske hela Ishafvet, reste jag till Philadelphia och lyckades omsider blifva antagen såsom medlem af Peary Auxiliary Expedition af 1894 i egenskap af dess zoolog.

Denna expedition, som organiserades af »the Geographical Club of Philadelphia», hvars ordförande är professor Angelo Heilprin vid Academy of Natural Sciences därstädes, hade till hufvudmål att återhämta Peary och hans expedi-

tion, som öfvervintrat vid Bowdoin Bay vid nordkusten af Inglefield Gulf. På expeditionens program voro äfven ett inträngande i Jones Sund och kartläggande af syd- och västkusten af Ellesmere Land, en idé, tydligen hämtad från Stein. Genom min anslutning till expeditionen och på grund af därom mellan mig och expeditionens chef träffadt skriftligt aftal ingick därjämte i reseplanen noggranna forskningar efter den förolyckade svenska expeditionen, dels vid Carey öarna, dels vid den östra kusten af Ellesmere Land vid Cape Faraday och Clarence Head eller för öfrigt vid punkter, där isförhållandena kunde tillåta en landstigning. Augusti månad var anslagen åt forskningsresan till Ellesmere Land och Jones Sund. Expeditionen, utrustad med proviant för ett år, dels för oss själfva, dels för Pearys' parti, var beräknad vara färdig att afgå i de första dagarna af juli från St. Johns, New-Foundland, om bord å en hvalfångare från samma stad. Efter ett kort uppehåll vid Godhavn å Disko å ungefär 69^0 30′ N. Lat. för inköp af skinnkläder och dylika nödvändighetsartiklar skulle den fortsätta öfver Melville Bay till Cape York å 76^0 N. Lat., där etnografiska samlingar borde göras. I slutet af juli antogs den skola kunna komma till Peary's vinterhus vid Inglefield Gulf å 77^0 40′ N. Lat. Peary väntades dock ej ännu vid denna tid vara återkommen från sin stora slädtur öfver inlandsisen. Vi behöfde därför först den 1 september återkomma från Ellesmere Land. I den första veckan af september skulle allt vara klart till återresa; vore Peary ej återkommen, skulle proviant för hans expedition för ett års ny öfvervintring lämnas, hvarefter reliefexpeditionen beräknades skola återvända till Philadelphia i slutet af september. Till ledare af expeditionen var utsedd Henry G. Bryant, som en gång förut 1892 besökt dessa trakter. Förutom honom bestod själfva expeditionen af sex personer.

Innan jag ingår på en skildring af själfva resan, torde det kanske vara på sin plats att här med några ord omtala de expeditioner, som förut besökt dessa trakter. Redan 1616 hade Bylot och Baffin under sökande efter en nordvästlig

genomfart till Kina och Japan inträngt i det sund, som ännu i dag bär namnet efter denne sistnämnde, berömde sjöfarare. Deras försök misslyckades och, hindrade af is, tvungos de att återvända, sedan de dock framträngt till 78° N. Lat., den högsta dittills uppnådda nordliga breddgrad.

Tvåhundra år förflöto därefter, hvarunder intet allvarsamt försök gjordes att denna väg nå fram till polen. Visserligen beöktes Davis Sund och Baffin Bay regelbundet af hvalfångare, hvilka funno dessa farvatten vimla af hvalar. Någon ökad kunskap om dessa trakters geografiska förhållanden vanns dock ej genom dessa fångstfärder. Först 1818 besöktes dessa haf åter af en vetenskaplig, för forskningsfärder afsedd expedition. Denna utgick från England under befäl af sir John Ross, hvilken genom Melville Bay framträngde till Smith Sund. Ross' resa var märklig i mera än ett afseende; under denna upptäcktes Cape York och för första gången kommo civiliserade människor i beröring med jordens nordligast lefvande invånare. I Ross' reseskildring finna vi en liflig beskrifning af hans möte med dessa eskimåer, hvilka af honom och allt sedermera, oriktigt nog, benämnas »arctic highlanders».

Åter förflyta några decennier, hvarunder dessa farvatten blott plöjas af hvalfångarefartyg. Helt naturligt var också, att dessa trakter, i synnerhet på 1840-talet, ej skulle uppmärksammas af geograferna. Hela den bildade världen följde då med lifligaste deltagande Franklins öde, och obehöfligt torde vara för mig att här påpeka, huru polarforskningen under dessa år och hela 1850-talet var koncentrerad uteslutande på sökandet efter honom och, på samma gång, på lösningen af nordvästpassage-problemet. Smith Sund, liggande utom området för dessa forskningsfärder, var alldeles oberördt af dem. Dock, en af dessa Franklinsexpeditioner, kan med skäl anses hafva gifvit uppslag till en ny era i polarforskningens historia, då genom denna en ny väg att nå polen ansågs utstakad. Jag menar engelsmannen Inglefields korta, ehuru ytterst resultatrika resa till Baffin Bay sommaren 1852. Lastad med pro-

viant för å Beechy-ön öfvervintrande expeditioner, gick hans fartyg upp i Baffin Bay och framträngde i det tämligen isfria hafvet genom Smith Sund nordligare än något förut till 78° 28′ N. Lat. Därefter följde han kusten i väster och böjde in i Jones Sund, i hvilket han, gynnad af ovanliga isförhållanden, seglade till 83° V. Long., västligare än någon såväl före som efter honom varit i detta nästan aldrig ens af hvalfångare besökta farvatten. Då han vände, såg han sydkusten af Ellesmere Land böja af mot norr. Från Jones Sund seglade han ned till Lancaster Sund och var åter i England på hösten efter väl förrättadt värf.

Följande år 1853, utsändes af amerikanaren Grinnell under befäl af doktor Kane en expedition till Smith Sund. Liksom Inglefields, var äfven det officiella ändamålet med denna resa uppsökandet af Franklin. I programmet torde dock äfven hafva ingått att å den af Inglefield utstakade vägen söka framtränga så långt som möjligt mot norr. Kane öfvervintrade med sitt fartyg i Rensselaer Harbour å östsidan om sundet å 78° 37′ N. Lat. Under de tvenne år, hvilka han måste tillbringa här, företogos viktiga slädturer. 1853 gingo Hayes och Wilson österåt till öfver 66° W. Long. och följande år besökte Hayes västsidan af Smith Sund till 80° N. Lat., hvarunder bland annat den stora Humboldt Glacieren upptäcktes. Sommaren 1855 tvangs expeditionen att öfvergifva sitt fartyg och i småbåtar söka sin räddning söderut. Efter åtskilliga besvärligheter lyckades de omsider nå Upernivik.

Doktor Hayes, läkare under Kanes expedition och en den mest entusiastiska anhängare af teorien om ett öppet polarhaf, lyckades omsider få medel till en ny expedition; dock blef han ej färdig att afgå förrän 1860. Hayes program var att via Smith Sund gå så långt som möjligt mot norr med fartyget, därpå söka med slädar och båtar passera den gördel af drifis, som ansågs omgifva det öppna circumpolära hafvet och sedan i båt segla mot sin ärelystnads mål, nordpolen. Dock fick Hayes snart erfara, huru

litet af denna storartade plan han skulle kunna utföra. I stället för att, såsom han tänkt, kunna öfvervintra å Grinnell Land någonstädes under 80° N. Lat. eller ännu nordligare, tvangs han af isförhållandena att lägga sin lille skonare, United States, i vinterhamn vid östsidan af Smith Sund i Port Foulke å 78° 18′ N. Lat., sålunda till och med sydligare än Kane öfvervintrat. Utsikterna för slädturernas lyckliga utförande voro alltså betydligt förminskade, för att ej tala om hans framträngande till det drömda hafvet. Emellertid lyckades han gå öfver sundet till Grinnell Land och längs kusten af detta till Cape Lieber å ungefär 81° 30′ N. Lat., den högsta dittills uppnådda nordliga punkt å fasta landet. Sommaren 1861 blef hans fartyg åter befriadt från sin instängning och efter att på återfärden hafva besökt Ellesmere Land återkom han på hösten samma år lyckligen till Amerika.

Åter förflyter ett decennium, innan någon ny forskningsfärd anträdes till dessa nejder. Äfven denna gång är det amerikanarne, som vilja plantera stjärnbaneret så långt nordligt som möjligt. Kapten Hall, redan en veteran på polarforskningens fält, som företagit tvenne färder för uppsökandet af Franklin, som lefvat under den sista af dessa ensam bland eskimåerna i Franklin-arkipelagen i hela fem och ett halft år, utrustade ännu en gång en expedition till nordpolen 1871. Fartyget, som han gaf det stolta namnet Polaris, seglade den gamla stråkvägen upp genom Smith Sund och kom efter en oerhördt gynnsam och hastig resa till 82° 16′ N. Lat., sålunda den nordligaste med fartyg intill den tiden uppnådda punkt. Länge var dock lyckan ej Polaris bevågen. Helt hastigt dukade Hall själf under för en sjukdom, som den 8 november ändade hans bragdrika lif. Han ligger begrafven i närheten af Thank God Harbour, Polaris' öfvervintringsstation å ostsidan af Smith Sund, å 81° 40′ N. Lat. Med chefens död hopade sig olyckorna allt hastigare öfver expeditionen. De slädfärder, som från vinterkvarteret skulle anträdas, blefvo inställda; fartyget själft råkade i drift söderut och under en

Karta
öfver
trakterna omkring SMITH SUND.
=Peary's och Astrups slädtur 1892
= Gränsen för inlandsisen och lokala glacierer.
Ellesmere Land
Grinnell Land
Kane Bassin
Kennedy Channel
Hall Bassin
Smith Sund
Hayes Sund
Humboldt Glacieren
G R Ö N L A N D
Östgrönländska hafvet
Independence Bay
Peary och Astrup 1892
Lockwood 1882
Aldrich 1876
Discovery's vinterk 1875-76
Greely 1881
C. Isabella
Port Foulke
C. Alexander
Cape Faraday
Peary 1891-92
Peary 1893-?
Inglefield Gulf
Clarence Head
Carey öarne
Coburg ön
Baffin Bay
Cape York
Melville Bay
Robertson Bay
C. Robertson
Mc Cormick Bay
Pearys vinterhus 1893
Bowdoin Bay
C. Cleveland
Redcliffe House
Murchison Sund
C. Tyrconell
C. Acland
Herbert ön
Inglefield Gulf
Heilprin Glacier
Academy Bay
hale Sund
Netiulumi
Olriks Bay
100
95
90
85
80
75
70
65
55
50
45
40
35
30
25
20
82
81
80
79
78
77
76
75

Efter Peary.

våldsam ispressning blef en del af besättningen, som gått ombord å ett isflak, skild från fartyget utan att detta sedermera lyckades finna den. På detta flak, där de dock till all lycka hade en del proviant och en hvalbåt, drefvo de, 19 man, däribland tvenne af Halls gamla vänner, eskimåerna Joe och Hannah, långsamt söderut. Snart förestod polarnatten, den långa, kalla, fruktansvärda, och till denna sällade sig äfven hungersnöd. Provianten tog nämligen snart slut och därefter voro de uteslutande hänvisade till hvad de kunde erhålla genom fångst. Eskimåerna voro dem härvid till ovärderlig nytta. Med vårens och ljusets återkomst blef jakten bättre, men den ständiga fruktan och ovissheten började falla ännu tyngre öfver de stackars skeppsbrutna. Vårstormarna sönderbröto snart isflaket, så att de måste söka sin räddning i hvalbåten. Ännu en gång bärgade de sig dock på ett annat isflak och efter nya flyttningar emellan båten och isen upptogos de ändtligen långt nere i Davis Sund af Tigress, en hvalfångare från New-Foundland. I fulla sex och en half månader hade de då drifvit kring på detta äfventyrliga sätt omväxlande på isflak och i båt. I polarfärdernas historia gifves knappt något exempel på en mera underbar räddning.

De öfriga medlemmarna af Polaris' expedition drabbades äfven af olyckor. Fartyget hade af ispressningarna blifvit så svårt skadadt, att det måste öfvergifvas och tillflykt tagas till eskimåerna vid Inglefield Gulf. Bland dessa tillbragtes vintern under försakelser och umbäranden af allehanda slag. På våren 1873 drogo de söderut och räddades slutligen vid Cape York af en hvalfångare.

Den expedition, som utan tvifvel bragt de viktigaste resultat beträffande dessa trakters geografi, fauna och flora, meteorologi och fysik, är dock den engelska polarexpeditionen under Nares 1875—1876. Inga medel hade sparats för att denna färd skulle blifva så fruktbärande som möjligt. Om också det stolta mål den sträfvade efter, uppnåendet af polen, aldrig vanns, ökade den dock vår kunskap om Grinnell Lands och Nordgrönlands geografiska förhållanden

i väsentlig grad, och områden, som på kartorna förut voro blanka, markeras nu af kustlinier, som lades under denna mönsterexpedition.

Under gynnsamma isförhållanden framträngde Alert och Discovery, expeditionens båda fartyg, tämligen hastigt och obehindradt genom Smith Sund och dess nordliga fortsättning, Kennedy Channel, till polhöjder, dit ännu aldrig något fartyg före dem kommit. Discovery lades i vinterkvarter i Discovery Harbour vid mynningen af Lady Franklin Sund å 81° 40′ N. Lat.; Alert gick vidare genom Robeson Channel och öfvervintrade nära Cape Sheridan, det nordöstra hörnet af Grinnell Land å 82° 26′ N. Lat., den nordligaste punkt, dit något fartyg förut och efteråt hunnit. Viktiga och resultatrika slädturer företogos under öfvervintringen. Ett parti under Aldrich kartlade nordkusten af Grinnell Land och framträngde utefter denna väg västerut till 85° V. Long.; ett annat under befäl af Beaumont gick öfver Robeson Channel längs nordvästkusten af Grönland till 51° V. Long.; en tredje slädtur företogs af Markham rätt norrut öfver det frusna polarhafvet och efter stora svårigheter lyckades han nå 83° 20′ N. Lat., den nordligaste af människofot dittills beträdda punkt å jordklotet. Då skörbjugg under vinterns lopp grasserat bland manskapet, ansåg Nares ej rådligt att riskera ännu en öfvervintring, utan återvände på sensommaren och återkom i slutet af oktober till England med i det närmaste fulltalig besättning och med rika vetenskapliga samlingar och observationer.

År 1882 är bekant i polarforkningens historia genom de öfvervintringar, som detta år på initiativ af Weyprecht och genom internationel öfverenskommelse utsändes af de flesta europeiska stater. Äfven Nordamerikas Förenta Stater deltogo i dessa genom organiserandet af tvenne expeditioner, den ena till Alaska, den andra under befäl af Greely till Smith Sund. Att närmare skildra denna senares olycksöden ingår ej i planen för denna korta historik af färderna till dessa trakter; den, som är intresserad att

erfara, hvilka oerhörda faror och lidanden kunna möta polarexpeditioner, äfven de bäst utrustade, hänvisar jag till Greely's arbete »Three years of arctic service», där han kan läsa ett af de sorgligaste och mest tragiska kapitlen i den arktiska litteraturen. I korthet vill jag blott påminna, att expeditionen, som afgick redan 1881, byggde sitt vinterhus, Fort Conger, vid Lady Franklin Sund. I följd af ogynnsamma isförhållanden i Smith Sund kunde den ej återhämtas följande sommar eller den därpå följande, 1883, hvarför den sålunda måste öfvervintra ännu *tvenne* vintrar och under det sista året, 1884, decimerades antalet af expeditionens medlemmar allt mera på grund af öfveransträngning, hungersnöd, köld och umbäranden af alla slag, så att då Schley, befälhafvare för 1884 års undsättningsexpedition, omsider lyckades träffa den under så lysande auspicier utgångna Greely-expeditionen, han fann den bestå af blott fem medlemmar, liggande för döden i några sofsäckar vid Cape Sabine, dit de lyckats släpa sig ned. Utan resultat blef dock ej expeditionen, ehuru samlingar och en del värdefulla anteckningar gingo förlorade. Greely själf företog tvenne längre slädturer å Grinnell Land och under den sista af dessa upptäckte han den efter honom uppkallade och från väster inskjutande viken. För det viktigaste tillägget till vår kunskap om Nordgrönlands geografi hafva vi dock att tacka Lockwood, som under denna expedition 1882 företog en slädtur i Beaumonts fotspår längs nordkusten af Grönland. Han framträngde dock vida längre än denne såväl mot öster som norr; den punkt, där han vände, är belägen å 40° 45′ V. Long. och 83° 24′ N. Lat., sålunda den nordligaste höjd någon ännu nått.

Efter den olyckliga Greely-expeditionen ser det ut som om alla hade förlorat lusten att denna väg söka nå polen, tills vi på hösten 1892 i tidningarna sågo några lösa notiser att Peary, löjtnant i den amerikanska marinen, återvändt från en expedition till Nordgrönland och därunder konstaterat, att Grönland är en ö. Då Peary ännu ej själf utgifvit någon vidlyftigare reseskildring, utan blott några

korta meddelanden i en i Europa föga uppmärksammad tidskrift från Philadelphia, vill jag här, stödjande mig dels å muntliga meddelanden från deltagare i expeditionen, dels å en kort redogörelse för densamma, intagen i Geografiska Sällskapets i London handlingar för oktober 1893 och författad af Cyrus C. Adams, något närmare ingå på denna märkliga färd. Jag hoppas ämnet kommer att intressera mina läsare, dels emedan denna expedition här i landet är föga känd, dels emedan den står i ett sådant kausalsammanhang till min egen resa detta år, att jag svårligen kan behandla denna utan att först hafva gjort mina läsare förtrogna med Peary's första expedition i Nordgrönland.

Alla försök att nå höga nordliga breddgrader, som förut gjorts så många gånger och alla med lika litet resultat, voro baserade på tanken att först med fartyg söka framtränga så långt som möjligt mot norr och därefter med slädar eller båtar draga vidare, allt efter som isens beskaffenhet gynnade den ena eller den andra fortskaffningsmetoden. Peary söker nå målet en annan väg; ej i båtar genom drifisen, ej på slädar öfver den frusna hafsisen längs kusterna vill han komma till polen. En tredje möjlighet gifves för honom ännu utan att han går till sådana ytterligheter som att i luften eller under vattnet framtränga till polen. Denna sista resurs är att draga fram mot norr öfver landet, öfver den stora inlandsisen, hvilken, som bekant, täcker hela Grönland, det land, som med denna taktik är det enda möjliga att använda såsom operationsbasis. Denna väg kallar Peary »the royal highway to the pole».

Idén att denna väg nå polen torde Peary fått, då han första gången besökte Grönland 1886, hvarunder han gjorde en tämligen betydlig, ehuru af den geografiska världen föga uppmärksammad tur å inlandsisen, utgående från ett ställe vid Discobukten. Styrkt i sin åsikt om lämpligheten af denna väg blef han väl också efter Nansens färd öfver Grönland. Ej förr än 1891 lyckades han dock få till stånd en expedition för att pröfva riktigheten af sina teorier.

Om bord å hvalfångaren Kite lämnade Peary New-York i början af juni nämnda år, åtföljd af sex följeslagare, däribland sin hustru, sin svarte tjänare Henson, och den unge norrmannen Eivind Astrup. Hufvudändamålet med expeditionen var att, om möjligt, kartlägga den okända nordkusten af Grönland, därvid användande inlandsisen såsom väg, och att studera Smith Sund-eskimåerna. Till operationsbasis utsåg Peary Mc Cormick Bay, den första viken å nordkusten af den relativt sydligt belägna och på sensommaren i regeln lätt tillgängliga Ingelfield Gulf. Vinterhuset, Redcliffe House, var beläget å 77^0 43′. N. Lat.

I början af juli nåddes packisen i Melville Bay, och i *tre* veckor måste Kite drifva redlös kring i denna. Olyckligtvis råkade Peary härunder få sitt ena ben afbrutet, så att han för flera veckor var nödgad intaga sängen. Detta inverkade dock ej på hans planer. Den 24 juli nåddes ändtligen Mc Cormick Bay. Sedan ett litet trähus uppförts 100 fot öfver hafvet, och Peary burits i land å en bår, afseglade Kite. Det obetydliga vinterhuset visade sig fullt motsvara sitt ändamål, hvartill väl bidrog, att Peary uppbyggt det så, att smala luftgångar löpte rundt omkring byggnaden, något, som i hög grad tjänade till att hålla värmen kvar. Hösten och vintern användes till förberedelser för den stora slädturen på våren. Renar och hvalrossar jagades, så att både människor och djur hade god tillgång på färskt kött under vintern. Bekantskap inleddes med eskimåer från kringliggande settlement, af hvilka några flyttade sina »tupic» till Redcliffe House. Under vintern voro dessa, i synnerhet kvinnorna, Peary till ovärderlig nytta genom att sy skinnkläder åt expeditionen. Peary anser dessa bättre motsvara sitt ändamål än hvarje annan mera civiliserad polarkostym.

De två första veckorna af maj 1892 användes att bringa provianten upp på fjällsluttningen och tillräckligt långt uppför kanten af inlandsisen. Den egentliga resan anträdde Peary den 15 maj med fyra slädar, tre följeslagare och tjugu hundar. Då sällskapet hunnit den stora Humboldt

Glacieren, återvände reservsläden med tvenne man. Till sin enda följeslagare utsåg Peary Astrup, ett val, som han ingalunda sedermera skulle ångra. I 48 dygn vandrade resenärerna i nordostlig riktning fram öfver det oerhörda istäcket, som sakta höjde sig ända till 8,000 fot öfver hafvet. Peary begagnade både norska skidor och amerikanska snöskor; dessa senare visade sig mycket användbara, då vägen var betäckt af mjuk, nyfallen snö, i det de hindrade kroppen att sjunka ned allt för djupt. Astrup däremot brukade endast skidor. Vanligen användes natten till marsch, dagen till hvila och sömn. Inga tält medfördes och inga snöhyddor byggdes förutom i stormigt väder, då en låg vall af snöblock uppstaplades i form af en öppen rektangel med öppningen vänd från vinden och med ett yllesegel till tak. I allmänhet sof man på bara snön, iklädd eskimåkläderna, möjligen med sofsäcken till underlag. Då dessa användes till att sofva uti, hvilket efter maj månad sällan inträffade, kunde resenärerna ej använda mera än ylleunderkläderna i dem. Enkla sofsäckar, rymmande blott en man, finner Peary lämpligare än dem, i hvilka flere man kunna få rum: sömnen blir då mera lugn och ostörd. Alkohol var det enda bränsle som användes, och detta blott till kokandet af maten.

Peary's plan för nordturen var att följa den västliga kanten af inlandsisen så nära som möjligt, så att han skulle kunna från denna höjd öfver hafvet få en öfverblick öfver Smith Sund och dess norra forsättning. Då han hunnit förbi Petermann och Sherard Osborn fjordarna, fann han det dock omöjligt att längre hålla en så västlig kurs. Isen började blifva allt besvärligare att passera, talrika glacierklyftor öppnade sig för de resande, öfver hvilka det var omöjligt att komma utan att göra långa omvägar, själfva isens yta blef mera bågformig och ojämn, allt tecken, som antydde, att inlandsisen i denna trakt var stadd i ett hastigt framryckande och flöt ut i hafvet i talrika, stora glacierer. Peary såg sig därför nödsakad att draga sig mera åt öster. Då han hunnit ungefär 82^0 N. Lat. och 40^0 V. Long. fann

han, att inlandsisen upphörde å denna breddgrad. Han var då öfver 5,000 fot öfver hafvet och från denna höjd kunde han se, huru Nordenskiöld Inlet flöt ut i Lincolnhafvet. Han följde därpå den norra kanten af inlandsisen 60 mil (eng.) åt öster; inga nunataker funnos här och få glacier-sprickor hindrade marschen förutom vid bassinerna af de glacierer, som flyta ut i sundet norrut. Då de bägge resandena hunnit till 36° V. Long., gingo de ned för inlands-isen och beträdde åter bar mark efter en marsch af 650 mil öfver den eviga isen. Den verkliga tid, som användts att tillryggalägga denna distance, var 40 dygn, hvilket gifver en marschhastighet af 16 ¼ mil per dygn.

Nedkomna från inlandsisen, där de kvarlämnade en släde, vandrade de resande ännu 26 mil till det nordöstra hörnet af Grönland längs västsidan af en stor glacier, hvilken utmynnar i det ostgrönländska hafvet vid mynningen af det sund, som begränsar Grönland i norr. Efter »Academy of Natural Sciences» i Philadelphia, under hvars auspicier hans expedition utgått, benämnde Peary denna väldiga isström Academy Glacier. Landskapet var mycket kuperadt, dalar och höjder aflöste hvarandra hastigt, och vandringen öfver dessa var synnerligen besvärlig på grund af det glaciergrus och de skarpkantade stenar, som betäckte marken öfverallt. En relativt rik vegetation frodades dock här. Beträffande det organiska lifvet vill jag anföra Peary's egna ord: * »Jag fann blomster af olika slag, blommande i öfverflöd, i ögonen fallande bland dem den allestädes närvarande arktiska vallmon. Snösparfvar, två à tre strandpipare, en enstaka falk och ett par korpar iakttogos. Två humlor, åtskilliga fjärilar och otaliga flugor märktes äfven. Af myskoxen kunde spår anträffas på hvarje berg och i hvarje dal; utan att göra något särskildt sökande efter dem, sågo vi tjugo och alla dessa kunde hafva nedlagts utan den minsta svårighet.»

Hunnen så långt fram som möjligt besteg Peary en hög klippa, hvars nordöstra vägg stupar nästan vertikalt

* Bull. of the Americ. Geograph. Society. Vol. 24 n:o 4. 1892.

ned i hafvet. Höjden af detta berg, som erhöll namnet Navy Cliff, bestämdes till 3,800 fot. Enligt noggranna observationer, tagna den 4 juli, var dess geografiska läge $81^0 37' 5''$ N. Lat. och $34^0 5'$ V. Long.

Från denna punkt hade man en den härligaste utsikt öfver nejder, dem intet mänskligt öga förut skådat. Till väster hade resenärerna den östra mynningen af det sund, hvilket de följt flere dagar och mångenstädes från kanten af inlandsisen sett skymta fram mellan öppningar i de omgifvande bergen. Vid sina fötter hade de en bukt af det ostgrönländska hafvet, som här förenar sig med det ofvannämnda, i nordväst och sydost gående sundet. Denna vik erhöll namnet Independence Bay, till erinring af Förenta Staternas självständighetsförklaring. I öster och nordost var utbredt det öde polarhafvet, täckt af obruten vinteris, så långt ögat kunde nå. I norr däremot, på andra sidan af det tämligen smala sundet, utbredde sig vidsträckta landmassor, branta, röda, bruna klippor, som med en sakta sluttning syntes sänka sig ned till det isuppfyllda hafvet. I nordost kunde Peary skönja land å troligen ända till 60 mils afstånd. Dessa norrut belägna landsträckor voro ej täckta af någon inlandsis. Peary tvekar ej att anse dem såsom delar af en nordgrönländsk arkipelag af okänd utsträckning. Från Independence Bay till Cape Bismarck, den nordligaste hittills uppnådda punkt på östkusten af Grönland och belägen å $77^0 1'$ N. Lat. och $19^0 30'$ V. Long., är afståndet 55 svenska mil. Utan tvekan anse både Peary och Astrup, att det haf, de sågo i öster nedanför Navy Cliff, är det östgrönländska hafvet och att de genom att följa kusten ungefär i sydsydostlig riktning skulle kunna nå Cape Bismarck. Beträffande det i norr sig sträckande sundet synas däremot Peary och Astrup varit af olika mening, huruvida det verkligen var ett sund eller blott en vik. Under det Peary anser sig hafva berättigade skäl att häfda den förra åsikten och sålunda hafva konstaterat Grönlands insularitet, är Astrup mera försiktig i sina uttalanden. Peary påstår sig med säkerhet hafva kunnat

skönja hela nordkusten af det i frågavarande vattnet från Lincoln hafvet till Independence Bay; Astrup åter anser sträckan mellan 40^0 till 45^0 V. Long. ej ännu säkert faställd. På grund af afståndet var det mycket svårt att iakttaga, huruvida landet här var genombrutet af sundet eller ett näs förenade bägge landen. Sannolikheten af vare sig den ena eller den andra åsikten är, enligt Astrups mening, lika stor.

Återresan tillryggalades på 31 dagar; under tre af dessa voro de resande nödgade att stanna i läger på grund af en snöstorm, den skarpaste de dittills pröfvat. Under två veckors tid fördröjdes marschen också af en oerhördt tät dimma, som tvang dem att stanna hvar femtonde minut för att taga kompassriktningen. För denna dimma voro de utsatta under färden öfver inlandsisens högplatå. Trots dessa besvärligheter ankommo de lyckligt den 6 augusti till Mc Cormick Bay. För att tillryggalägga vägen hem, som beräknades uppgå till 600 mil, alltså en något kortare distance än nordturen, emedan de tagit en östligare och mera direkt kosa, undvikande de besvärliga sprickbildningar de anträffat vid nordvästkanten af inlandsisen, användes 28 marschdagar. Den dagliga marschhastigheten under hemresan var sålunda 21 mil. Sedan de resande sluppit från dimman å högplatån, uppgick den under somliga dagar t. o. m. till 30 à 40 mil.

Peary hade lämnat sitt vinterkvarter med 20 hundar, nådde Independence Bay med 14 och återvände hem med 5. De öfriga hade slaktats till hundföda. Förutom tvenne myskoxar, som fälldes vid Independence Bay, släpades hela proviantförrådet med under resan. Inga depoter upplades för återresan. Såsom dragdjur fann Peary eskimåhundarna oöfverträffliga. Med en daglig ration af ett pund pemmikan af prima kvalité kan en sådan hund, enligt Peary's mening, draga en börda af hundra pund, sålunda hälften af hvad som uppskattas vara maximum för en man, 10—20 mil per dag, undantagandes i mycket lös snö.

Temperaturen under resan var på det hela taget tämligen behaglig. Den lägsta, 5^0 Fahr., observerades den 18 juli. Vinden blåste nästan oföränderligt hela tiden från inlandsisens längsgående högplatå; sålunda var den förhärskande vinden under nordturen, då de gingo väster om denna ås, östlig och vice versa under hemfärden.

Cyrus C. Adams, den ofvan citerade författaren af »Lieutenant Peary's Arctic Work», i Londoner Sällskapets handlingar sammanfattar resultaten af denna minnesvärda slädtur sålunda:* »Genom denna resa faststälides Grönlands insularitet**, den nordliga utsträckningen af inlandsisen bestämdes, existensen af skilda, isfria landmassor norr om fastlandet påvisades, och det faktum, att ost- och vestkusterna hastigt konvergera norr om sjuttiåttonde breddgraden, bevisades.» Huru nu än må förhålla sig med frågan om Grönlands insularitet, hvilken, såsom ofvan påpekades, ehuru i högsta grad sannolik, dock ännu ej kan anses faktiskt bevisad, hör utan tvifvel denna Peary's och Astrups slädtur till en af de mest storartade bragder polarforskningens annaler hafva att omtala.

Under den första Peary-expeditionen upprättades därjämte en, om ej fullt exakt, dock tillnärmelsevis riktig karta öfver Inglefield Gulf. Verhoef, som, beklagligtvis, ensam gifvit sig ut på en tur öfver en glacier, hvarifrån han aldrig återkom, utan under hvilken han omkom, troligen genom att falla ned i en klyfta, hade under öfvervintringen verkställt noggranna meteorologiska och tidvattensobservationer. Doktor Cook, expeditionens läkare och etnograf, samlade en mängd upplysningar om infödingarna, hvilket utan tvifvel är ett af de viktigaste bidrag vi fått till kunskapen om detta intressanta folk.

Strax innan Peary återkom till vinterhuset, hade emellertid reliefexpeditionen med professor Heilprin såsom chef lyckligen kommit upp till Inglefield Gulf. Fördröjd någon tid med det resultatlösa sökandet efter den olycklige Ver-

*) l. c. p. 311.

**) Jämför det ofvan sagda!

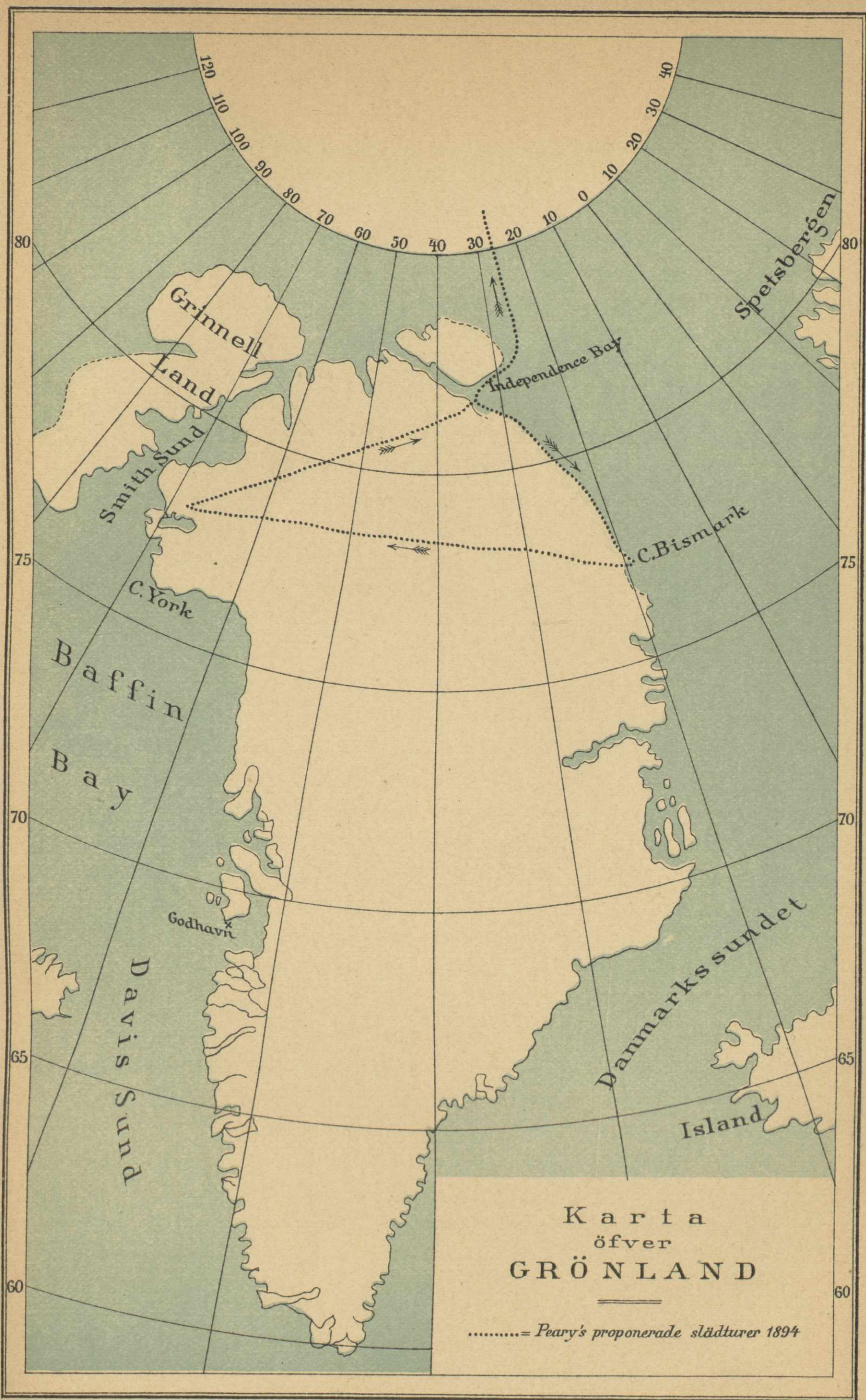
hoef, återkom hela expeditionen ombord å Kite till Förenta Staterna först i slutet af september.

Redan förut hade Peary betraktat denna första resa mera såsom en rekognosceringstur än såsom en afslutning på hans arktiska forskningar. Klart är därför, att han, uppmuntrad genom denna första lysande framgång och bestyrkt genom sin lyckade tur till Independence Bay i sina åsikter om lämpligheten af inlandsisen såsom väg till uppnåendet af höga nordliga latituder, ej skulle hvila på sina lagrar, utan genom fortsatta arbeten i den en gång inslagna riktningen söka tillkämpa sig ett än ärofullare namn i polarforskningens historia. För uppbringandet af penningar till en ny expedition tillgrep han ett medel, som i Amerika åtminstone utan tvifvel gifver mest valuta utan synnerligen stora ansträngningar. Strax efter återkomsten började han en föreläsningsturné i de större städerna i Förenta Staterna öfver sin resa och efter nio månader hade han på detta sätt hopbragt en summa af 6,000 pund sterling. Utan att hafva anlitat en enda människa om hjälp, såg sig Peary sålunda i stånd att åter afgå till Nordgrönland med en ny expedition.

Omedelbart satte han också denna plan i verkställighet. En hvalfångare från St. Johns förhyrdes att uppgå med expeditionen till bestämmelseorten och bland de talrika ansökningar att få medfölja hans expedition, som nästan dagligen inlöpte, behöfde han blott välja dem, som syntes honom mest lämpliga. För utrustning och proviant hade han redan träffat sina förberedelser. Den 8 juli 1893 afseglade från Portland, Maine, den nya expeditionen ombord å hvalfångaren Falcon till sin destinationsort, Inglefield Gulf. Den bestod tillsammans af 14 personer. Äfven denna gång hade Peary, af orsaker, som förefalla en med arktiska förhållanden någorlunda förtrogen person alldeles oförklarliga, olyckligtvis medtagit sin hustru. Ej nog med detta, äfven ett annat fruntimmer hörde till expeditionen; då mrs Peary inom kort väntade sin nedkomst, medföljde också en amma. Förloppet af expeditionen visar också,

huru väl grundade *deras* farhågor voro, hvilka ej förutspådde en lycklig utgång åt den polarexpedition, i hvilken kvinnor deltogo. För att deltaga i expeditionen hade från Norge återvändt Eivind Astrup, utan hvilken Peary tämligen säkert aldrig kunnat utföra sin slädtur föregående år. Läkare var dr Edward Vincent, hvilken äfven fungerade såsom etnograf. E. B. Baldwin var meteorolog. Entrikin, som deltagit i den första Peary-reliefexpeditionen, var sekond under expeditionen. Pearys trogna neger, Mat Henson, medföljde äfven denna gång. De öfriga sex medlemmarna voro, liksom de förutnämnda, helt unga människor, mellan 20—25 år, alla härdade sportsmän och lifvade såsom få af en ungdomlig entusiasm för sin uppgift. Liksom under förra expeditionen hade dock Peary, hvilket ej nog kan beklagas, uraktlåtit att medtaga i de olika grenarna af naturvetenskaperna bildade personer. Sålunda saknas nu såsom förut geolog, zoolog och botanist. Förutom Peary själf hade blott Astrup och Henson, hvilken senare dock ej kunde användas vid ansträngande och hårdt arbete under slädturen, deltagit i någon öfvervintring och af de öfriga hade endast Entrikin och artisten Stokes, hvilken senare medföljde för att vid Peary's vinterhus göra studier, förut besökt polartrakterna, detta såsom medlemmar af Peary's första reliefexpedition.

Peary's program för det kommande året var synnerligen omfattande. Kusten från Cape York till Ingliefeld Gulf, som aldrig af någon föregående expedition blifvit annat än helt ofullständigt kartlagd, skulle nu noggrant utläggas. Den under hans första expedition verkställda kartläggningen af Inglefield Gulf, som i flere hänseenden ej var fullt exakt, utan lämnade åtskilligt öfrigt att önska, skulle underkastas en detaljerad revision och komplettering. De af dr Cook påbörjade undersökningarna öfver infödingarna skulle återupptagas och nya etnografiska samlingar göras. Noggranna meteorologiska, aurora- och tidvattensobservationer skulle anställas af den medföljande meteorologen, mr Baldwin. Denna del af programmet be-

Grinnell Land
Smith Sund
C. York
Baffin Bay
Godhavn
Davis Sund
Independence Bay
C. Bismark
Spetsbergen
Danmarkssundet
Island
Karta öfver GRÖNLAND
.........= Peary's proponerade slädturer 1894

traktades dock mera såsom bisak i förhållande till hufvudändamålet med expeditionen, den stora slädturen våren och sommaren 1894, för hvilken allt annat fick vika, till och med vetenskapliga intressen. I allmänhet kan man med fog anmärka såsom ett hufvudfel hos alla amerikanska polarexpeditioner, i motsats mot de flesta af de från Europa utgångna, denna brist på rent vetenskapliga intressen. Den geografiska sidan har hos dem alla varit den öfvervägande, hvilket också gjort, att om detta syftemål förfelats, expeditionerna återvändt utan något som helst resultat. Peary's färder kunna ej anses beteckna något framsteg i motsatt riktning, i det de, förutom möjligen den sista reliefexpeditionen, under hvilken de ofvan antydda intressena något bättre tillgodosågos, hemfört intet eller åtminstone högst obetydligt material till ökandet af vår kunskap om dessa vattens och länders fauna, flora och geologiska byggnad.

I slädturen öfver inlandsisen, hvilken skulle utgå i medio af mars, sålunda tvenne månader tidigare än 1892, skulle 8 à 9 man deltaga. Under hösten 1893, före vintermörkrets inbrott, skulle största delen af provianten föras upp på inlandsisen och där läggas »en cache» så långt nordligt som möjligt. Gemensamt skulle därefter omkring den 15 mars de till slädturen utsedde starta med omkring 80 hundar från Bowdoin Bay, där Peary beslutat bygga sitt vinterhus, och söka nå Independence Bay så tidigt som möjligt. Ej senare än den 1—5 maj beräknar Peary komma dit. Här kommer partiet att dela sig på två håll. En afdelning, bestående af fyra man, går i sydlig eller sydostlig riktning längs kusten för att hinna till Cape Bismarck, såsom ofvan redan anmärkts, den nordligaste punkt å Grönlands ostkust, dit någon framträngt (andra tyska polarexpeditionen 1869-1870). Från denna plats skulle återfärden ställas direkt till Inglefield Gulf, där partiet beräknades skola inträffa i augusti eller september. De återstående medlemmarna af slädexpeditionen med Peary i spetsen skulle från Independence Bay, där en depot skulle

kvarlämnas, draga norrut för att kartlägga, så långt omständigheterna medgåfve det, den norr om Grönland belägna arkipelagen. Ett framryckande till den högsta möjliga latitud, eventuelt till själfva polen, var äfven innefattadt i denna afdelnings program. Återfärden borde, i hvarje tillfälle, ställas öfver Independence Bay och äfven detta parti beräknades skola kunna medhinna sin uppgift på *en* säson, det vill säga, vara tillbaka i vinterkvarteret vid Bowdoin Bay senast i september. Huruvida en andra öfvervintring skulle äga rum eller ej, detta finge i främsta rum bero på, huru slädturen utfölle. I den händelse Peary ansåg en dylik blifva nödvändig till fullbordandet af de forskningar, som kunde medhinnas på ett år, hade hvarje medlem af expeditionen genom skriftligt kontrakt, som Peary förelade expeditionsmedlemmarna till undertecknande i *Bowdoin Bay några få dagar*, *innan Falcon återvände till Förenta Staterna*, förklarat sig villig att stanna ännu en vinter och Peary sålunda å andra sidan förpliktigat sig att sörja för full proviant åt alla expeditionens medlemmar under denna andra eventuella öfvervintring.

Såsom äkta amerikanskt förtjänar omnämnas, att Peary på sin andra tur medtog åtta mexikanska mulåsnor, som med framgång användas att bära tunga laddningar af silfver öfver de svårtillgängliga passen i Rocky Mountains i Colorado. Peary anser dem med fördel skola kunna användas att draga slädar öfver inlandsisen, om man fastgör snöskor under deras fötter. Äfven med brefdufvor skulle Peary anställa experiment under denna expedition för att medels dem underhålla kommunikation mellan vinterkvarteret och det öfver inlandsisen framryckande partiet.

I september återkom Falcon från Grönland till Amerika med den underrättelsen, att den lyckligen fört expeditionen efter en relativt gynnsam och hastig resa upp till bestämmelseorten, Inglefield Gulf, där den landsatts vid den inre ändan af Bowdoin Bay och där Peary genast gripit sig verket an med uppförandet af sitt vinterhus alldeles nere vid stranden och ej långt från en arm af den stora in-

landsisen. Om jag undantager, att mulåsnorna omedelbart efter deras landsättande anföllos och uppåtos af eskimåhundarna, hade inga olyckshändelser inträffat, utan allt gått expeditionen väl i händer, och alla tecken lofvade en god utgång åt den med så mycken omtanke och förutseende utrustade expeditionen.

Då skildringen af expeditionens vidare öden så oskiljaktigt sammanhänger med min egen resa, vill jag ej gå händelserna i förväg, utan uppskjuter den vidare redogörelsen däraf till längre fram och öfvergår nu att i korta drag framställa, hvad jag anser vara mest anmärkningsvärdt under Peary Auxiliary Expedition 1894.

ANDRA KAPITLET.

Deltagarna i Peary Auxiliary Expedition 1894. — Öfverresa från Brooklyn till New-Foundland. — Vistelse därstädes.

Såsom jag redan omnämnt, bestod denna expedition af sju medlemmar. Ledare af expeditionen var *Henry G. Bryant* från Philadelphia. Ehuru helt ung, har han företagit åtskilliga resor såväl i Europa och norra Afrika som i Nordamerika. I detta land har han vistats en längre tid i Rocky Mountains, där han tränat sig i jaktens idrotter och det fria jägarelifvet. Ar 1891 företog han en resa till det inre af Labrador och är den förste hvite man, som besökt Grand Falls därstädes, 300 fot högt, och sålunda antagligen jordens högsta vattenfall. Följande år besökte han Nordgrönland såsom sekond under Peary's första reliefexpedition.

Expeditionens geolog var professor *T. C. Chamberlin* från Chicago University. Han anses med rätta såsom en framstående auktoritet inom glacialteoriernas svåra område och flera af hans arbeten inom denna intressanta gren af den geologiska vetenskapen hafva ådragit sig väl förtjänt uppmärksamhet af fackmännen. Det var med särskild hänsyn att vid kusterna af Inglefield Golf få studera glaciererna »i lefvande lifvet», som professor Chamberlin anslöt sig till expeditionen. Ehuru några och femtio år gammal, visade han sig kunna uthärda strapatser bättre än mången af de yngre medlemmarna.

Såsom geograf och meteorolog tjänstgjorde professor *William Libbey* från Princeton University, New Jersey, där han innehar professuren i fysikalisk geografi och geologi. Ehuru blott fyrtio år gammal, har professor Libbey företagit vidsträckta resor inom och utom Förenta Staterna. Han har besökt nästan hvarje af Unionens stater, deltog för 10 år sedan i Schwatka-expeditionen till Mount St. Elias i Alaska, sedermera i den första Lumholtz-expeditionen till Sierra Madre i Mexiko. Därjämte har han ledt djuphafsundersökningarna utanför Nordamerikas atlantiska kuster, anställda af U. S. Coast Survey, och återkom förra året från en vetenskaplig resa till Sandwichsöarna. Professor Libbey var därjämte expeditionens fotograf.

Såsom zoolog tjänstgjorde undertecknad ; då jag tvenne gånger förut besökt Ishafvet, var jag någorlunda förtrogen med dess fauna liksom med den moderna zoologiens metoder att samla och konservera hafsdjur.

Expeditionens läkare var doktor *H. E. Wetherill* från Philadelphia; såsom kartograf medföljde mr *Emil Diebitsch*, en broder till mrs Peary och civilingenör vid U. S. Navy.

Såsom representant för den i Amerika allt behärskande pressen deltog i färden mr *H. L. Bridgman*, tidningsman från Brooklyn. Han tjänstgjorde såsom »the historian of the expedition», utan hvilken funktionär ingen modern amerikansk polarexpedition synes kunna utgå.

Den 20 juni var bestämd till expeditionens afgångsdag från Förenta Staterna. Redan dagen förut hade medlemmarna af densamma samlats i Brooklyn, hvarifrån resan till New-Foundland skulle anträdas. Klockan 1 eftermiddagen å den utsatta dagen lämnade vi ångbåtsvarfvet i Brooklyn om bord å ångfartyget Portia, tillhörande Red Cross line, Bowring and Archibald, hvilket rederi underhåller reguliär förbindelse mellan New-York, Halifax, Nova Scotia, och St. Johns, New-Foundland.

För att säga ett sista farväl till expeditionen hade en mängd vänner och anhöriga till enskilda medlemmar samlats nere vid varfvet och för expeditionens välgång ut-

bragte professor Heilprin ett kraftigt besvaradt lefve. Sakta ångade Portia i full paradskrud ut från bryggan och snart voro vi ute i relativt friare farvatten. Under det härligaste väder passerades under eftermiddagens lopp det pittoreska Long Island Sund; en omväxlande och vacker tafla erbjuda dess låga sandstränder, beströdda med ståtliga villor, hafsbad och småstäder, dit den fashionabla världen drager sig sommartiden för att undgå den odrägliga värmen i de stora städerna. Snart voro vi ur sundet och ehuru blott en svag bris krusade hafvet, fingo flere af passagerarna redan känningar af den besvärliga sjösjukan. Redan samma kväll kom en tät dimma, som nödgade kaptenen att lägga bi, då vi nämligen voro utanför de af alla sjöfarare så fruktade sandreflarna vid Marthas Vineyard. Lika hastigt som den kommit, gick den dock åter bort, så att vi strax därpå kunde hålla kurs å Halifax i Nova Scotia.

Dit ankommo vi den 22 kl. 6 e. m. efter en hastig resa, trots ihållande dimma såväl under gårdagen som ankomstdagen. Halifax, liggande å ungefär 44° 30′ N. Lat., sålunda så sydligt som Genua, är en vacker stad med 40,000 människor, byggd vid foten af en höjd, å hvilken de engelska garnisonsbyggnaderna äro uppförda och hvarifrån man har en präktig utsikt öfver staden och dess utmärkta hamn. Trots dess läge å samma breddgrad som nordkusten af Medelhafvet får ej läsaren vänta sig, att vi här skulle kunna promenera i orangelundar eller härliga kastanieskogar. Då dimman lättade strax innan vi löpte in i hamnen, trodde jag mig först genom ett trollslag hafva blifvit förflyttad till Bohusläns kuster; samma nakna, gråa klippor, här och där med en landtgård skymtande fram på någon grön sluttning, och de sparsamma furuskogar, som varsnades från ångaren, gjorde illusionen fullständig. Lägg därtill den kyliga luften och den disiga, molnbetäckta himlen, påminnande om en kulen senhöstdag i Sverige, så bör läsaren ej förundra sig däröfver, att jag började tvifla, om jag verkligen befann mig å en breddgrad, ungefär 150 svenska mil sydligare än Stockholm.

I Halifax stannade ångaren ej längre tid än hvad som var nödvändigt för att fylla kolförrådet; kl. 1 på natten hade kolningen verkställts och under samma ihållande, täta dimma, af hvilken vi förföljts allt sedan vi kommo ur Long Island Sund, fortsattes resan i kolsvart mörker. Mera än en gång förundrade vi oss öfver, huru Portias befälhafvare, kapten Ash, en äkta newfoundländare, som tillbragt hela sitt lif å sjön och kände hela kusten från Labrador till New-York så väl, att han ej ens behöfde använda sjökort annat än i yttersta nödfall, kunde bogsera oss ur den svårtillgängliga hamnen; såsom sjömän i allmänhet hade han väl kattögon, som till och med i det becksvartaste mörker kunna varsna i god tid ett skär eller en bränning.

Liksom alla längre sjöresor var äfven denna enformig och tråkig. Den enda sysselsättning man hade ofvan däck, var att följa måsarnas flykt i kölvattnet. Små näpna stormsvalor (*Thalassidroma*), ej större än en vanlig svala, svarta med hvit stjärtrot, följde fartyget i stora skaror. Den resande kan knappast se mera sirliga varelser än dessa »petrels», såsom de benämnas af de engelska sjömännen; med orörliga vingar höja och sänka de sig för hvarje våg; stundom synas de springa på vattenytan för att därefter i en hastig vändning skjuta upp i luften som en pil och försvinna. Af sjöfolket anses dessa vackra fåglar bebåda storm, ehuru de naturligtvis äro alldeles oskyldigt misstänkta. Mången gång har jag sett dem långt ute på Atlanten, då hafvet legat som en spegel och knappast en bris krusat dess yta under flere dagar.

Ju längre mot norr vi kommo, desto sparsammare blefvo »stormy petrels», hvilka egentligen tillhöra Nordatlanten, men desto oftare fick jag se min gamle vän från förra Ishafsturer, »mallemucken» eller »fulmarn», de engelska sjöfararnas namn på denna fågel. Om stormsvalan med rätta kan anses såsom en den näpnaste företeelse i fågelväg man gärna kan få se, är hennes kusin — de tillhöra samma familj i systemet — stormfågeln eller

»havhästen», såsom de norska hvalfångarna benämna honom, allt annat än en skönhet. Då man för första gången ser honom komma seglande öfver hafsytan med styfva orörliga vingar och ögonen envist och girigt stirra ned i vattnet, färdig att uppsnatta allt afskräde, som kastas ut från fartyget, får man rent af ett obehagligt intryck af denna fågel, hvars spökliknande tysta flykt och gråa färg så väl harmoniera med hans fädernehem, det ogästvänliga och dimmiga Ishafvets ödsliga och dystra stränder.

Några hvalar, som från långt håll syntes blåsa sin ångpelare högt i luften, ådrogo sig naturligtvis också de resandes lifliga intresse. Dock iakttogos dylika blott en à två gånger under färden till St. Johns. Desto större uppmärksamhet ägnades ett annat tecken, att vi voro i ett kallare haf och närmade oss den kyliga norden. På själfva midsommardagen fingo vi se de första isbergen, några få, ehuru så mycket kolossalare kristallpalats, som i den nedgående midsommarsolens belysning reflekterade dess strålar i tusende färger och, där de simmade på det omätliga hafvet, i sin enkla storhet och sublima majestät gjorde ett outplånligt intryck på alla, som hafva sinnet öppet och mottagligt för naturens skönhet.

Längre fram under resan fingo vi mera än ofta tillfälle att på närmare håll göra bekantskap, ehuru ej alltid den angenämaste, med dessa isöar; det första intrycket är ju alltid det mest varaktiga. Så tror jag var fallet äfven här.

Kl. 11 på kvällen samma dag dubblerades Cape Race, sydostspetsen af New-Foundland, och kl. 8 f. m. den 25 juni ankrade Portia i St. Johns hamn. Den första nyhet vi fingo höra, när vi gått i land, var, att Falcon, den hvalfångare, med hvilken expeditionen skulle afgå, nu var i Sidney, Nova Scotia, för att intaga kol och ej beräknades skola kunna blifva färdig till afgång på ännu några dagar. Vid första ögonblicket blefvo vi oangenämt berörda af denna underrättelse, då vi därigenom ansågo oss skola komma att förlora en dyrbar vecka, som bättre kunde användas till forskningar i höga norden. Den tid jag till-

bragte i New-Foundland, var dock för mig speciellt intressant och lärorik, då jag därigenom, tack vare den stora gästfrihet och uppmärksamhet, hvarmed vi öfverallt mottogos, fick tillfälle att något närmare lära känna detta intressanta land. Förmodligen hör det inre af New-Foundland, ehuru ön är koloniserad i flera hundra år, till de minst kända områdena af hela Nordamerika, om man undantager vissa delar af den ofantliga landsträcka, som å kartorna benämnas med ett gemensamt namn »Dominion of Canada».

Bland de nöjen, som St. Johns' gästfria invånare under vårt nödtvungna uppehåll därstädes beredde oss, var en tur till det inre af landet å den järnväg, som nu är under byggnad tvärs öfver ön. Ett extratåg med alla de bekvämligheter, som i Amerika äro oskiljaktiga från ett sådant såsom »dining-» och »sleepingcar», ställdes till mitt och professor Chamberlins förfogande. Under vår angenäma och intressanta exkursion till det inre af landet, som är alldeles täckt af väldiga skogar och till stor del består af vidsträckta mossar samt genomdraget af vatten, fick jag bland annat tillfälle att se bäfrar, renar (»karibou») och kanadensiska indianer, som till ett fåtal ännu lefva vid de stora sjöarna, lifnärande sig af jakt och fiske. Efter en vecka kommo vi tillbaka till St. Johns, där arbetena med vårt hvalfångarefartygs klargörande bedrefvos med all ifver. Efter ännu några dagars väntan, upptagna af baler och middagar, blefvo vi ändtligen, den 7 juli, klara till afgång.

TREDJE KAPITLET.

Afresa från St. Johns. — Falcon, dess befäl och besättning. — Första möte med drifisen. — Djurlif. — Nära att grundstöta. — Ankomst till Godhavn. — Upplysningar om den Björlingska expeditionen. — Vistelse i Godhavn. — Afresa därifrån.

Med Englands gamla, ärekrönta flagga under gaffeln och det stolta stjärnbaneret i toppen ångade Falcon kl. 7 eftermiddagen sakta ut ur hamnen. Då vi passerade H. M. S. Cleopatra, hälsades vi med salut och manskapet mannade rå till vår ära. Vi hade haft ett strålande vackert väder under hela vår vistelse i St. Johns, men ej samma tur vid vår afresa. En tät dimma inhöljde allt i ett obehagligt halfmörker, så att vi knappt kunde skönja det smala utloppet ur hamnen. Vår kapten letade sig dock utan svårighet ut och strax därpå vändes stäfven mot norden.

På sin plats torde vara att här nämna några ord om fartyget, dess befäl och besättning. Falcon var ett ej synnerligen gammalt skepp, byggdt för säl- och hvalfångst i Ishafvet; såsom alla sådana var det synnerligen starkt, till största delen af ek och kopparförhydadt i vattengången med ishufva förut. Dess dräktighet var 311 reg. tons och det var riggadt såsom bark. Falcon ägde en maskin om 80 hästkrafter; i godt väder gjorde den 7 mils fart i timmen. Såsom hos alla hvalfångare var inredningen just ej afsedd att tillfredsställa ett större antal passagerares fordringar. Expeditionens medlemmar hade sina hytter på sidorna af kajutan akterut, där i nödfall plats för 10 personer kunde

beredas utan att kajutan själf anlitades. Kaptenen och officerarna bodde i ett så kalladt »deck-house», uppfördt på fördäcket, där kojer för 9 personer voro anordnade. Manskapet hade godt utrymme förut under backen. Befälhafvare var kapten *Henry G. Bartlett;* ehuru blott 29 år gammal, visade sig kapten Bartlett som en duktig och oförfärad sjöman. Hela sitt lif hade han tillbragt å hafvet och tillhörde en släkt, hvars flesta manliga medlemmar varit sjömän. Hans farbroder är känd i polarfärdernas historia. Han förde en gång hvalfångaren Tigress och lyckades å denna bärga den del af den olyckliga Polaris-expeditionen, som räddat sig å ett isflak och med detta under vinterns lopp drifvit ned genom Baffin Bay. Själf hade vår kapten stor erfarenhet i Ishafsförhållanden. Han hade tillbragt flere vårar med sälfångst i drifisen nordost om New-Foundland och förra året lyckligen fört Peary-expeditionen ombord å Falcon upp till dess vinterkvarter vid Bowdoin Bay. Mr *Tracy*, förste styrman, var äfvenledes en gammal bepröfvad Ishafsfarare och en den bäste »ice-master» jag någonsin träffat. Liksom kaptenen hade han deltagit i sälfångst och ej mindre än 9 gånger passerat Melville Bay, dels ombord å amerikanska expeditioner, dels med hvalfångare. I maskinen voro sysselsatta 2 maskinister och 3 eldare, hvilka utan tvifvel skötte sina ansvarsfulla poster på ett insiktsfullt sätt, då något fel å maskineriet ej förekom under hela resan. Förutom dessa 8 personer utgjordes fartygets bemanning af 12 man, däri inbegripet en kock, två stewerter och en handtlangare, som professor Chamberlin hyrt åt sig i St. Johns.

Då mycken is hade rapporterats från Labrador och andra ställen, höllo vi den närmaste kursen till Grönland, det vill säga, vi följde en något nordostlig kurs, emedan vi därigenom hoppades undgå de flesta isbergen, som af den sydgående strömmen föras längs västkusten af Davis Sund utefter kusterna af Labrador ned till New-Foundland, ja, ännu sydligare, till New-Yorks breddgrad. Denna kaptenens förmodan visade sig också riktig; den 8 juli, då vi

voro ej så långt aflägsnade från New-Foundland, passerades fortfarande en del isberg, den följande dagen blott ett enda och sedermera återsågo vi ej egentliga isberg förr än på kvällen den 13, då vi voro ett godt stycke upp i Davis Sund. Ehuru en tät dimma de tvenne första dygnen något hindrade vår fart, avancerade dock Falcon hastigt mot norden; vädret var i öfrigt det gynnsammaste; blott en svag nordlig bris krusade hafvets yta; denna var likväl aldrig så frisk, att vi nödgades kryssa. Den 10 juli var alldeles klart väder, inga isberg mera synliga; enligt observation befunno vi oss å 54° 41′ N. Lat. och följande dag hade vi hunnit 57° 42′ N. Lat. Stormsvalor och liror (*Puffinus*), som allt sedan vår afresa från St. Johns följt oss, blefvo nu sällsyntare; i dess ställe uppträdde typiska Ishafsfåglar mera talrikt såsom alkor och stormfåglar. Temperaturen höll sig trots den nordliga brisen relativt hög, + 6 à 7° C.

Kl. 6 på morgonen den 12 juli varskoddes af utkiken land. I det utomordentligt vackra vädret och den klara, genomskinliga luften, som är så karakteristisk för de arktiska regionerna, varsnades i nordost en strimma vid horisonten, den första, efterlängtade skymten af Grönlands öde kuster. Hastigt ångade Falcon fram i riktning mot land, då vid 8-tiden ett bredt isband syntes sträcka sig längs hela kusten. Emedan kaptenen ej onödigtvis ville gifva sig in i denna, gingo vi i början längs drifiskanten, men då vi vid middagstiden hunnit till ett långt i väster sig sträckande band, gaf han order att sätta kursen rätt nordlig. För dem af expeditionens medlemmar, som nu för första gången fingo göra bekantskap med isen i dess rätta hem, erbjöd navigeringen genom denna strimla tvifvelsutan allt nyhetens behag.

Denna dag var också en sådan, som man endast kan möta i Ishafvet. I öster och nordost syntes i fjärran vid horisontens rand de mörka och dystra konturerna af Grönlands öde kust, det hemlighetsfulla land, som i sitt inre erbjuder forskaren ännu mången olöst gåta. Ej un-

derligt föreföll det oss, att den käcke och oförfärade Davis, då han för mera än 300 år sedan under sökandet efter en nordvästlig genomfart till Kina och Japan en gång vid ungefär samma plats, som vi nu voro, fann denna kust framför sig, kallade den nyupptäckta världen »the land of desolation». I sanning, intet mera vildt och ödsligt landskap kan upprullas för den resandes syn, då han första gången lämnar mera leende nejder bakom sig och vänder fartygets stäf mot norden, än dessa höga, söndersplittrade fjäll, som på afstånd synas stupa alldeles lodrätt ned i det isuppfyllda hafvet och hvilkas hjässa krönes af den mäktiga inlandsisen, hvars blåskimrande konturer skarpt afteckna sig i den klara, genomskinliga luften!

Rundt om oss sågo vi nu isen, hvars fantastiska former erbjuda en mera omväxlande tafla än den lifligaste fantasi kan föreställa sig. Ingalunda må dock läsaren tänka, att vi passerade ett band af verkliga isberg, sådana vi förut mött under vår färd i farvattnen kring New-Foundland; af dylika iakttog jag under dagens lopp blott några få. Ej heller forcerade vi s. k. vinteris eller den i de arktiska hafven allmännast förekommande formen af is, hvilken bildas hvarje vinter och vid vårens slut ofta hunnit till en mäktighet af 8—10 fot, men åter under inflytande af solens strålar under den flera månader långa arktiska sommardagen till största delen smälter bort och försvinner. Tvärtom, den is, som regelbundet hvarje år blockerar kusten af Sydgrönland, hör till ingendera af dessa kategorier; den utgör så att säga ett mellanting mellan båda. Ehuru isflaken aldrig kunna mäta sig ens tillnärmelsevis med de egentliga isbergen i storlek, äro de dock å andra sidan betydligt mäktigare än den vanliga vinterisen. Deras väggar resa sig vanligen 5 à 6 fot öfver vattenytan, stundom ännu mera, 10 fot eller därutöfver; då hafsisen med $\frac{8}{9}$ eller $\frac{9}{10}$ af sin massa flyter under vattnet; kan man sålunda utan öfverdrift uppskatta mäktigheten af denna is, som af de danska grönlandsfararna allmänt benämnes »storis», till 40 à 50 fot. I motsats mot isbergen, hvilka ju alla, såsom

bekant, hafva ett terrestriskt ursprung, det vill säga, härstamma från inlandsis, som i form af glacierer afbördar sig sitt öfverflödande förråd af is i hafvet, är storisen utan tvifvel bildad i hafvet. En alldeles säker förklaring öfver dess uppkomst har man likväl ännu ej kunnat lämna. Hvad man vet, kan i korthet sammanfattas sålunda. Ju längre mot norden man framträngt, desto mäktigare synes hafsisen vara och på de högsta nordliga bredder, dit man kunnat nå, vare sig med fartyg eller med släde eller båt, det må nu vara i den Franklinska arkipelagen norr om Amerika, i Lincolnhafvet norr om Grinnell Land och Grönland eller i hafvet vid nordkusten af Spetsbergen och längre öster ut vid Frans Josephs land eller de Ny-Sibiriska öarna, öfverallt har man mött oerhördt tjock is med alldeles tvärbranta väggar och af stor utsträckning. En gång för alla har denna is i den arktiska litteraturen fått det kanske ej fullt riktiga namnet »polœocrystic ice». Såsom namnet antyder, antages denna vara hafsis, som under sommarens lopp ej hinner smälta bort, utan under den påföljande vintern tilltar i mäktighet, tills den slutligen under årens lopp hinner de kolossala dimensioner jag ofvan anfört. Huru härmed nu än må förhålla sig, ett veta vi dock med full säkerhet, att den is, som anträffas vid Cape Farewell och hafvet däromkring, ej är bildad därstädes, utan härstammar från hafvet mellan Grönland och Spetsbergen. Härifrån föres den af den ostgrönländska strömmen söderut rundt Grönlands sydspets och vidare med den västgrönländska nordgående strömmen norrut, så långt denna sträcker sig, det vill säga, ungefär till kolonien Holstensborg, belägen å 67° N. Lat. Här synes den starka strömmen, som stundom enligt sjöfarares uppgift närmast kusten löper med 3—4 knops fart, taga en annan riktning eller alldeles upphöra och aldrig eller åtminstone ytterst sällan träffas därför storis norr om Holstensborg. Under denna långa färd angripas naturligen isflaken af många krafter, så att man sällan, ens så nordligt som i hafvet kring Jan Mayen, finner dem oskadade.

Tvärtom antaga de under solens och vattnets gemensamma inflytande de mest bizarra former. Den ofvan vattnet belägna delen är, såsom helt naturligt, den som bearbetas och reduceras mest. Stundom ser man därför ett isblock, som förefaller helt obetydligt och tämligen anfrätt, under vattnet fortsätta sig med en »isfot», som sträcker sig vida utöfver hvad man kunnat vänta sig efter den ofvan vatten synliga delen. Här vågar jag ej ingå på en skildring af den formrikedom och de praktfulla blå- och grönskimrande nyancer, som denna drifis erbjuder i aldrig tröttande växling; en den liffullaste skildring eller en den mest konstnärligt utförda tafla kan aldrig för läsaren framtrolla det beundransvärda sceneri, som upprullas för polarfararens öga, då han råkat in i denna is!

Bland isflaken möter man öfverallt ett rikt djurlif. Typiska Ishafsfåglar uppträda här i stort antal individer, därigenom uppvägande bristen på arter. Den näpna kryckjan eller tretåige måsen (*Larus tridactylus*) följer här som alltid fartyget långa sträckor; i behagliga vändningar ses den vackra fågeln flyga än med styfva, orörliga vingar i jämnhöjd med stortoppen och med sina kloka, vackra ögon uppmärksamt följa allt, som försiggår på däck, än under ett gällt och entonigt, ehuru ingalunda obehagligt skri tumla om i kölvattnet under lek eller slagsmål med sina kamrater.

Vid drifiskanten ser man också den förut omtalade mallemucken, som i stort antal samlas, så fort någon säl skjutits eller någon hval harpunerats. Under ständigt kackel och häftiga strider omringa dessa glupska fåglar den döda kroppen för att utfå sin del af bytet; deras oförsynthet och fräckhet nå därvid inga gränser och mången gång har jag vid flensningen af en hval räckt dem en späckbit, hvilken de utan rädsla tagit ur handen. Ett vanligt, ehuru grymt nöje bereda sig hvalfångarna genom att utkasta ett späckstycke på en krok och på detta sätt meta upp den ene mallemucken efter den andre på däck; hvarifrån den otympliga fågeln ej kan flyga upp.

En annan i drifisen ej ovanlig fågel är »borgmästaren» (*Larus glaucus*). Denna är den största måsart i de nordiska hafven, som till och med vet att med kraft försvara sitt rede och sina ungar mot fjällrackans anfall. Vid flensningen af hvalar är borgmästaren alltid herre på täppan, och en rent af komisk syn har jag ofta varit i tillfälle att bevittna, då den glupska stormfågeln, som just slukat ett ofantligt späckstycke, af hvilket en bit ännu sticker utom näbben, nödgas under ett ynkligt skrik afstå detta läckra byte till »burgomester», som med några väl applicerade hugg med sitt kraftiga näbb vet att besegra hvarje motstånd från mallemuckens sida.

Om de nu nämnda måsarterna ej kunna betraktas såsom uteslutande tillhörande drifisfälten, utan tvärtom träffas kanske talrikast ute på öppna hafvet, är detta däremot ej fallet med den tredje i de arktiska hafven ingalunda sällsynte måsarten, ismåsen eller engelsmännens »ivory-gull» (elfenbensmåse, *Larus eburneus*), hvilken jag ännu ej sett aflägsna sig synnerligen långt från drifiskanten. Utan all fråga bör skönhetspriset tilldelas denne mås bland alla Ishafvets befjädrade invånare, och en vackrare syn än en skara af dessa fåglar, hvilkas svarta näbb skarpt afsticka mot den bländhvita fjäderbeklädnaden, ren som den snö, utan hvilken de ej synas kunna lefva, kan man knappast se, vare sig de nu hvila å isen, från hvilken de i det skimrande solljuset med möda kunna urskiljas, eller de i den klara luften sväfva kring under ljudlös flykt, blott sällan med ett vemodigt skri afbrytande den högtidliga tystnad, som är rådande i dessa nejder. Om den fula stormfågeln bättre än någon annan synes passa till den ödsliga och afskräckande tafla, som Ishafvet upprullar för polarfararen, då en rasande snöstorm piskar dess yta eller en tät, ogenomtränglig dimma inhöljer allt i ett obehagligt halfmörker, är däremot intet väsen i större harmoni än ismåsen med det stämningsfulla sceneri, som erbjudes till ersättning för Ishafvets skuggsidor under en af dess obeskrifligt sköna högtidsdagar, oförgätliga för dem, som upplefvat dem.

Ett i höga norden ej sällsynt skådespel är att se en kryckja eller mallemuck, som just uppsnappat någon läckerbit, under högljudda och gälla skri söka undfly en annan fågel af ungefär samma storlek, som på långt håll sett måsens lyckade fångst och därför afbryter sin jämna flykt högt i luften och nu med snabba vingslag jagar efter den bortilande kryckjan. Denne röfvare är den för alla hvalfångare väl bekante tjufjoen eller labben (*Lestris parasitica*), en simfågel lätt igenkännlig på sin mörkbruna färg och de mellersta stjärtpennornas ovanliga längd. Tjufjoen är alla måsars fasa; tack vare sin styrka och smidighet lyckas han vanligen så väl i sina anfall, att måsen oftast upphinnes och attackerad med verkligt raseri måste afstå från sitt surt förvärfvade byte, som genast uppsnappas i luften af labben, hvilken därpå åter fortsätter sin afbrutna färd för att speja efter tillfälle till nya plundringar.

Då man kommit några hundra steg innanför kanten af drifisen, där all sjögång upphör och blott en svag dyning häfva isflaken i sakta rörelse mot hvarandra, fängslas ögat genast af anblicken af små svarta fåglar, som i stora skaror muntert simma kring i klarorna. Kommer skutan allt för nära ett sällskap af dessa lifliga fåglar, ej så stora som en stare, vips göra de alla nästan samtidigt, liksom på kommando, en kullerbytta och försvinna under vattnet. Om en stund ser man därpå den ene efter den andre af dessa näpna varelser dyka upp, med sina lifliga ögon nyfiket spejande kring för att se, om föremålet för den förmodade faran nu är på tillbörligt afstånd. Denna fågel är alkekungen eller rotges (*Mergulus alle*), hörande till alkornas familj, svart ofvan och hvit under, hvilken i milliarder häckar i af honom själf delvis gjorda hålor i öde och otillgängliga fjällsluttningar å vissa öar i Ishafvet. Ingen fågel torde uppträda i sådana kolossala massor som rotges. En kväll innevarande sommar, då vi voro instängda i drifisen i Inglefield Gulf, iakttog jag högt i luften oerhörda skaror af denna fågel med susande vingslag hastigt draga fram i samma riktning, sökande öppet vatten. Då en,

hvars individantal jag ej kan uppskatta lägre än till några tusen, flugit öfver mitt hufvud, kom från samma håll en kanske ännu tätare. Hvar annan eller hvar tredje minut passerade en ny flock, och i mera än en timmes tid hade jag tillfälle att iakttaga detta egendomliga skådespel, som kanske mera än något annat exempel är ägnadt att visa det oerhörda antal af individer, i hvilket vissa af de arktiska fåglarna och i synnerhet denna uppträda. Den i reseskildringar från Ishafvet så ofta förekommande liknelsen, att fågelbergens invånare flyga kring i skaror som myggsvärmar och därvid rent af fördunkla solen, är helt visst tämligen träffande och mycken öfverdrift ligger ej däri.

Talrikast näst alkekungen torde alkan (*Uria Bruenichii*) vara, något större, men af ungefär samma färgteckning.

Bland isflaken ser man den äfven vid vår västkust ej så sällsynt förekommande tejsten (*Uria grylle*), en alkefågel, i sommardräkt helt svart med ett hvitt band öfver vingen och korallröda fötter. Minst talrikt i det egentliga Ishafvet har jag nu liksom förut iakttagit den egendomliga lunnefågeln (*Mormon arcticus*), hvars rätta hemvist synes vara Nordatlanten, där jag vid Färöarnas, Islands och Finnmarkens kuster anträffat den häckande i stora fågelberg.

Bland drifisen vid sydvästkusten af Grönland uppträdde af däggdjur blott några sälar och hvalar. Dessa voro klapmydsen eller blåssälen (*Cystophora cristata*), »the hooded seal», som engelsmännen benämna honom i anledning af att huden ofvan nosen hos hannen kan blåsas upp till en ansenlig grad och förmodligen tjänar djuret till skydd. Honan saknar däremot denna bildning. Tämligen talrikt uppträder klapmydsen i den ostgrönländska drifisen omkring Jan Mayen och i Danmarkssundet, där han jämte grönlandssälen (*Phoca groenlandica*) utgör föremål för de norska och engelska Ishafsfararnas fångst. Med isen drifver han rundt Cape Farewell och anträffas sålunda ej sällsynt i storisen utanför de sydliga danska kolonierna. De tvenne dagar, den 12 och 13 juli, under hvilka vi gingo genom denna is, hade vi därför tillfälle att se flere

af dessa djur, både gamla och unga, behagligt utsträckta å isflaken och synbarligen njutande sin lugna tillvaro i det starka solskenet. De äro ej synnerligen skygga, utan man kan vanligen komma dem inom godt håll, innan de besluta sig för att lämna sin hviloplats. Är båten dock för nära dem eller hafva de blifvit skrämda genom ett bomskott, krafla de sig helt hastigt och på ett ingalunda otympligt sätt mot iskanten och störta hufvudstupa i hafvet, då man kan uppgifva allt hopp att fånga dem. Klapmydsen är ytterst seglifvad och om skottet ej träffar i hjärtat eller strax bakom örat, måste man vara beredd att ögonblickligen gifva honom ett nytt; i annat fall släpar han sig, äfven om han är blödande ur flere sår, till iskanten och går förlorad. En gång fördes en till utseendet alldeles liflös gammal hanne ombord, träffad af fyra à fem kulor i kroppen och två i hufvudet. Döm om min förvåning, då jag ser honom, just när jag stod i begrepp att börja dissekeringen, åter krya till sig och gifva så tydliga lifstecken från sig, att jag fann lämpligast att gifva honom ännu ett skott hellre än att skära upp honom lefvande! Ännu har jag ej kunnat förstå, hur detta djur kan komma uppför de ofta ända till 10 fot höga och alldeles branta väggar, som begränsa de ostgrönländska drifisflaken, hans käraste hviloplatser. Ej heller har jag träffat någon, som varit vittne till en dylik uppklättring, som ju måste förutsätta en ovanlig och alldeles oväntad vighet hos denna säl.

De hvalar, som anträffades i denna drifis, voro alla näbbhvalar (*Hyperoodon rostratus*) eller engelsmännens »bottlenose», så benämnde, emedan pannan hos den gamle hannen stupar alldeles lodrätt ned mot nosspetsen, som har en aflägsen likhet med ett anknäbb. Näbbhvalen har först under de allra senaste åren blifvit uppmärksammad af hvalfångarne, hvilka nu bedrifva ett formligt utrotningskrig mot detta värdefulla djur.

Det härliga väder vi haft några dagar, fortfor äfven den 13 juli och tillät oss att på tämligen nära håll passera

kusten och beundra det storartadt vackra landskap, som i fjärran hägrade för oss. På aftonen samma dag voro vi utanför Fredrikshaab »isblink», det största afloppet för inlandsisen i hela Sydgrönland, å 62^0 30′ N. Lat. Hafvet började nu åter blifva isfriare, så att snart nog ingen storis mera anträffades; blott ett och annat isberg röjde ännu, att vi voro i ett arktiskt haf. Resans enformighet började redan kännas flere af expeditionens medlemmar besvärlig, i all synnerhet som under natten och den följande dagen en frisk nordostlig bris sprang upp och medförde dimma, som blef tätare ju mera vinden friskade. På aftonen den 14, då vi i kajutan spelade vårt vanliga whistparti, fingo vi helt plötsligt en påminnelse därom, att navigeringen i de grönländska farvattnen ej saknar sina faror. Utkikens rop: land förut! kallade oss alla ögonblickligen upp på däck. Innan vi hunnit upp, hade stopp och back redan utförts, så att vi undgingo att köra upp på några skär, som framskymtade dystra och olycksbådande ur den täta dimman blott tvenne skutlängder framför oss. Mig kom detta tillbud till en farlig katastrof ingalunda oväntadt; tvärtom förvånade jag mig nu liksom hela tiden sedermera öfver den likgiltiga sorglöshet, med hvilken fartygets navigering sköttes. Utan att taga någon longitud och utan att föra ordentligt bestick, lät kaptenen fartyget gå med full fart i den tätaste dimma och i farvatten, beströdda med talrika isberg och i öfrigt ingalunda fullt kända. Då jag redan under föregående resor lärt känna den försiktighet, som under dylika förhållanden lägges i dagen af de erfarna norska hvalfångarna, och under hemfärden från Godhavn till Köpenhamn fann denna till och med öfverträffad af befälhafvarna å den Grönländska handelns fartyg, var denna bekymmerlöshet, ja, lättsinne hos vårt befäl så mycket mera påfallande. Att en katastrof genom kollision med isberg eller grundstötning ej inträffade under expeditionen, anser jag bero uteslutande på en stor tur, då jag dagligen hade det föga angenäma tillfället att iakttaga befälets lättsinne vid manövreringen. Just denna om-

ständighet styrker mig ännu mera i min öfvertygelse, att Falcons undergång * föranleddes af en sammanstötning med isberg i de farliga farvattnen kring New-Foundland.

Sedan kursen förändrats till N. N. V. från N. O. och vi gått för sakta maskin under några timmars tid, återtogs den förra kursen utan att vi sedermera öfverraskades af flere obehagligheter af detta slag. Polcirkeln passerades under natten, som nu för öfrigt sedan tvenne dygn var så ljus, att belysning ej längre behöfde användas i kajutan ens vid midnatt. Den 15 juli, då middagsobservationen visade en latitud af 67° 8′, uppträdde isberg allt talrikare. Dessa antogos till största delen härstamma från Jacobshavns glacier, som flyter ut vid den inre delen af Diskofjorden, hvilken vi nu närmade oss allt mera. Tack vare atmosfärens utomordentliga klarhet kunde vi också redan vid 6-tiden på eftermiddagen skönja konturerna af de höga fjällen å Disko ön, vår första, efterlängtade hållplats, såsom en svag, mörk strimma öfver horisonten. Följande morgon klockan 7 ankrade vi i hamnen vid Godhavn.

Redan innan vi hunnit till inloppet af hamnen, prejades vi af en båt, öfverfull med eskimåer, hvilka under högljudda rop sökte tilldraga sig vår uppmärksamhet för att få lotsa oss in. Då kapten Bartlett dock besökt Godhavn redan förut, försmådde han deras hjälp och lyckades med tillhjälp af ett godt sjökort utan några besvärligheter föra Falcon in i hamnen. Här låg den Grönländska handelns brigg Tialfe. Sedan vår salut och öfriga hälsningar besvarats från denne liksom från kolonien, gingo mr Bryant, kaptenen och jag i land och besökte först kolonibestyraren eller »the governor», herr Elmqvist, som mottog oss med utmärkt artighet. Omedelbart därefter aflades visit hos inspektören för Nordgrönland, herr Andersen, hvilken tyvärr ej var hemma, utan, sedan tvenne veckor stadd

* Efter Falcons återkomst i september till Philadelphia, där expeditionen landsattes, gick den åter till sjös för att vända tillbaka till hemorten, St. Johns, dit den emellertid ej kommit; utan den är alldeles spårlöst försvunnen med manskap och allt.

på inspektionsresa, för tillfället troligen uppehöll sig i Egedesminde, en koloni, belägen midt emot Godhavn på södra sidan af Diskofjorden. Hans fru och dotter gjorde dock les honneurs i hans ställe. Då båda talade flytande engelska, behöfde min tjänst som tolk ej användas. Jag sökte naturligtvis här liksom förut i St. Johns skaffa mig så många och säkra upplysningar som möjligt angående den Björlingska expeditionen.

På sin plats torde kanske vara att här i korthet relatera, hvad vi känna om densamma, enligt de tillförlitligaste och mest direkta källor.

Ar 1892 begåfvo sig tämligen sent på våren Björling och Kallstenius via England öfver till St. Johns. Deras ekonomiska resurser för företagandet af en forskningsresa i så långt aflägsna arktiska regioner torde ej hafva varit synnerligen betydliga. Den exakta summa, öfver hvilken Björling disponerade, känner jag ej, men enligt uppgifter, som jag erhöll i St. Johns, öfverskred den säkerligen ej 5,000 kronor i svenskt mynt. Björlings ursprungliga plan var dock ej att afgå till Grönland med ett eget fartyg, utan han ämnade först söka skaffa sig plats ombord å en af de hvalfångare, som från New-Foundland afgå till Baffin Bay. Då Björling ankom dit så sent som den 1 juni, voro hvalfångarna gångna, något, som Björling tydligtvis borde kunnat förutse. I hvarje fall var föga omtänksamt af Björling att ej redan före afresan från Sverige göra sig noggrannare underrättad om afgångstiderna för de ytterst få hvalfångare, som afgå till Baffin Bay från St. Johns. Innevarande år, 1894, var sålunda blott ett enda ute på fångst. Möjligt är också, att Björling aldrig menat allvarsamt med sin påtänkta färd med en hvalfångare, såsom dock var hans plan att döma efter hans till Geografiska Sällskapet i Stockholm inlämnade ansökan om Vega-stipendiet. Ty i annat fall synes man med skäl kunna förvåna sig öfver, att han ej fört några som helst underhandlingar med rederier i St. Johns. Härmed må nu förhålla sig huru som helst, när Björling kom till sist-

nämnda stad, började han genast se sig om efter fartyg för färden. Strax efter sin ankomst dit blef han bekant med en där boende landsman, som var honom behjälplig vid anskaffandet af fartyg. En mycket nära släkting till denne i St. Johns bosatte svensk var ägare till den så sorgligt beryktade Ripple. Föga honett var därför att visa sin tillgifvenhet för landsmän genom att föra underhandlingarna mellan Björling och en nära släkting angående köpet af en skuta, som ansågs alldeles för gammal och oduglig i vanlig fart och naturligtvis i ännu högre grad för färder i de kanske svåraste farvattnen i hela Ishafvet. Alla personer, med hvilka jag i St. Johns samtalade angående denna sak, voro af samma åsikt, att Björling svårligen kunnat finna ett för sin färd olämpligare fartyg. Emellertid lyssnade han ej alls till de goda och välmenta råd att ej köpa Ripple, som han fick af så många personer. Då han till inköp af fartyg blott disponerade en summa af 600—700 dollars, är dock i viss mån förklarligt, att han ej hade stort annat val än att köpa Ripple, om han, såsom det synes, *ögonblickligen* och utan betänkande eller uppskof ville begifva sig åstad. För en så liten summa var naturligtvis intet dugligt fartyg möjligt att anskaffa. Följande vill jag anföra för att visa, huru ifrig Björling var att komma åstad. Då han underhandlade angående uppköp af Ripple, fick han af den svensk-norske konsuln i St. Johns, mr Prowse, det välvilliga anbudet, att denne, därest Björling beslutade sig att afstå från att köpa ifrågavarande skuta, skulle i stället anskaffa en annan och ändamålsenligare. Då köpesumman för denna dock antagligen komme att öfverskrida det belopp, öfver hvilket Björling förfogade, lofvade konsul Prowse att förskottera honom den resterande summan, tills han återkommit från sin färd. Dock strandade detta liksom andra försök att förmå Björling att afstå från färden med Ripple mot hans beslut att utan uppskof sätta sin en gång fattade plan i verket. Med stor svårighet lyckades Björling hyra till besättning å Ripple, en skonert af blott omkring 40 tons

dräktighet, 3 personer, af hvilka dock ingen synes hafva tagit styrmansexamen. Utrustningen af expeditionen var också synnerligen dålig; provianten var otillräcklig och kunde blott räcka för några månaders tur, ingen vinterutrustning hade Björling anskaffat, och — det otroligaste af allt — intet skjutvapen af hvad slag det vara må fanns ombord, då Björling lämnade St. Johns. Hurudan alla erfarne mäns åsikt om utgången af färden var, framgår af ett yttrande, som jag hörde konsul Prowse fälla, att han, om hans myndighet sträckt sig så vidt, ovillkorligen skulle hafva förbjudit Björling att afresa. Vid midsommartiden afseglade emellertid Ripple ur St. Johns' hamn. En massa folk bevittnade affärden: hvar och en var öfvertygad, att han såg expeditionen för sista gången. Björling, tillfredsställd att nu äntligen få anträda denna färd, där han hoppades skola skära sina lagrar, tog afsked af vännerna i St. Johns med samma lugna och leende min, som om hans färd blott vore en lustresa!

Öfverresan till danska Grönland synes hafva varit synnerligen besvärlig, då 1892 mycken drifis förefanns i Davis Sund enligt ett Björlings bref, dateradt i Godhavn. Dit ankom expeditionen den 28 juli. Enligt de upplysningar jag därstädes erhöll, hade en af besättningen, kocken, under resan dit råkat ut för sinnesrubbning, från hvilken han dock vid ankomsten åter skall hafva hämtat sig. Då så ringa besättning fanns ombord, hade vakttjänstgöringen varit ovanligt ansträngande, så att resenärerna voro i hög grad öfveransträngda, då de kommo till Godhavn. Emedan Björling ej medförde något kreditiv från den kungliga Grönländska handeln, kunde han ej erhålla allt hvad han behöfde till komplettering af sin så bristfälliga utrustning. Någon proviant erhöll han ej i Godhavn; dock lyckades han därstädes af en eskimå förskaffa sig — genom byte eller köp — en mindre roddbåt, som nämnde person för flere år tillbaka bekommit från en förlist hvalfångare. Denna båt var dock, enligt danskarnas i Godhavn uppgift, synnerligen dålig och alldeles för liten för företagandet af

längre färder i isfyllda farvatten, då den skulle rymma proviant och fem man. Här erhöll Björling äfven en gammal »muskedunder» jämte någon ammunition. Äfvenledes fick han några fiskesnören och krokar. Betecknande för den sorglöshet, som alla, med undantag af Kallstenius, ådagalade, är det svar, som en dansk tjänsteman därstädes erhöll af »kaptenen» Karl Kann på tillfrågan, hvad han och de tvenne andra hade i hyra af Björling. »Ja, denna är just ej stor, men Björling har lofvat oss del i fångsten.» Med kännedom om de fångstredskap Björling medförde och hvilka inskränkte sig till det jag nyss anförde, kan man med skäl ifrågasätta, om någon af manskapet var fullkomligt normal. Kallstenius var mycket tvehågsen, huruvida han skulle medfölja längre, men i allo rättande sig efter Björling nu som förut, öfvergaf han honom ej, utan med ett mod och en självuppoffring, hvilket i alla tider skall tjäna såsom exempel på trofast vänskap, följde han sin kamrat på den ödesdigra färden mot norden.

Hvad vi härefter känna om expeditionens öden, grundar sig uteslutande på de upplysningar Björling lämnat å Carey öarna och hvilka kaptenen å Aurora, ett hvalfångarefartyg från Dundee, fann därstädes i juni 1893 och af honom sändes hem till professor Nordenskiöld i Stockholm. Af dessa framgår, att Björling efter afresan från Godhavn, hvilken ägde rum den 2 augusti, seglat längs isen i Baffin Bay till den 13, därefter på *endast en dag* (?) gått öfver den förr i så hög grad fruktade Melville Bay och från Cape York stormdrifvits till Cape Parry. Därifrån hade han seglat öfver till Carey öarna, hvilka han besökte den 16 augusti. Vidare upplyser Björling, att Ripple strandat *efter* ombordförandet af den stora depot, som upplades å denna, den sydöstra Carey ön, af den engelska expeditionen under Nares. Hvad Björling företagit sig efter Ripples strandning, är omöjligt att med full säkerhet säga. Dock lämnar han ännu några uppgifter om sina irrfärder däruppe, hvilka förefalla alldeles oförklarliga. En båtfärd före-

togs i afsikt att nå Foulke Fiord, i hvars närhet Polaris och Hayes öfvervintrade. Här låg Etah, det nordligaste eskimåsettlement på jorden, hvars inbyggare varit polarexpeditioner till ovärderlig nytta. Emellertid förefaller det i högsta grad egendomligt, att Björling sökte sin tillflykt till detta ställe, som är 110 engelska mil aflägset från Carey öarna. Denna eskimåby är dessutom öfvergifven af invånarne, något som Björling bort veta eller åtminstone misstänka, om han med uppmärksamhet genomgått de senaste expeditionerna, som passerat Smith Sund. Så till exempel omtalar Nares, att han, då han å sin nordtur besökt Etah, därstädes visserligen funnit några »igloos», men inga infödingar. Än mera, Björling måste ovillkorligen förutsättas veta, att han kunnat finna eskimåer vid Whale Sund och Inglefield Gulf, där Peary öfvervintrat, för att ej nämna Wolstenholme Sund och Cape York, hvilket senare ställe ej är längre aflägset från Carey öarna än Foulke Fiord, men hvars eskimåsettlement troligen hvarje år besökes af de skottske hvalfångarna å deras nordtur och genom sitt sydligare läge erbjuder bättre och säkrare garantier för en lycklig båtfärd till Upernivik öfver Melville Bay, som vid denna tid af året, september månad, utan tvifvel kan företagas ojämförligt lättare. Den enda förklaringsgrund jag kan finna till denna Björlings färd norrut, är, att han därigenom vore närmare Hayes Sund, genom hvilket han enligt sin ursprungliga reseplan ärnat framtränga för den eventuela undersökningen af Ellesmere Landets väst- och sydkust. Denna förklaring är så mycket antagligare, som den till fullo öfverensstämmer med Björlings skaplynne, hvars mest framträdande drag var en oerhörd envishet att i trots af alla svårigheter och med underskattande af allt, hvad faror heter, ej afvika det minsta från den plan han en gång fattat. Därför sökte han äfven nu genomföra sitt beslut att nå utgångspunkten för sin färd rundt Ellesmere Land trots fartygets skeppsbrott, trots den ringa provianten och dåliga utrustningen, trots den sena årstiden och det inbrytande vintermörkret och kölden!

Det sista meddelandet af Björling, skrifvet med blyerts å en liten papperslapp och synbarligen i största hast, är dateradt den sydöstra Carey ön den 12 oktober. Då det innehåller det sista och enda, hvarefter jag hade att rätta mig vid forskandet efter expeditionen, vill jag här ordagrant återgifva det samma.

»Såsom ni kan se af mina här nedlagda meddelanden, har jag efter förlusten af mitt fartyg försökt att nå Foulke Fiord för att där öfvervintra. Men sedan jag nått Northumberland ön, måste jag af flera skäl afstå från denna färd och återvända till Carey ön. Tvungen af dåligt väder att dröja en längre tid på denna ö, anträder jag nu färden till eskimåerna vid Clarence Head eller Cape Faraday på Ellesmere Land. Som jag hoppas, att en hvalfångare nästa år skall besöka Carey öarna för att undsätta mig och mitt folk, skall jag försöka att nå denna ö före den första juli. Skulle ingen hvalfångare vara här intill den 15 juli, måste jag om möjligt gå till de danska kolonierna. Därför, om ni besöker denna ö senare än den 1 juli och icke finner någon underrättelse från mig rörande min färd till de danska kolonierna, skulle jag vara er mycket förbunden, om ni ville gå till Clarence Head (50 mil härifrån), där jag i en »cairn» på den östligaste punkten skall lämna ett meddelande rörande mitt och mina följeslagares öde under vintern. Slutligen vill jag bedja eder sända alla underrättelser om mig till professor Nordenskiöld i Stockholm eller till närmaste svenska konsul, jämte uppgift om tid och plats, där de anträffades. Våra förråder skola, om jag ej kan nå eskimåerna, icke räcka längre än till den första januari, såvida jag ej kan förstärka dem vid någon proviantdepot. Vi äro nu fem man, af hvilka en är döende.»

I mera än ett hänseende är detta meddelande ägnadt att visa, att Björling ej fullt kände förhållandena, eller, äfven om så varit fallet, dock helt och hållet underskattade de stora svårigheter, som skulle möta honom vid detta hans sista räddningsförsök. Det första, som förefaller i

högsta grad egendomligt och alldeles oförsvarligt handladt, är Björlings beslut att ännu en gång söka nå Ellesmere Land. Björling måste hafva haft kännedom om, att vid kusten af detta land, som besökts af flere expeditioner, ännu inga eskimåer anträffats. Visserligen hade lämningar efter dem såsom öfvergifna boningar, redskap med mera iakttagits här och där längs hela västkusten af Smith Sund till och med ända upp till den 82:dra nordliga breddgraden; dock häntyda alla skildringar häraf, som vi finna i litteraturen, att lång tid måste anses hafva förflutit, sedan eskimåerna utsträckte sina vandringar till dessa trakter, och att de nu af en eller annan anledning helt och hållet öfvergifvit sina gamla bostäder härstädes. Ingenstädes i någon reseberättelse finna vi en uppgift, att eskimåer anträffats lefvande å Ellesmere eller Grinnell Land. Björlings anmärkning,. att Clarence Head är 50 engelska mil aflägset från Carey ön, synes antyda, att han ej haft till sitt förfogande fullt tillförlitliga sjökort; visserligen är en exakt bestämning af det geografiska läget af Clarence Head ännu ej företagen, då ingen före oss landstigit å denna udde. Det nyaste af engelska amiralitetet utgifna och efter de bästa källor uppgjorda sjökortet öfver Smith Sund angifver afståndet från den sydöstra Carey ön till Clarence Head till 72 mil, en distance sannolikt snarare för liten än för stor. Då Cape Parry däremot, å ostsidan af sundet och begränsande Whale Sundets mynning i söder, är beläget blott 30 engelska mil från Carey ön oeh utefter ostkusten af Smith Sund ända från Peteravik, norr om Mc Cormick Bay, till Cape York säkerligen bortåt 300 eskimåer äro bosatte, om hvilkas existens Björling ej kunnat vara okunnig, är alldeles oförklarligt hans beslut att gå till Ellesmere Land. Äfven om Björling, såsom troligtvis var fallet, drefs härtill af sin okufliga envishet att i det sista utföra sina planer, kan hans handlingssätt ej försvaras, i all synnerhet som han nu efter förlusten af fartyget och en man och med proviant blott räckande 2½ månader måst inse omöjligheten att realisera sina ursprungliga planer att utforska Ellesmere

Eskimåer från Godhavn.

Land, utan i stället uteslutande tänkt på de bästa möjligheterna att rädda sig och de tre män, för hvilkas lif han var ansvarig. Den enda *försvarliga* orsak, hvarför Björling vände sig åt väster, kan möjligen anses hafva varit, att isförhållandena vid denna tidpunkt varit sämre öster än väster om Carey öarna. Emellertid är detta föga sannolikt och äfven om så varit fallet, är knappt troligt, att Björling skulle hafva låtit afskräcka sig däraf, om han blott *velat.* Genom sin strax förut företagna resa till Northumberland ön och 1891 genom en båtfärd från Upernivik norrut, hvarunder han kom längre än danskarna någonsin varit, hade han ju visat sig vara en dylik färd vuxen.

Såsom redan förut af en fullt kompetent person * påpekats, skulle en dylik färd till ostsidan af Baffin Bay, förutom det, att den sannolikt medfört expeditionens räddning, kunnat bringa vetenskapliga resultat fullt ut lika värdefulla som en med Björlings resurser företagen båtfärd till Ellesmere Land. Dock, äfven om isförhållandena vid just den tiden lade oöfverstigliga hinder i vägen för uppnåendet af den närbelägna ostkusten, hade varit ojämförligt mera på sin plats af Björling att å Carey ön inrätta sig så godt som möjligt och afvakta förändring i isförhållandena, som tvifvelsutan inom få dagar skulle inträdt i dessa så oroliga farvatten. Äfven med ett dröjsmål af några dagar skulle han troligen hafva nått Cape Parry eller någon annan punkt å ostsidan före mörkrets inbrott. Ännu egendomligare förefaller saken, då Björling efter öfvergifvandet af Carey ön ovillkorligen måste tänkt på den bjudande nödvändigheten att *så fort som möjligt* söka finna eskimåer. Visserligen säger han sig hafva proviant ** för närmare tre månader, men enligt de upplysningar jag erhöll i Godhavn, var den båt Björling därstädes erhållit, ej så stor, att den förutom fyra man och deras utrustning kunnat

* A. G. N.(athorst). Den Björlingska Grönlandsexpeditionen, Nya Dagl. Allehanda n:o 8, 12 januari 1894.

** Den stora Nares'ska depoten måste väl antagas antingen hafva varit oanvändbar eller gått förlorad vid Ripples strandning.

rymma proviant för denna tid. Antagligen kunde Björling, då han lämnade Carey ön, ej medföra hela proviantförrådet; att döma efter de saker jag fann därstädes, anser jag mig styrkt i denna förmodan. Så mycket större skäl hade därför varit att välja den *kortaste* vägen till en *säker* räddning. Olyckligtvis föredrog Björling att begifva sig åstad å en längre och besvärligare färd för att söka nå kusten af ett land, där möjligheten till räddning var så ytterligt ringa! Framför det vissa föredrog han det ovissa och fann därför också sin död vid sitt trotsiga försök att öfvervinna hindren och utföra *sin* vilja!

Ofvanstående korta framställning är hvad jag dittills kände. Redan före afresan från Sverige voro utsikterna att få kunskap om expeditionens öde i och för sig redan mycket små; efter inhemtandet af de nyss nämnda upplysningarna från de säkraste källor i St. Johns och Godhavn blefvo mina förhoppningar att kunna lösa den sorgliga gåtan ännu svagare. De ställen, hvilka jag i främsta rummet hade att söka, så vidt möjligt, uppnå, voro Carey ön, där jag hoppades, att Ripple möjligen ännu skulle vara att anträffa, och vidare kusten af Ellesmere Land, helst de punkter Björling själf anför, nämligen Cape Faraday och Clarence Head. Synnerligen viktiga upplysningar i vare sig den ena eller den andra riktningen borde jag kunna få, om vi härstädes kunde finna de mycket omordade och problematiska eskimåerna, som skulle lefva å denna kust. I och för det eventuella sammanträffandet med infödingar sökte jag därför redan i Godhavn anskaffa en eskimå såsom tolk, ehuru jag själf högligen betviflade, att jag skulle få användning för en dylik. Då, såsom jag redan ofvan anfört, inspektör Andersen ej var hemma, utan hvilkens tillstånd herr Elmqvist sade sig ej hafva rättighet att tillåta någon eskimå medfölja expeditionen, och trots det kreditiv jag medförde från den Grönländske handeln, i hvilket alla handelns ämbets- och tjänstemän ålades att bistå mig i allt, som kunde anses främja ändamålet med min resa, fick jag ej någon eskimåtolk med mig. Jag in-

sisterade dock ej synnerligen därpå, då jag var tämligen öfvertygad, att jag från Inglefield Gulf kunde medföra någon af de infödingar, som bodde där och umgingos med Peary's expedition, något, som äfven lyckades.

Vistelsen i Godhavn förflöt på det angenämaste sätt och hör till de trefligaste minnena från hela färden. Sedan den officiela uppvaktningen var öfver, uppgjordes programmet för dagen så, att jag stannade kvar för att skrapa i hamnen, medan de öfriga expeditionsmedlemmarna företogo en tur till den närbelägna glacieren.

Utbytet af mina skrapningar var dock ej synnerligen godt; djurlifvet å hamnens med alger bevuxna klippiga botten syntes vara fattigt på såväl arter som individer. Då Godhavn dessutom besökts af nästan hvarje mot Nordgrönland gående expedition, och många skrapningar utförts i dess lilla hamn såväl af dessa som af danskarna, var ej att vänta, att jag skulle med nya former bidraga till kännedomen om dess fauna.

Fram emot aftonen återkommo de öfriga, ehuru något missbelåtna. Den eskimå de haft till vägvisare, hade ej kunnat finna rätta vägen till »the big ice-cap», utan de hade blott hunnit till kanten af en svårtillgänglig glacier; vår läkare gjorde dock en god skörd i botanisk och entomologisk väg, och professor Libbey hemförde till mig prof på röd snö, som han funnit å ett inskränkt område af denna glacier. Då jag längre fram under färden själf fick tillfälle att iakttaga dess förekomstsätt, vill jag uppskjuta redogörelsen af densamma till längre fram.

Efter kvällsmaten inrapporterade kaptenen, att eskimåerna upptäckt långt ut till hafs en död hval; då vädret var det vackraste och dagens arbete slut, inbjöd mr Bryant därför herr Elmqvist och kaptenen Bonde å Tialfe att medfölja Falcon vid inbogseringen af kadavret. Efter två timmars färd kommo vi fram till föremålet för alla eskimåernas lystna blickar; tyvärr befanns det ej vara den värdefulla Grönlandshvalen (*Balæna mysticetus*), utan en finhval (*Balænoptera musculus*), hvars barder äro mindre och af

sämre kvalitet. Då ej så litet olja kunde vinnas och köttet dessutom, enligt herr Elmqvists försäkran, var tillräckligt till vinterföda åt alla Godhavns hundar, togo vi den af förruttnelsen något uppsvällda kolossen i släptåg, till stor förtret för alla måsar, som haft mången god måltid af den. Vid midnattstid hunno vi tillbaka i hamnen, och vi kunde säkerligen ej belönats på ett bättre sätt för vår tjänst än att se de tacksamma blickar eskimåerna gåfvo oss och den glädje, som var rådande i hela kolonien öfver erhållandet af en så värdefull gåfva!

Om föregående dag ägnats åt arbete, användes den följande uteslutande till förströelse. Redan kvällen förut hade expeditionen af kapten Bonde inviterats om bord å Tialfe, och här trakterades vi hela förmiddagen på det rundligaste sätt af vår gästfrie värd. Då denne talade tyska, amerikanarna blott engelska, de inbjudna danskarna helst sitt eget modersmål, var en stor språkförbistring rådande, hvarför jag var strängt upptagen såsom tolk hela tiden; oaktadt svårigheterna att göra sig begriplig för hvarandra ej voro små, gick konversationen synnerligen obehindradt, tal höllos i oändlighet, och såsom minne af dagen fotograferade slutligen professor Libbey kajutan, då vi togo farväl af vår värd. Bordet, belamradt med bortåt 40—50 tomma flaskor af olika slag, torde för beundrande amerikanare tala ett vältaligt tystnadens språk om »the arctic horrors», hvilka stundom möta de oförvägna män, som våga sig upp till det töckeninsvepta, ogästvänliga Grönland!

På eftermiddagen företogos små exkursioner åt olika håll och på kvällen voro vi bjudna på supé hos herr Elmqvist, där amerikanarna fingo lära sig att dricka äkta Cederlunds punsch. Vistelsen i Godhavn afslöts med en stor bal i den för dylikt ändamål upplåtna snickareverkstaden. Då ej mindre än tvenne fartyg lågo i hamnen, var tillställningen synnerligen frekventerad och hade väl i den ljusa, nordiska sommarnatten fortsatts ännu längre, om ej Falcons afgång varit utsatt till klockan 12 midnatt.

Vid denna tid ljödo de tre afgångssignalerna och kallade alle man ombord; strax därefter lyftes ankaret, och efter ömsesidig kanonsalut och öfliga hälsningar ångade vi ut från det lilla gästvänliga Godhavn och vände stäfven mot norden, insvept i en tät dimma. Genast utanför hamnen undgingo vi med knapp nöd att stöta mot ett ofantligt isberg, en påminnelse, att vi nu gingo allvarsammare tider till mötes.

FJÄRDE KAPITLET.

Första möte med drifisen i Melville Bay. — Isbjörnjakt. — Hägring. — Passage genom Melville Bay. — Besök vid Cape York. — Diatomaceer. — Ankomst till Carey öarna och efterforskningarna därstädes.

På förmiddagen den 18 juli blåste en svag nordlig bris, hvilken, såsom vanligt i dessa farvatten, medförde den besvärliga dimman. Dock svängde vinden snart öfver till sydlig och tämligen plötsligt hade vi åter det härligaste väder. På ej synnerligen långt afstånd hade vi rätt i öster Disko öns imponerande mörka basaltfjäll, krönta med »evig» snö; vid 3-tiden på eftermiddagen voro dessa bakom oss och vi befunno oss utanför mynningen af Waigat Sund, fruktadt af sjöfararen för dess talrika skär, men ofta besökt af resande naturforskare för dess majestätiska kusters skönhet, och på grund af den rikedom på organismer, som zoologen med skrapan kan upphämta lefvande från botten eller palæontologen finner begrafna i de uråldriga sandstensformationer, som bilda dess tvärbranta kuster. Tyvärr ingick ej i expeditionens program en, om ock blott flyktig undersökning af dessa för vetenskapsmannen så intressanta trakter. Synnerligen gynnsamt var, att dimman hade lättat, ty hafvet började nu blifva så tätt beströdt med isberg, att navigeringen utan tvifvel skulle varit förenad med dröjsmål och faror, om den ej gynnats af klart väder. Tillfället begagnades också att i den präktiga belysningen taga fotografier af de vackraste isbergen,

som taga sitt ursprung från några stora glacierer vid Umanakfjorden. Snart hade vi Harön bakom oss och voro klockan 9 på kvällen i sikte af Svartenhuks snötäckta fjäll. De flesta representanter för de arktiska hafvens fågelvärld hade vi tillfälle att iakttaga. I talrika skaror svärmade kring fartyget alkor och rotges; en och annan tejst eller lunnefågel dök pilsnappt ned i det kristallklara vattnet, då skutan kom den för nära; stormfåglar och kryckjor sväfvade kring öfver hafsytan på sin ständiga jakt efter byte, stundom attackerade af en rofgirig labb; stora svärmar af ejderhannar flögo ut till hafs, erbjudande en den vackraste syn man kan tänka sig i deras präktiga svarta och hvita, ögat så fängslande färgteckning!

Följande morgon passerade vi helt nära Sandersons Hope, ett lätt igenkännligt fjäll, som begagnas som sjömärke för inloppet till Upernivik, den nordligaste kolonien i Danska Grönland. Dock finnas boningar för hvita människor ännu nordligare, »udliggerstedet» Tasiusak, beläget ungefär 7 svenska mil norr om Upernivik å 73° 20′ N. Lat. Tät dimma kom snart tillbaka, men skingrades af svag, sydlig bris. Redan på morgonen hade vi haft känningar af isen i Melville Bay, små isflak, som tilltogo tämligen hastigt i utsträckning och tjocklek, ju längre norrut vi avancerade. Att finna denna is på denna sydliga höjd i slutet af juli är något ovanligt och styrkte mig ännu mera i min förmodan, att 1894 var ett »dåligt isår». Danskarna i Godhavn sade också, att de på flere år ej haft en så sträng vinter och vår; så till exempel hade isen i hamnen därstädes ej gått upp före midsommar. I det följande skall läsaren finna, huru riktiga våra förmodanden voro beträffande årets isförhållanden. Allt längre norrut ångade Falcon, ännu obehindradt, genom den täta drifisen. Stundom kom dimman tillbaka och inhöljde allt i sin kalla, ogenomträngliga molnslöja. Praktfulla bisolar och dylika egendomliga ljusreflexer uppstodo och försvunno, allt efter som dimman blef tätare eller skingrades. »Kråknästet» eller utkikstunnan i stortoppen, som ännu ej haft någon

användning, var härefter nästan hela tiden, tills vi återkommo till Godhavn, upptagen af den vakthafvande officeren, som därifrån hade att leda fartyget genom isen, i hvilken vi hädanefter skulle nästan dagligen tillkämpa oss vår passage. Från toppen kunde jag skönja blott is, hvarthän jag än blickade; i väster och norr syntes hafvet isuppfylldt, så långt ögat kunde se, och äfven åt öster, där jag såg på långt håll land, hvita, snötäckta fjälltoppar. Passagen öfver Melville Bay artade sig att detta år blifva besvärligare än vanligt.

Tvenne vägar hade kaptenen att välja. Antingen kunde han försöka den så kallade »middle passage», det vill säga, taga en mera nordvästlig riktning med ungefär rätt kurs å Cape York. Med framgång hade de flesta föregående polarexpeditioner slagit sig fram denna väg genom packisen, såsom Kane's, Hayes', Halls, Nares', Greely's, Nordenskiölds och Peary's. Under gynnsamma förhållanden hade Melville Bay sålunda tillryggalagts på ovanligt kort och förr i tiden alldeles otrolig tid. Nares kom till Cape York efter 36 timmar, Hayes på 25 timmar, kapten Bartlett passerade året förut på ännu kortare tid, 24 timmar 50 minuter, och Björling på sin obetydliga och dåliga skonare skall ju, enligt egen utsago, hafva seglat öfver Melville Bay på *en dag*.

Den andra passagen, som stod öppen, var den förr af alla hvalfångare använda, visserligen betydligt längre, men ofta mycket säkrare vägen. Den består i att följa kusten rundt utefter den fasta »landis», som hela året om från stranden af Melville Bay skjuter ut i hafvet till växlande utsträckning. Mellan denna och den rörliga, af vind och ström alldeles beroende hafsisen finns vanligen öppet vatten, i hvilket fartygen obehindradt kunna framgå långa sträckor. Vid inträdande vindstiltje påstås hvalfångarna till och med hafva halat skutan längs denna iskant och vid pålandsvind hafva skyddat fartyget genom att såga dockor i denna, som motstår trycket af hafsisens pressningar.

Kaptenen beslöt sig dock för att försöka den förra vägen och gaf order att hålla, så vidt möjligt, en nordnordvästlig kurs.

Djurlifvet började blifva fattigare; blott några tejstar och alkor döko mellan klarorna och en och annan kryckja eller stormfågel följde ännu Falcon på den ensliga färden. Vid 4-tiden på eftermiddagen blef emellertid lif och rörelse ombord, då alla man rusade upp på däck vid utkikens rop: »tre björnar rätt förut!» Hvar och en af oss fick fatt i sitt Winchester-repetergevär och med tio gevärspipor hotfullt utsträckta i fören, redo att på gifvet tecken utslunga sina mördande projektiler, gick Falcon sakta och ljudlöst fram mot det isflak, där de intet ondt anande djuren befunno sig. Ju närmare fartyget kom, desto oroligare blefvo björnarna; dock syntes nyfikenheten besegra alla betänkligheter, hvarför de ej kunde besluta sig fly, förrän det var för sent. Ett, tu, tre, aflossas på en gång tio skott mot dem, just när den ene vändt sig om för att taga till reträtten. Verkan af denna salfva var dock ej så ödesdiger för djuren, som vi tänkt. Tvifvelsutan aflossades flera bomskott. Dock syntes alla björnarna blifvit sårade, den störste till och med så, att han var oförmögen att röra sig ur fläcken. De tvenne andra togo däremot skyndsamt till flykten under vredgade, högljudda rytanden och bombarderade med ännu några ofarliga skott. Med en hastighet, som var förvånande, löpte de öfver isflaken och simmade öfver »klarorna» så skyndsamt, att vi inom några minuter hade tappat bort dem i dimman, som nu åter föll på. Falcon ångade emellertid efter dem på vinst och förlust; om några få ögonblick lättar åter dimman; björnarna befinna sig på ett isflak alldeles invid oss och hälsas med en salfva, som var dödande. En båt sattes ut och inom fem minuter äro björnarna hissade om bord. Falcon vänder tillbaka, sökande om möjligt gå samma väg den kommit, för att finna den på slagfältet liggande, tredje och största björnen. Tack vare den ortkännedom, som vår förste styrman, mr Tracy, nu som alltid visade, då det gällde att manövrera bland isen, befunno vi oss helt plötsligt vid det flak, där vi först sett björnarna. Mycket riktigt var björnen kvar på samma plats, där vi lämnat

honom. Med ett ilsket vrålande hälsade han vår återkomst; mr Bryant, som i båten följt Falcon, gick nu upp på isflaket och gaf honom ändtligen nådaskottet. Sedan han hissats upp, funno vi honom vara 8 fot 9 tum lång, den störste af dem. På mindre än en half timme hade björnarna fällts på detta föga jägarmässiga och mig ingalunda tilltalande sätt. Hela dagen till långt fram på natten hade jag fullt upp att göra med flensningen och skeletteringen af djuren.

Vid 9-tiden på eftermiddagen lättade åter dimman, så att vi för första gången under hela resan hade det angenäma tillfället att se en strålande midnattssol gjutande sitt skimmer öfver de vidsträckta gnistrande snöfälten. Den disiga luften bidrog att göra sceneriet ännu mera förtrollande. Vid horisonten i norr ser man plötsligt en praktfull jättebyggnad resa sina tinnar i den i rosen och guld skimrande skyn; om en kort stund förändrar den utseende: de fantastiska formerna, påminnande om trollslotten i Tusen och en natt, försvinna helt plötsligt. Ett stycke därifrån reser sig ett annat; du kommer närmare och finner den poetiska stämningen borta, då ett helt obetydligt isflak framkallat den lockande gyckelbilden. Du ser dig åt ett annat håll. Hvad är detta? I en klara mellan isflaken, simmande i en sjö af guld och purpur, ser du på oändligt afstånd en mörk jättefigur. Hvad fantasifoster är detta, som din öfverretade hjärna framkallar? Än mera, strax därefter ser du på ett af tusende snökristaller skimrande isflak flera andra egendomliga och spökliknande gestalter. Hvad äro dessa tysta varelser, som sakta glida ned i vattnet och försvinna? Det första intrycket är, att du har framför dig några kolossala sälar, kanske aldrig förr upptäckta. Du gripes af en längtansfull nyfikenhet, parad med en hemlig rysning, efter det ögonblick, då fartyget hunnit så långt, att du på nära håll kan få skåda dessa hemlighetsfulla uppenbarelser! Ack, inom några få minuter hinner fartyget fram till det aflägsna ställe vid horisontens rand, där du sett dem; mera öfverraskad torde du sällan blifvit,

då du finner, att några alkor äro upphof till allt! Fata morgana har åter spelat dig ett spratt!

Dylika ljusreflexer äro synnerligen vanliga i de arktiska hafven. Blott den, som en gång bevittnat ett sceneri som det nyssnämnda, kan göra sig en riktig föreställning om den effekt det åstadkommer. Särskildt vid midnattstid, då solen står lägst, men framför allt, då atmosfären är dimmig och disig och vädret är stilla och klart, är man utsatt för sådana hägringar.

Under natten arbetade Falcon sig fram blott obetydligt; tät dimma hindrade oss också att alltid välja den bästa vägen i klarorna. Isen var dock, i synnerhet närmare land, ej så »heavy», utan vanligen blott tre à fyra fot tjock och mycken »rutten», så att Falcon skar igenom den tämligen obehindradt. Under förmiddagen den 20 juli sågo vi ännu en isbjörn; tyvärr var han dock allt för långt borta för att kunna erhållas. Vid middagstid lättade dimman och vi befunno oss då ej så långt från den ödsliga kusten rätt utanför Devils Thumb, ett för alla hvalfångare, som besöka dessa trakter, välbekant landmärke vid början af Melville Bay. Det är beläget ungefär å 74° 25′ N. Lat. och utgöres af ett obeliskliknande, åt ena sidan lutande högt fjäll, som genom sin egendomliga form strax ådrog sig de gamle sjöfararnes uppmärksamhet och af dem fick sitt sedan bibehållna namn. Från tunnan kunde jag upptäcka blott få klaror i isen och dessa sträckte sig i nordvästlig riktning. Ett gynnsamt tillfälle att börja »the middle passage» erbjöds sålunda och efter åtskilliga ansträngningar, hvarunder Falcon fick mången god törn, då den allt för hastigt och oförsiktigt rände mot ett tjockare och solidare isflak, lyckades vi omsider komma ut i dessa klarvatten. Sedermera avancerade vi helt hastigt genom dessa under kvällens lopp, tills vi vid 11-tiden på eftermiddagen hade hunnit till tvenne oerhörda »ice-floes», genom hvilka det, trots ihärdigt forcerande under ett par timmars tid, var alldeles omöjligt att komma fram. Då fara tvärtom var förhanden, att vi i stället kunde blifva fast, om vi längre en-

visades att söka arbeta oss igenom, beslöt kaptenen att gå tillbaka samma väg vi kommit. Utåt hafs kunde visserligen upptäckas klart vatten, ehuru i så ringa utsträckning och på så långt afstånd, att försöken att nå dit genast uppgåfvos. I stället arbetade vi oss tämligen hastigt in till några klaror, som voro synliga i ONO; i själfva verket funno vi snart, att vi hade kommit in i den strimma af öppet vatten, som nästan alltid vid denna tid på året kan påräknas finnas mellan landisen och den rörliga hafsisen. Nästan ofrivilligt hade vi nått »the inner passage».

Under nattens lopp gingo vi vanligen alldeles obehindradt af is denna bekväma väg liksom i en, på sina ställen en engelsk mil bred kanal; tack vare det klara vädret kunde vi iakttaga kusten helt tydligt. Troligen följde vi den å 14—15 engelska mils afstånd och hade sålunda ett för vetenskapsmän synnerligen sällsynt tillfälle att noga observera konfigurationen af denna skräckinjagande och ogästvänliga kust, hvars mörka strandfjäll, ofvan hvilka inlandsisen utbreder sitt bländhvita täcke, stupa brant ned i hafvet, täckt till flera mils utsträckning från land af aldrig uppbrytande vinteris; där någon dal finnes, är den fylld af en glacier. Möjligheten för beboendet af denna kuststräcka är därför ytterst ringa. I själfva verket torde stranden af Melville Bay, tack vare bristen på öppet vatten, vara lika fattig på organismer som själfva inlandsisen; till och med måsar ses sällan flyga öfver denna fasta landis, som, obruten ända in till den ödsliga och nakna stranden, ej visar några råkar och klaror, i hvilka de kunna uppsnappa något byte. Af samma anledning saknas äfven säl närmast kusten, hvilket åter omöjliggör existensen af eskimåer. Såsom bekant är också hela kuststräckan från Tasiusak ända till Cape York alldeles obebodd. Blott isbjörnen eller korpen torde möjligen någon gång under sina ströftåg efter byte förirra sig till kusten af Melville Bay.

Vid 9-tiden på morgonen den 21 juli hade vi hunnit förbi Red Head; tack vare den klara luften, var dock Devils Thumb fortfarande i sikte. Från tunnan kunde vi

till och med se Cape Yorks aflägsna fjäll, hvartill tydligen bidrog en stark hägring, då afståndet i det närmaste uppgick till 120 engelska mil. Till hafs var omöjligt att se öppet vatten, lika litet inåt land, där isen tycktes vara, om möjligt, ännu fastare och tätare. Middagsobservationen angaf en höjd af 75° 50′ N. Lat. Klockan 1 eftermiddagen passerades några små låga öar, som å sjökorten* benämnas Leven and Balgoni Islands. Professor Chamberlin var synnerligen belåten, att vi kunde gå så nära kusten, 15 à 20 mil, hvarigenom han fick tillfälle att se facen af inlandsisen, som här på sina ställen går nästan alldeles ned till hafsstranden, att observera nya glacierer och för öfrigt korrigera, så vidt möjligt, den bristfälliga kartografien af denna ännu aldrig af hvit man och säkerligen ej ens af eskimåer beträdda kust. Stora och talrika isberg iakttogos under dagens lopp; många af dessa voro troligen grundstötta; somligas höjd öfver hafvet uppskattade jag approximativt till öfver 150 fot, då jag ej på långt när kunde se öfver dem från tunnan i stortoppen.

Djurlifvet, som förut inskränkt sig till en och annan säl eller alka, började nu blifva rikare, ju längre mot väster vi kommo. Utåt hafs påstod utkiken sig hafva sett flere flockar af hvalrossar. Tejstar, alkor och alkekungar uppträdde i allt större antal. Flere exemplar af den ståtliga borgmästaren och den vackra ismåsen iakttog jag under eftermiddagens lopp. En ythåfning i någon af de klaror, genom hvilka vi passerade, skulle utan tvifvel gifvit mig talrika prof på det omväxlande och intressanta pelagiska djurlif, som frodas i detta iskalla vatten; från däck kunde man observera talrika ktenoforer och en del andra af dessa undersköna varelser, som af vetenskapsmännen rangeras under coelenteraternas formskiftande grupp, med långsamma rörelser drifva sig fram i det genomskinliga vattnet, där de lätt föllo i ögonen genom det vackra metalliska skimmer,

* Arctic Sea northern from Baffin Bay, Smith Sound, Kennedy and Robeson Channels, London publ. at the Admiralty 1875.

som utstrålar genom rörelsen af deras flimmerband. Då vi dock måste söka hinna Cape York så fort som möjligt, innan någon förändring i isförhållandena inträdde, hvilken här i Melville Bay ofta sker helt plötsligt och utan några förebud, fick jag afstå från ythåfning.

Fram mot aftonen kommo vi i allt större klaror: talrika och stora hopar af »harpseal» (*Phoca groenlandica*) sågos under oupphörligt dykande följa längs iskanten åt samma håll, som vi gingo. Äfven antalet af rotges förökades allt mera; i oerhörda skaror surrade de kring fartyget och alla sträckte utåt hafs, allt dåliga tecken till möjligheten för oss att landa vid Cape York. Då vi fram mot midnatt hunnit på samma longitud som detta ställe, besannades också min farhåga, alldenstund vi sågo oss skilda från land genom åtminstone 15—20 mil (engelska) bred landfast is, i hvilken det ej ens från kråknästet var möjligt att upptäcka några »leads». Utåt hafs var också tät packis. Isberg voro däremot här ej fullt så talrika som förut, troligen beroende därpå, att inlandsisen ej når ned till kusten på så många ställen, som vi sett den göra utefter hela den öfriga delen af Melville Bay.

Om vi hitintills blott erfarit denna hafsbukts goda sidor, skulle vi dock snart få tillfälle att pröfva dess nyckfullhet. Sedan vi under natten med stor svårighet forcerat oss högst obetydligt närmare land, kom dimma och snöyra på morgonen. Utkiken kunde ej längre se en skutlängd framför sig, utan gick in i ett klarvatten, som måtte förefallit honom tämligen stort. Efter en kort stund och utan att någon kunde ana det minsta, satt emellertid Falcon fastklämd mellan tvenne oerhörda isflak, som, ljudlöst och obemärkt, men därför ej mindre hastigt af strömmen eller tidvattnet pressat sig mot fartyget. Allt fastare och tätare slöt sig isen omkring oss; på alla sidor var slutligen Falcon omringad af grof packis. Föga angenämt är det att blifva på detta sätt »nipped» utan möjlighet att med maskinens hjälp kunna röra skutan en tumsbredd åt någotdera hållet. Lika resultatlöst som det visade sig vara att med propellern

söka röra fartyget, lika fruktlösa voro också alla våra försök att med krut sönderspränga isflaken. De befunnos vara 5 fot och 6 tum tjocka och trotsade naturligtvis alla dylika angrepp. Ställningen kunde blifvit kritisk för ett mindre starkt fartyg; emellertid visade sig Falcon göra sig förtjänt af sitt rykte att vara en god Ishafsskuta; intet knakande, inga tecken, att virket gaf sig, märktes, oaktadt den hela dagen satt så fast sammanklämd mellan tvenne isflak från förmasten akterut, att den lutade betänkligt åt babord i öfver 10° vinkel. Den påskjutande isen, ehuru ingalunda »rutten», tvärtom mycket solid och närmare 6 fot tjock fick gifva vika, så att vi längs ena skeppssidan slutligen hade en hög vall af uppskrufvad sönderbråkad is, en hel toross. Det enda obehag vi hade af denna våldsamma pressning, var, att tallrikar och glas ej stodo så säkra på kvällsmatsbordet, utan »slingrebrette» åter fick framtagas. Strax förut syntes ett klarvatten utsträcka sig; då dimman lättade fram emot midnatt, såg jag ett stort öppet vatten åt norr, som vi utan tvifvel skulle kunna nå, om vi blott kunde avancera en skutlängd till den »lead», som var några alnar framför oss. Från tunnan kunde jag äfven se land på ungefär 15 mils afstånd i kompassens SO—NO. Dock syntes isen dit vara alldeles »ofremkomlig». Troligen var denna närmaste snö- och glaciertäckta kust ej Cape York, utan sannolikt hade vi af strömmen drifvits därifrån.

Flere af expeditionens medlemmar började redan uppgifva allt hopp att komma in till Cape York eller ens blifva fria i en nära framtid, då alla kl. 3 på morgonen den 23 juli väcktes af det välbekanta och välkomna ljudet, att propellern började röras. Falcon hade verkligen redan blifvit fri; lika oförmärkt som flaken slutit sig samman om skutan, lika hastigt och hemlighetsfullt skilde de sig nu. Det ena isblocket efter det andra, som tornat upp sig mot styrbords sida, föll plaskande ned i det öppna vatten, som nu allt mera förstorades på ömse sidor om skutan. På det sista ställe, där isflaken ännu höllo henne klämd mellan sig, skilde de sig slutligen och med en knyck reste

hon sig åter ur sin lutande ställning. Maskinen slog back några få ögonblick, så stopp och framåt, och ändtligen kunde vi obehindradt röra oss i det öppna vatten, som vi hela gårdagen sett framför oss. På detta plötsliga sätt har mången skuta, som en lång tid varit »nipped» i Melville Bay-isen, och trots alla ansträngningar att komma ur sitt fängsel ej kunnat röra sig en hårsmån framåt, genom den starka strömmen eller tidvattnet åter blifvit fri, på samma gång som dessa rörelser i vattnet förorsakat flera hundra starka hvalfångarefartygs undergång genom den oberäkneliga och lömska hastighet, hvarmed isflaken drifvas mot hvarandra, krossande allt, som kommer i deras väg.

Passagen mot land gick tämligen hastigt genom drifisen, som nu var mera skingrad än förhållandet synts vara föregående dag, och kl. 12 middagen signalerade Falcons ånghvissla nästa station, Cape York, dit vi sålunda anlände efter 5 1/2 dygns resa från Godhavn och efter 4 dygns färd från Tasiusak.

Långt innan vi hunnit fram till kanten af den fasta landisen, möttes vi af fyra kajakroddare, som under högljudda rop: »Tjajmo, tjajmo!» hälsade oss välkomna. Sedan skutan blifvit förtöjd vid iskanten, gingo vi genast ned på denna för att besöka eskimåernas »settlement», som var beläget vid den närmaste efter utseendet helt närbelägna stranden. Emellertid ankommo allt flere infödingar, som förmodligen redan länge observerat fartygets ankomst, alla åkande i fyrsprång öfver den jämna isen på sina lätta slädar, vanligen dragna af 4—6 hundar.

Under det att expeditionens öfriga medlemmar till fots tillryggalade vägen till land, ett afstånd, som vi, tack vare den bedrägliga luftens klarhet, i början ansett helt kort, men nu måste uppskatta till åtminstone 4—6 engelska mil, hade jag nöjet att skjutsas dit af en språksam »huski» å en visserligen ej elegant, men desto lättare släde, förspänd med 7 präktiga hundar. Ehuru min artige körsven gjorde allt för att underhålla mig, ville konversationen dock ej komma i full gång, då jag ej ens med tecken kunde göra

mig begriplig för honom. Raskt bar det dock åstad öfver den jämna och blott med föga snö betäckta isen; det ena grundstötta isberget efter det andra körde vi förbi och närmade oss hastigt det höga imponerande fjäll, vid hvars fot eskimåbyn var belägen.

Emellertid skulle resan ej aflöpa utan små äfventyr; strax framför mig märkte jag en lång, smal råk och då jag sökte göra begripligt för kusken, att jag ansåg det rådligare att köra kring den, ansåg han väl detta i stället såsom en uppmaning att fara tvärs öfver. Under piskrapp och ifrigt smackande med tungan, ett lystringsljud åt hundarna, körde eskimåen därför rätt öfver råken med det resultat, som jag väntat. Hundarna togo ett språng och kommo lyckligen öfver; släden däremot med dess tvenne passagerare blef, tack vare dess längd, med framändan hängande på iskanten; eskimåen och i synnerhet jag, som satt längst bakåt, kommo däremot ned i det iskalla vattnet öfver midjan utan möjlighet att själfva taga oss upp. Hundarna voro emellertid så starka, att de motstodo vår tyngd, som hotade att draga ned både dem och kälken, och grundligt bearbetade af piskan, lyckades de omsider rycka oss upp på iskanten. Under högljudt skratt fortsatte eskimåen att pådrifva spannet, tills vi om en kort stund åter kommo ned i en annan råk. Denna var dock ej så bred som den förra, utan antagligen blott 4 à 5 fot, hvarför jag nu blott fick ett kallbad öfver en mindre ömtålig del af kroppen.

Efter en timmes tid hade vi framkommit till infödingarnas storartade »town». Den bestod af sju sälskinnshyddor i den kända indianska wigwamsformen, hvilka voro uppförda ett par hundra fot högt på den södra sluttningen af det nakna, blott med lafvar och mossor beklädda ungefär 1,500 fot höga fjället. Snart därefter kommo äfven de öfriga medlemmarna, som väl undgått kallbad, men däremot voro alldeles drypande af svett i följd af den hastiga marschen öfver det solbelysta istäcket. Med undrande blickar omringade oss de hemmavarande eskimåskönheterna,

som till en början voro blyga, men sedermera visade sig mera förtroliga. Jag inbjöds af en af våra unga värdinnor i hennes tält, in i hvilket man ej kunde komma utan genom att krypa på alla fyra genom det hål, som tjänstgör som dörr och vanligen är stängdt med ett skinn. Jag anmodades genast att slå mig ned å den enda hviloplatsen, som fanns, några flata stenar täckta med säl- och isbjörnhudar, och ehuru tältet ej var större i omkrets än att jag riskerade att stöta ikull det, om jag utsträckte mig å min mjuka, ehuru just ej synnerligen rena ottoman, lydde jag uppmaningen. Min artiga värdinna bjöd mig nu, hvad huset förmådde; å ett skulderblad af en säl räckte hon mig med ett vänligt leende soltorkadt sälkött, garneradt med några råa späckbitar. Då jag dock gjorde afböjande tecken, blef hon synbarligen missmodig och framtog ur ett hörn en läckerhet, som hon tvifvelsutan aldrig åt i hvardagslag, en bit hvalhud. Ej ens detta retade min aptit, men för att ej vara alltför oartig, gaf jag henne ett synålsbref, några tändsticksaskar och — hvad hon väl uppskattade mest — lät henne röka några bloss ur min pipa. Hennes glädje öfver all denna uppmärksamhet kände nu inga gränser, utan hon ville till genskänk stoppa på mig alla de få husgerådssaker, som funnos i hennes hem. Sedan jag mottagit en knif och en »skinnskrapa» såsom minne af henne, tog jag farväl och kröp åter ut efter denna min första visit i ett sommartält hos »de arktiska högländarna». Med en känsla af lättnad inandades jag den rena luften utanför, men kunde ej undgå att kasta beundrande, men på samma gång medlidsamma blickar på den kvinna och dessa människor, som tillbringa hela sitt lif under en ständig, hård kamp för tillvaron, men dock alltid äro glada och förnöjda. Antalet af medborgare i detta lefnadsfriska samhälle uppskattade vi till 30 à 40. Dessutom antager jag där funnos bortåt 100 hundar.

Röd snö anträffade jag strax i närheten, ehuru tämligen sparsamt. På afstånd tog det sig ut, som om blod hade slagits ut öfver snön. Dock var färgen ej fullt så röd,

utan mera med en anstrykning i gult eller tegelrödt. Ehuru jag observerade denna röda snö å flera ställen, var den ingenstädes utbredd öfver någon större yta. På sin höjd voro några få kvadratfot täckta af denna egendomliga alg; vid mikroskopisk undersökning fann jag den bestå af de karakteristiska, intensivt mörkröda, klotformiga cellerna af *Protococcus nivalis*. Såsom bekant äro Cape York och den närmaste kusten västerut sedan långt tillbaka, ända från Ross' dagar, bekanta för sin röda snö, af hvilken de också erhållit sitt namn: Crimson Cliffs. Emellertid har den röda snön befunnits uppträda periodiskt i större eller mindre utbredning och mera eller mindre intensiv färg. Denna sommar måtte därför hafva hört till en minimumperiod, då vi under färden till Wolstenholme Sund liksom här funno föga skäl för kustens vackra namn.

Sedan narhvalshorn, redskap och andra etnografiska föremål tillbytts, anträddes återfärden till fartyget vid 4-tiden på eftermiddagen. Då jag efter mitt kallbad behöfde hålla mig varm, föredrog jag dock att gående återvända till Falcon. Dit kommo vi efter ett par timmars rask marsch, åtföljda af byns kvarvarande invånare. Sedan vi försäkrat oss om »huskies» ytterligare bevågenhet genom att skänka dem köttet af de tre skjutna björnarna, en tvifvelsutan högligen välkommen present att döma efter de tecken till oförställd glädje, som afspeglade sig å allas anleten vid underrättelsen om den storartade gåfvan, afseglade vi åter vid 6-tiden.

Till lycka för oss var isen nu tämligen »fremkomlig», kanske till följd af nordlig vind, som börjat blåsa helt frisk, så att Falcon, ehuru naturligtvis sakta och med besvärlighet, lyckades bana sig väg västerut längs den storartadt sköna kusten. Vid 2-tiden på morgonen den 24 juli hade vi hunnit till Conical Rock, en kägelformig, mycket lätt igenkännlig ö utanför Crimson Cliffs, och snart därefter passerade vi helt nära facen af den imponerande Petovik glacieren, en af de största glacierer i Grönland, som här stupar ned i hafvet med en tvärbrant ismur af säkerligen

flera mils (engelska) längd*. Talrika och stora isberg simmade kring bland packisen såsom bevis på hans verksamhet.

Vid frukosttid kommo vi till mynningen af Wolstenholme Sund; här stannade vi några timmar för att skjuta fågel vid en liten ö, Dalrymple Island. Jag blef kvar ombord och begagnade tillfället att försöka en ythåfning; denna utföll dock dåligt, i det jag erhöll i håfven blott ett gulaktigt eller brunt slem, det i de arktiska hafven så vanliga »diatomaceeslemmet». Vid mikroskopisk undersökning finner man det bestå nästan uteslutande af lägre alger såsom diatomaceer och desmidiaceer. Därjämte uppträda dinoflagellater i stor mängd i dessa slemmassor, som man träffar flytande med ström och vind i de öfre lagren af Ishafvets kalla vatten. För ett ovandt öga te sig dessa samlingar af myriader, vanligen encelliga, mikroskopiska organismer såsom gammal halfrutten tång, än i form af långa band, än åter hopgyttrade till små runda eller oregelbundna klumpar. Oftast erhåller man dock diatomaceer vid ythåfningen såsom ett tunt, brunt, slemmigt öfverdrag å muslinet, sålunda utvisande, att de ej alltid äro förenade till formade massor. Huru oansenliga dessa för ett obeväpnadt öga knappast synbara organismer än äro, spela de dock en viktig rol i naturens allmänna hushållning i mera än ett hänseende.

Redan de gamla veteranerna på polarforskningens fält såsom Davis och Hudson omtala tvenne olika slag af vatten i Ishafvet, det ena djupblått, det andra gråbrunt eller smutsgrönt. I början ägnade man detta förhållande ingen synnerlig uppmärksamhet, utan trodde färgskillnaden blott antyda olika hafsströmmar. Hvalfångarna i de östgrönländska farvattnen och i hafven omkring Jan Mayen och Spetsbergen ansågo därför, att de kommit in i en gren af Golfströmmen, då de seglade i det blå vattnet,

* Hayes mätte en gång 1860 densammas bredd med logglina och kronometer och fann bredden vara fyra mil (engelska), troligen något för låg uppskattning.

men i den kalla arktiska strömmen, då vattnets färg öfvergått till smutsgrönt. Det var först den kände hvalfångaren, prästen och vetenskapsmannen Scoresby den äldre, som gaf första uppslaget till en riktigare förklaring af detta intressanta förhållande. Han påpekade, att orsaken till denna hafvets »discoloration» vore att söka i förekomsten af otaliga massor af lägre organismer, i synnerhet medusor, i detta vatten, hvalfångarnas »black water». Sedermera hafva flere andra arktici ägnat frågan en viss uppmärksamhet och kommit till resultat, ej fullt öfverensstämmande med Scoresby's förklaring, men dock visande, att denne hade rätt, då han ansåg orsaken böra tillskrifvas förekomsten af *organismer*. Visserligen betinga ej de relativt högt stående medusorna och krustaceerna den smutsgröna färgen, då man finner sådana äfven i blått vatten i stor mängd. Liksom öfverallt i naturen är det äfven här de enklaste organismerna, som orsaka de mest öfverraskande resultaten. Diatomaceerna, encelliga alger med ett ofta ytterst sirligt kiselskal, men i öfrigt af en synnerligen enkel byggnad och stående mycket lågt inom växtriket, hafva befunnits vara orsaken till fenomenet. I blått vatten träffar man aldrig eller ytterst sparsamt dessa kiselalger, i det smutsgröna däremot i så riklig mängd, att, såsom ofvan anförts, ythåfvens väggar inom få ögonblick blifva öfverdragna med ett brunt slem af dem.

Men ej nog med att diatomaceerna äro orsaken till den olika färgen hos Ishafvets vatten, utan de hafva äfven ett ofantligt inflytande på isens upplösning. Då Ishafsfararen under sommarmånaderna söker bana sig en väg genom ett sammanhängande täcke af, såsom det synes, fast och solid is, observerar han genast, huru de af fartygets skarpa bog rammade isstyckena på undersidan äro pipiga och porösa. Rättast kan jag likna en sådan isbit vid en honungskaka. Hvar och en af dessa celler eller hål är fylld med en brunaktig massa, som vid närmare undersökning ej befinnes vara annat än våra välbekanta diatomaceer. Genom den organiska värme, som de utveckla under lifs-

processen, smälta de liksom in sig i små kaverner på undersidan af vinterisen; genom ytterligt hastigt skeende delning fortplanta de sig i otroliga massor; hålen blifva allt större, solen smälter bort isen å dess öfversida, den kommer i ett upplösningsstadium, blir med ett ord »rotten», såsom de engelske hvalfångarna benämna dylik is, hvilken numera tål ej ens den svagaste stöt af fartyget utan att klyfvas åt många håll. På detta sätt verka diatomaceerna såsom en den kraftigaste agent vid vinterisens upplösning, och mången polarexpedition torde hafva dessa oansenliga organismer att tacka för sina framgångar.

Såsom ännu ett exempel, huru små orsaker hafva stora verkningar, må följande anföras. Redan sedan gammalt vet man, att Grönlandshvalen, hvilken alltid utgjort hufvudföremålet för hvalfångsten, nästan uteslutande lefver af vissa små kräftdjur och vingsnäckor, som i otroliga massor förekomma pelagiskt i Ishafvet. Sådana äro pteropoden *Clio borealis* och copepoden *Cetochilus septentrionalis*. Genom R. Browns med fleres undersökningar är emellertid faststälIdt, att dessas hufvudsakliga föda åter utgöres af våra diatomaceer. Talrikast uppträda därför äfven nyssnämnde djur i det smutsgröna vattnet, där de också naturligen uppsnappas af de millioner sjöfåglar, som lefva i dessa haf. Genom den enkla kedjan: Diatomacé—*Clio*, *Cetochilus*—*Balæna*, kan man sålunda förstå, huru hvalfångsten och alla i samband därmed stående näringar och spekulationer i långliga tider varit beroende af dessa mikroskopiska varelser. *Natura maxima est in minimo!*

Vid 10-tiden återvände skyttarna från sin jaktutflykt och medförde omkring 50 ejdergäss, några alkor och tejstar samt en korp. Strax därefter sattes kurs å Carey öarna, som jag kunde se från tunnan. Isen, som, närmare Wolstenholme Sund, syntes i denna riktning alldeles »ofremkomlig», blef dock bättre, ju längre ut i Baffin Bay's »northwater» vi kommo. På stora sträckor utgjordes den blott af fotstjocka, tämligen »ruttna» isflak, förenade genom tunn, nyfrusen is, genom hvilken Falcon skar sig en väg utan

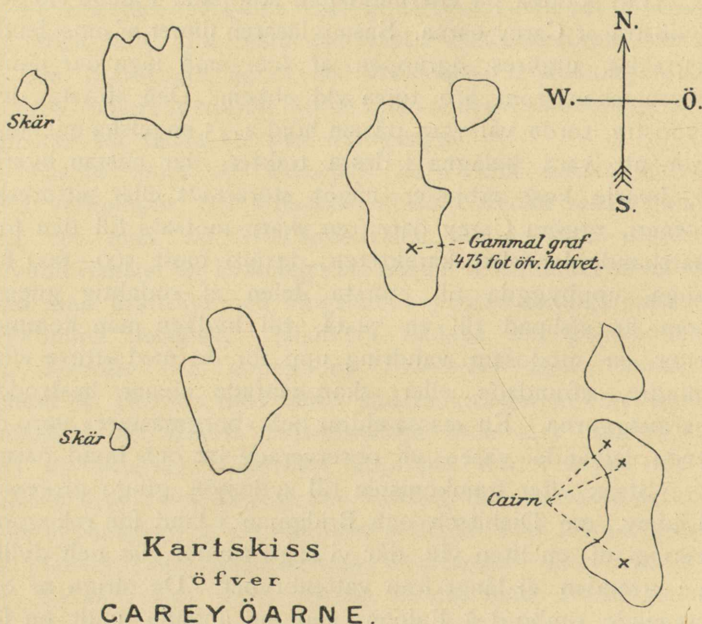
svårighet. Stora flockar af grönlandssäl och flere hvalrossar iakttogos under öfverfarten. Ju närmare Carey öarna vi kommo, desto isfriare blef hafvet. Endast en mängd isberg kunde upptäckas i närheten af den ögrupp, där för två år sedan mina modiga landsmän utspelat en tragedi, hvars upplösning vi nu skulle söka finna.

Vid 5 tiden på eftermiddagen stoppade Falcon vid den sydöstra af Carey öarna. Såsom läsaren finner af omstående kartskiss, utgöres ögruppen af fem små låga öar jämte några skär, som äro torra vid ebben. Den största, den sydöstra, torde väl vara på sin höjd 2—3 engelska mil lång. För att vara belägna i dessa trakter, där nästan hvarje ö, hvarje kust erbjuder något storartadt eller pittoreskt sceneri, utgöra Carey öarna en skarp motsats till den förhärskande landskapskarakteren; de äro blott 500—600 fot höga, uppbyggda till största delen af rödaktig gneiss, som är afslipad till en platå, till hvilken man kommer efter en mödosam vandring upp för de med större eller mindre, afrundade eller skarpkantade stenar beströdda bergväggarna. En massa ejdrar och »borgmästare» voro de enda lefvande väsen vi observerade på och invid öarna.

Strax efter framkomsten till sydostön, gingo professor Libbey, mr Diebitsch och Bridgman i land för rekognoscering af en liten vik, där vi sågo tunnor, fat och dylikt på stranden ej långt från vattenbrynet. De öfriga af oss stannade ombord å Falcon, som nu ångade rundt ön för sakta fart så nära stranden som möjligt, kanske ofta blott på ett stenkasts afstånd. Ehuru naturligtvis många par ögon, såväl beväpnade som obeväpnade, under denna rundtur kring ön med största uppmärksamhet granskade hvarje bergvägg, hvarje klippa, ja, nära nog hvarje sten, kunde intet anmärkningsvärdt uppdagas. Efter en halfannan timmes förlopp återkommo vi till vår utgångspunkt utan att hafva upptäckt vare sig vraket af Ripple eller några andra reliker efter den olyckliga expeditionen.

Vid 7-tiden på eftermiddagen gingo vi alla i land jämte ett tiotal af manskapet till gemensamt sökande.

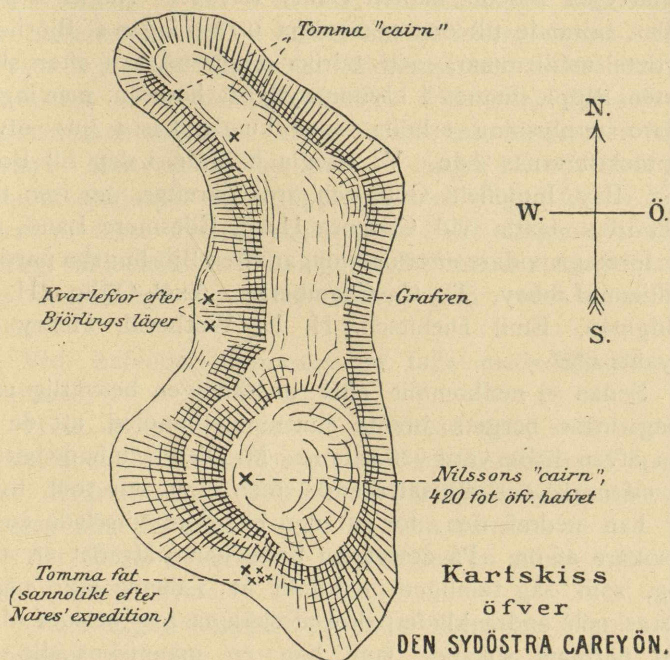
Något väster om det ställe, där vi funnit de troligen af Nares 1875 kvarlämnade faten, hvilka alla voro tomma, uppdagade vi innanför en liten bukt och väl 50 fot högt en klyfta, som synbarligen tjänat Björling såsom lägerplats under hans vistelse å ön. Under ett gammalt segel, delvis ännu betäckt af snön, fanns en del kringströdda saker

Kartskiss
öfver
CAREY ÖARNE.

såsom en blompress, en ythåf, fyra näsdukar, märkta J. A. B., en nyckelknippa, ett alldeles igenrostadt fickur, förfärdigadt, enligt märke, af Sandström i Stockhom, en del lösa blad ur arktiska expeditioner, zoologiska anteckningar m. m., m. m. Dessutom upphittades alldeles i närheten en del slitna klädesplagg och Ripples båda lanternor. Sedan allt hopsamlats och jag angifvit, hvad jag ansåg vara värdt att medtaga hem till Sverige, gingo mr Bryant och jag, professorerna Chamberlin och Libbey upp till högsta spetsen å öns sydsida för att granska en cairn, som

vi observerat redan långt ut på sjön. Höjden var enligt barometerobservation 420 fot öfver hafvets yta. Cairnen liknade andra sådana och bestod af en 5—6 fot hög samling af uppstaplade stenar med en gammal flaggstång i midten. Vid undersökning befanns den innehålla en mässings-

Kartskiss öfver DEN SYDÖSTRA CAREYÖN.

dosa, invirad i säckväf; inuti denna låg ett visitkort från jägmästaren Elis Nilsson med ett meddelande, som i öfversättning lyder:

»Carey öarna den 6 juli 1894.

Landade här i dag. Fann ingenting, som kunde gifva upplysning om Björling och Kallstenius. Seglar nu direkt till Lancaster Sund. Kan möjligen få tillfälle att komma till Ellesmere Land i början eller medio af augusti.

Elis Nilsson.»

Då ingenting mera stod att upptäcka här, nedlade mr Bryant ännu ett meddelande i cairnen af följande lydelse:

»Undertecknade, medlemmar af Peary Auxiliary Expedition, ankommo till denna ö den 24 juli 1894 ombord å ångfartyget Falcon, kapten Henry Bartlett Några få persedlar, hörande till den personliga utrustningen af Björlingpartiets medlemmar, och talrika minnesmärken efter skonerten Ripple funnos i klyftan sydväst härifrån, men ingen vidare upplysning erhölls, som kunde kasta ljus öfver upptäcktfararnas öde. Vi afsegla härifrån i dag till Bowdoin Bay, Inglefield Gulf, och ärna därefter, om isen tillåter det, landa vid Clarence Head, Ellesmere Land, för att företaga vidare efterforskningar efter Björlingska partiet. William Libbey, T. C. Chamberlin, Axel Ohlin, H. L. Bridgman, Emil Diebitsch, H. E. Wetherill, Henry G. Bryant, chef.»

Sedan vi nedkommit efter en tämligen besvärlig vandring utför bergets branta sluttning, funno vi, att de öfriga äfven hade varit verksamma. Mr Diebitsch hade besökt en cairn på öns motsatta ända, men fann den tom, hvarför han nedref den, för att den ej måtte vilseleda andra besökare af ön. På återvägen hade han påträffat en stenhög, som såg tämligen misstänkt ut; i denna lågo några västar och andra klädespaltor af skäligen grof beskaffenhet. Vid närmare sökande fann han en människoskalle ett stycke därifrån i en snödrifva och böcker samt ena lårbenet på ett annat ställe i närheten. Vid min återkomst besökte jag i hans sällskap samma graf utan att vi dock lyckades upptäcka något nytt. Skallen och benen voro synbarligen kringströdda af borgmästaremåsen, som häckade tämligen talrikt å ön och af hvilken vi sköto flere exemplar. Benen buro äfven tydliga spår, att de blifvit bearbetade af dessa rofgiriga gamar; några senor voro nästan det enda de ej kunnat afgnaga. Från Diebitsch' cairn till grafven antar jag, att afståndet var ungefär 2,000 fot, och från grafven, som var belägen något högre upp på ön, till det

ställe, där vi funno kvarlefvorna af expeditionen, 400—500 fot. Sedan benen bragts ned till detta ställe och en graf där beredts, läste mr Bryant några böner öfver den okände skeppsbrutne, hvilka åhördes mycket uppmärksamt af oss alla. Tillfället var ock ägnadt att verka en högtidlig stämning: att stå så där å en öde och kal klippö högt upp i den kalla norden, där i hafvet otaliga isberg simma kring, belysta i tusende färger af midnattssolen, och åhöra en själamässa öfver denna grinande dödskalle, där ackompagnementet utgjordes af måsarnas hesa skrän från klipporna! Medvetandet att inom en längre eller kortare tid samma skådespel kunde upprepas med någon af oss å en annan af dessa dystra fängelseorter i det aflägsna Ishafvet bidrog väl också att göra ögonblicket ännu mera gripande och outplånligt ur deras sinnen, som voro vittne till scenen!

Vid hufvudet upprestes en tafla med följande inskription:

»Här hvilar kroppen af en okänd man, som begrofs på detta ställe af medlemmar af Peary Auxiliary Expedition. Kvarlefvorna upptäcktes en fjärdedels mil i nordostlig riktning från detta ställe nära en liten cairn.»

Vid foten af grafven uppställdes en annan tafla, på hvilken var skrifvet:

»Här ligger kroppen af en af skonerten Ripples besättning.»

Vid 10-tiden på kvällen voro vi åter ombord, sedan vi bragt med oss, hvad som synts oss lämpligt att medföra.

Sedan jag, som från skutans stortopp noga spanat efter möjligen befintliga tecken, härrörande från de förolyckade, upptäckt en cairn å en annan ö, gaf mr Bryant på mina föreställningar och sedan jag gjort honom uppmärksam härpå, kaptenen order att styra till denna ö, belägen ungefär centralt i ögruppen och tämligen midt i vägen för Björlings eventuela färd till Ellesmere Land. Mr Bryant, mr Diebitsch, professorerna Chamberlin och Libbey jämte författaren gingo efter framkomsten omedelbart i

land å västsidan af ön vid en liten vik. Ehuru vi mycket omsorgsfullt sökte å stranden, kunde vi ej finna några spår af expeditionen. Däremot funno vi kvarlefvor af säkerligen mycket gamla, med svartlafvar öfvervuxna eskimågrafvar och eskimåboningar; de senare bestodo af stora platta stenar, ordnade i cirkelform och en à två alnar höga. Därjämte var uppkastad på stranden en del drifved och trävirke från något skepp; dock ansågo vi alla, att detta ej kunde härröra från Ripple eller Björlings båt. Efter en besvärlig vandring uppför det branta och 475 fot höga fjället ankommo vi vid 12-tiden på natten till cairnen, som tyvärr visade sig vara mycket gammal och orörd sedan långliga tider att döma af den mängd svartlafvar, som beklädde stenarna. Den var också tom; föröfrigt liknade denna minnesvård mera en graf, hvilket vi alla antogo den vara.

Kl. 3 förmiddagen den 25 juli gingo vi åter ombord å Falcon, som satte kurs å Cape Parry.

Liksom jägmästare Nilsson funno vi sålunda å Carey öarna intet, som kunde gifva upplysning, hvar vi hade att anställa vidare efterforskningar, utan snarare blott saker, som vi väntat oss skola finna. De människoben vi uppdagade, hörde tydligen till det lik, som Auroras kapten fann sommaren 1893 och nu genom måsarnas åverkan blifvit spolieradt. Af vraket självt kunde vi däremot ej finna det minsta spår. Troligen hade det genom isen i förening med tidvatten och stormar svämmats ut i hafvet. De öfriga sakerna, som vi funno vid Björlings lägerplats, syntes utvisa, att Björling antingen i största hast måst lämna ön eller också haft båten alldeles belamrad med annat såsom proviant och dylikt, då han kvarlämnat sådana saker som sin klocka och blompress. Att Nilsson, såsom vi antogo, ej funnit dessa saker, ansågo vi bero därpå, att marken då var alldeles snöbetäckt. Slutligen måste jag erkänna, att expeditionen gjort, hvad i dess förmåga stod att här hämta upplysningar om Björlings öde. Att besöka de öfriga öarna och med samma grundlighet undersöka dem,

hade naturligtvis varit bäst. Jag gjorde dock ej en dylik framställning, dels emedan jag visste, att den skulle blifvit fruktlös, då en sådan undersökning hade tagit flere dagar bort från vår dyrbara tid, dels också emedan jag själf liksom de öfriga var öfvertygad, att en efterforskning å dessa öar skulle ledt till intet resultat. Alla lämnade vi äntligen öarna utan att kunna förklara för oss Björlings oerhördt egendomliga beslut att gå västerut, där vi från högsta toppen af den sydöstra Carey ön i fjärran vid horisonten, ehuru vädret var det vackraste och luften klar, blott med möda kunde skönja konturerna af Ellesmere Land, troligen Clarence Head, enligt sjökorten $73\frac{1}{2}$ engelska mil aflägset, under det att ostkusten syntes mycket tydligt och afståndet från den sydöstra ön till Wolstenholme Sund blott är 33 mil.

Elis Nilsson.

FEMTE KAPITLET.

Fruktlösa försök att komma till Peary's vinterhus. — Djurlif i Murchison Sund. — Första förbindelse med Peary-expeditionen. — Den stora slädturen förfelad. — Exkursioner i land. — En recedent glacier. — Besök å inlandsisen. — Afresa till Ellesmere Land.

Från Carey öarna hade hela hafvet synts isfritt åt väster, söder och norr; blott i sydost i den riktning, hvarifrån vi kommit, kunde vi se en hvit kant vid horisonten, utvisande den västliga gränsen af packisen i Melville Bay, hvilken vi nyss lyckligen kämpat oss igenom. Då »nordvattnet» i Baffin Bay sålunda var alldeles isfritt, så långt vi kunde se, hyste vi desto säkrare förhoppningar, att Inglefield Gulf äfven skulle vara befriad från vinterisen, så mycket mera som Kite och Falcon, med hvilka fartyg Peary förut förts upp hit och återhämtats, ej haft några svårigheter att komma fram vid denna tid på året, ja, till och med ännu tidigare. Då vi vid 9-tiden på morgonen den 25 juli framkommo i närheten af Northumberland ön, var det därför en så mycket obehagligare öfverraskning att finna, att hela Whale Sund, som bildar det södra inloppet till Inglefield Gulf, var spärradt af tjock, obruten, »ofremkomlig» vinteris. Då ingen möjlighet förefanns att denna väg komma in, gingo vi åter tillbaka väster om Haklyut och Northumberland öarna för att söka framtränga genom Murchison Sund. Våra förhoppningar, att det norra inloppet skulle vara isfriare, gäckades dock

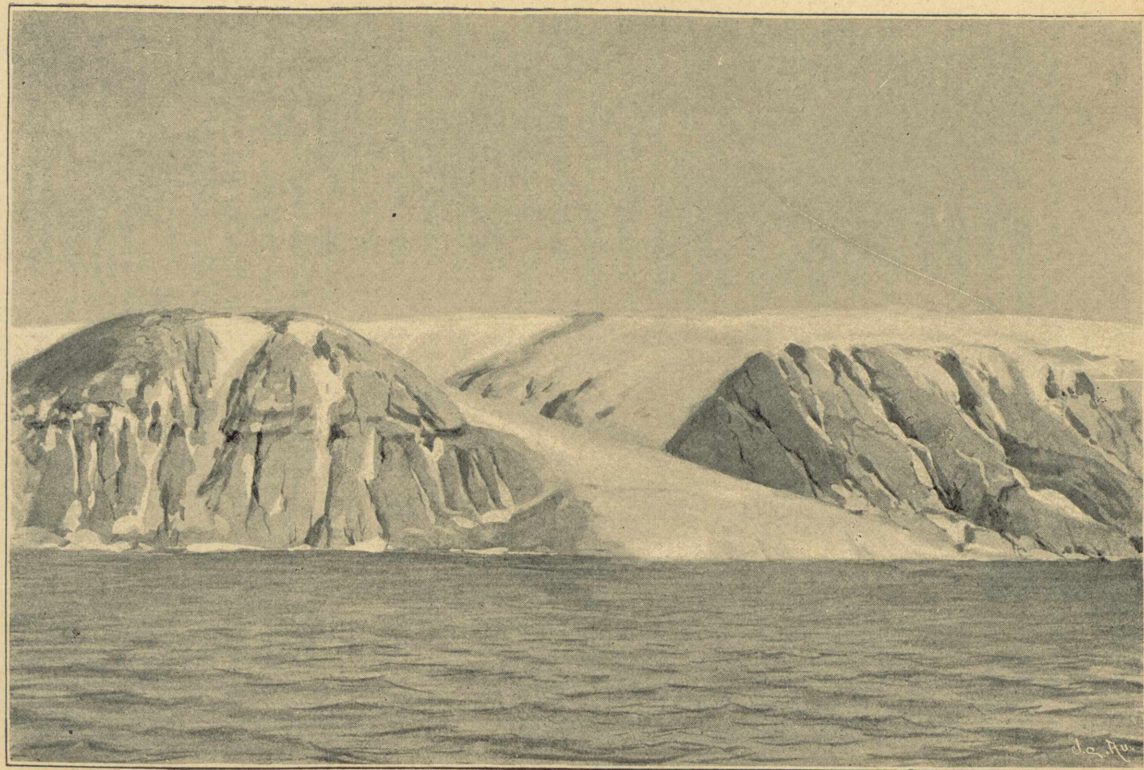
snart. Vid middagstiden hade vi kommit till en isbarrier, hvilken var omöjlig att bryta. Vi lade därför fartyget för isankar i afvaktan på isens förändring genom ström eller vind vid mynningen af Murchison Sund ungefär 15 mil från närmaste land. Vi voro förankrade lika långt från Cape Robertson som från Herbert ön och Cape Cleveland, där Peary hade haft sin vinterbostad, Redcliff House, under den första öfvervintringen 1891—1892. Isen var tämligen tjock, cirka 3 fot och alldeles obruten, hvarför en forcering af densamma en så lång väg var alldeles otänkbar. Då vädret var det vackraste man kan tänka sig, gingo på eftermiddagen professorerna Libbey och Chamberlin och mr Diebitsch på en rekognosceringstur öfver isen för att söka nå Cape Robertson, men återkommo redan vid 6-tiden, hindrade af en strimma öppet vatten att landa. Våra utsikter att komma till Bowdoin Bay eller ens i kommunikation med Peary's parti voro sålunda åtminstone inom den närmaste framtiden tämligen små. Då det ju var förenadt med stora svårigheter, ja, nära nog omöjligt att släpa våra tunga hvalbåtar öfver isen för att komma öfver den breda råk, som sträckte sig längs hela nordsidan af Murchison Sund, måste vi uppgifva all tanke att längs Mc Cormick Bay och sedan landvägen från den inre delen af denna vik till slutet af Bowdoin Bay nå Peary's hus. Lika vanskligt syntes det vara att på hafsisen, hvars beskaffenhet vi ej kände, söka gå rundt Cape Acland och in i Bowdoin Bay, en sträcka af mera än 10 svenska mil i rät linie.

Vårt enda hopp var, att någon af de eskimåer, som bo i Iglo-da-ho-miny å nordsidan af Robertson Bay, troligen den nordligaste eskimåby på jorden, skulle hafva sett Falcon och att vi genom dem kunde på ett eller annat sätt komma i förbindelse med Peary's expedition. Vår förmodan visade sig också riktig. Knappt hade jag somnat på natten, förr än jag åter väcktes af kaptenen, som inrapporterade ankomsten af tvenne »huskies» från Robertson Bay. Ingen af oss var emellertid så hemma i deras språk,

att vi kunde få några tillförlitliga upplysningar af dem angående Peary. Dock lyckades mr Bryant efter åtskilliga svårigheter göra begripligt för dem, att han önskade använda dem såsom vägvisare. Då eskimåerna ej hade några invändningar häremot, började mr Bryant och Diebitsch omedelbart att rusta sig för att med dem såsom vägvisare och användande deras hundslädar för fraktande af proviant, sofsäckar m. m. afgå till Peary's vinterkvarter. Efter middagen den 26 juli begåfvo de sig i väg och beräknades komma tillbaka inom 5—6 dygn. Professor Libbey utsågs till chef för expeditionen under mr Bryants bortovaro.

Kapten Bartlett och jag hade emellertid under förmiddagen företagit en tur för att se utsträckningen af en spricka i isen och utröna möjligheten att denna väg komma fram med Falcon. Härunder sköto vi flere alkor och en ismås (*Pagophila*), *den ende under expeditionen skjutne.* Sprickan kunde vi följa tämligen långt mot land. Ehuru den var mycket smal, på sina ställen ej ens af skutans bredd, började vi dock på eftermiddagen längs denna kanal försöka nå det öppna vatten, som vi observerat längs nordkusten af Murchison Sund. Efter en kort stund fastnade emellertid Falcon och blef fastsittande mellan tvenne oerhörda isflak eller, rättare sagdt, hade inkilat sig så fast i en springa i det sammanhängande, 4 fot tjocka istäcket, att det var omöjligt att röra den en tumsbredd åt något håll. Detta var början till den dagliga kamp vi hade att utstå för att kunna bryta oss en väg genom den nästan obrutna vinterisen i Inglefield Gulf. Då dagarna under denna vår första vistelse i detta farvatten voro hvarandra tämligen lika och förflöto utan synnerlig stor omväxling, åtnöjer jag mig här att summariskt redogöra för Falcons avancerande härstädes.

Den 27 juli på morgonen skildes iskanterna, så att Falcon åter blef fri. Trots en tät dimma avancerade vi dock helt obehindradt till middagen i den förut iakttagna strimman öppet vatten, tills vi plötsligt funno oss helt nära några snöhöljda fjäll rätt förut. Åter måste vi stanna och

Kustparti från Inglefield Gulf.

afvakta klart väder. Vid midnattstid lättade dimman, så att vi kunde orientera oss.

Vi befunno oss då ej långt från Cape Cleveland nedanför en glacier; bruset af glacierälfven hade vi hört hela dagen utan att rätt kunna förklara detta ljud. Stora och talrika isberg simmade naturligtvis omkring, hvarför vi genast sökte komma från detta visserligen vackra, men föga angenäma grannskap. Efter fruktlösa försök att komma förbi Cape Cleveland måste vi snart uppgifva all tanke att gå framåt i någon nämnvärd grad. Vi gynnades emellertid af det härligaste väder vi kunde önska oss. Termometern visade i skuggan vid middagstid visserligen blott en temperatur, växlande mellan + 1° à 2° C. och sjönk under natten vanligen ännu en grad; dock kände man ingen köld, såsom jag funnit alltid vara förhållandet i Ishafvet, då vädret är strålande klart och alldeles lugnt. Temperaturen föreföll mig liksom de fleste andre af oss om ej tropisk, så åtminstone tämligen tryckande i all synnerhet i det skarpa solskenet vid middagstiden. Om vi ej hade haft den omutliga termometern, tror jag hvar och en af oss på tillfrågan om värmegraden utan tvekan skulle uppskattat den till + 10°—15° C. i skuggan, under det att den i själfva verket höll sig kring fryspunkten. Vi uppträdde därför alla tämligen lätt klädda, förutom vår läkare, som väl af hälsoskäl ansåg det mindre rådligt, och oftast gick jag dessa vackra dagar blott i skjortärmarna på däck. Dock var hälsotillståndet utmärkt under hela resan; ej ens en förkylning eller snufva besvärade någon af oss, i trots af att ingen väl undgick att någon gång åtminstone taga ett ofrivilligt kallbad vid våra promenader öfver de gungande isflaken och våra på detta sätt företagna landstigningar.

Emellertid fick jag under dessa dagar några efterlängtade tillfällen till skrapning i denna aldrig förut i detta hänseende undersökta fjord, liksom också ythåfningen gaf mig värderika prof på det rikliga pelagiska djurlif, som frodas i dessa vatten. Den 28 juli profvade jag en af de små handskraporna helt nära stranden vid mynningen af

den ofvan omtalade glacierälfven. Ehuru ytvattnet var nästan sött och alltsammans utan tvifvel starkt »bräckt», gaf skrapningen dock oväntadt godt resultat. Från ren lerbotten och på 25 famnars vatten erhöll jag verkliga massor af prof på den intressanta evertebratfauna, som trifves så godt i dessa nordliga vatten. Krustaceerna uppträdde, såsom vanligen är fallet i Ishafvet, i största antal såväl af individer som arter; förutom några egendomliga amphipoder uppkommo i skrapan bland andra den aberranta isopoden *Arcturus* och en annan, till samma ordning hörande, nyligen upptäckt, långbenad, spindelliknande krustacé, *Munnopsis*, vidare *Leda* och *Yoldia* med flera mollusker, flere chœtopoder, ophiurider och sjöstjärnor. Dessutom erhöll jag det första exemplaret af den praktfulla *Antedon Eschrichtii*, som jag sedermera fann vara synnerligen talrik på lämplig botten och visst djup i Inglefield Gulf.

Följande dag pröfvade jag på 50 famnars djup den stora trawl jag för expeditionens räkning anskaffat i St. Johns. Tack vare ångvincherna å Falcon erbjöd dess upphalning ombord inga svårigheter. Bottnen var här en blandning af sten och lera, hvilket väl bidrog att göra fångsten, om möjligt, ännu rikare än gårdagens. Tyvärr medgifver mig hvarken utrymmet eller formen af denna reseskildring att ingå på någon närmare redogörelse öfver det högligen intressanta och omväxlande djurlif, som jag genom såväl dessa som senare skrapningar fann råda å bottnen af denna fjord. Dem, som äro intresserade af detta ämne, hänvisar jag till den »preliminary report» öfver expeditionens zoologiska resultat, som jag publicerat i Biologisches Centralblatt för mars detta år, äfvensom till den utförligare bearbetning af materialet, hvilken jag hoppas kunna offentliggöra under loppet af innevarande år.

De af mig i Inglefield Gulf företagna ythåfningarna voro äfven synnerligen gifvande. Den bästa tiden att begagna ythåfven fann jag vara kvällen; vid denna tid och troligen under hela natten, om jag kan begagna ett så oegentligt uttryck för den tid af dygnet, då solen står lägst på himlen,

uppstiga otaliga massor af djur, hvilka, då de simma i det mörkgröna vattnet, äro af en sådan skönhet, att till och med den mest prosaiske iakttagare ej kan undgå att uttala sin beundran öfver det praktfulla djurlif, som under dessa stilla, oförlikneligt sköna arktiska sommarnätter utvecklar en formrikedom, knappast öfverträffad i tropikernas ljumma haf.

Blickar du från båtkanten ned i det genomskinliga vattnet, ser du snart en röd punkt sakta sväfva förbi, än sänkande sig ned i djupet, än höjande sig upp till den solbelysta ytan. Är den kommen tillräckligt nära, märker du snart, huru den mera än tumslånga varelsen rör sig. Med ett par vingar belägna å främre delen af den genomskinliga, i präktiga orangegula eller gulröda nyancer färgade kroppen drifver den sig liksom flaxande fram. Då du fångat den, finner du den vara vingsnäckan *Clio borealis*, det djur, hvilket, såsom jag redan ofvan anfört, utgör hufvudmassan af Grönlandshvalens näring.

Vid närmare undersökning af håfvens innehåll, som du tömt ut i en pyts vatten, finner du ett litet svart rundt djur, som liksom *Clio* synes röra sig medels vingslag; plötsligt tvärstannar det och sjunker helt hastigt till kärlets botten. Denna nätta varelse är *Limacina arctica*, en nära släkting till *Clio* och liksom denna försedd med ett par vingar. Kroppen är dock ej naken, utan afsöndrar ett tunnt, genomskinligt, spiralvridet skal; då djuret drager sig inom detta, sjunker det.

Du ser åter ut i det kristallklara, solbelysta vattnet. Nere i djupet varsnar du ett egendomligt färgspel; inom några ögonblick kan du uppfatta det tydligare. Det härrör från en kanske några tum lång, valsformig kropp, som oförmärkt glider fram i vattnet. Den är alldeles genomskinlig, lika klar som det vatten, i hvilket den sväfvar. Dock kan du ej draga ditt öga från den; en obeskriflig iridescerande glans strålar ut från den glasklara kroppen. Under en minut eller två fängslas din uppmärksamhet af den rika växling af metalliskt skimrande färgnyancer, som

den beundransvärda varelsen utvecklar. Helt hastigt dör den ena ljusreflexen bort efter den andra, inom några sekunder är allt förbi, djuret blir osynligt och sjunker sakta ned i djupet.

Du lyckas dock i sista minuten uppfiska det, färgspelet börjar å nyo; du ser, att det utgår från åtta längs kroppen löpande rader af »cilieplattor», genom hvilkas förenade verksamhet djurets rörelser åstadkommes och det förtrollande färgspelet uppstår. Du igenkänner en ktenofor eller kammanet, hörande till coelenteraternas formskiftande klass.

Om en stund ser du liksom en kristallklocka sväfva fram i vattnet. Då du fiskat upp den, finner du den höra till en af de talrika arter af medusor, som i så oerhörda massor vistas i hafvens yta och äfven befolka Ishafvets kalla vatten. Deras kropp utgöres af en geléartad, genomskinlig, mer eller mindre hvälfd skifva, från hvars omkrets talrika fina fångtrådar nedhänga. Från midten af undersidan utgår liksom en öppen säck, munnen. Många arter äro tecknade med röda eller gula fläckar, andra violetta eller rosenröda, och utgöra de vackraste företeelser man kan tänka sig.

Inuti magsäcken ser du stundom något rödt röra sig. Om en stund kan det hända, att den sprattlande varelsen lyckas befria sig ur medusans rofgiriga, vidöppna mun. Du finner att medusan slukat en liten krustacé, *Calanus finmarcicus* (*Cetochilus septentrionalis*), små fina djur med hvit, genomskinlig kropp, ledad, rödspetsad svans och långa, trådlika antenner af en praktfull röd färg, med hvilka de lifliga varelserna stötvis skjuta sig fram i vattnet. Jämte *Clio* utgör, såsom jag redan ofvan anfört, denna lilla copepod Grönlandshvalens hufvudsakliga föda. Mången gång har jag öppnat tarmarna på en af dessa skapelsens jättar och förvånats öfver den blodmassa, som fyllde inälfvorna. Vid närmare undersökning befanns dock detta tjocka, röda, blodliknande innehåll blott vara milliarder af dessa nästan mikroskopiska kräftdjur, som fastna på barderna af den med vidöppet gap simmande hvalen.

Därjämte förekommer i mängd en annan liten gulaktig, rödpunkterad krustacé (*Euthemisto libellula*), med stora, ovala, svarta ögon, som liksom de öfriga af denna familj simmar på sidan i vattnet och i denna ställning jagar efter sitt byte.

Många andra exempel på detta rika pelagiska djurlif skulle jag kunna anföra, men det sagda torde vara nog för att gifva läsaren en, om ock svag föreställning om den brokiga och omväxlande skara af allehanda, stundom oförlikneligt sköna och späda varelser, som med ström och vind drifva kring i dessa kalla, aflägsna, isuppfyllda haf.

Emellertid härskar här liksom öfver allt i naturen Darwins grymma och omutliga lag om kampen för tillvaron. Såsom jag redan omtalat, slukas dessa ythafsdjur i otroliga massor af bardhvalarna, men de äro äfven utsatte för ej mindre ifriga förföljelser från luftens befjädrade invånare. Det bästa sättet att finna, hvar man kunde göra den rikaste fångsten med ythåfven, var därför att söka följa de talrika skaror af sjöfågel, som fråssa på dessa djur.

I detta sammanhang och innan jag går vidare i redogörelsen för expeditionens färd, vill jag här lämna en kort skildring af det högre djurlif, det vill säga, de fåglar och däggdjur, som mötte oss i Inglefield Gulf och den närbelägna delen af Baffin Bay.

I största antal förekommer här alkekungen eller »the little auk», som engelsmännen kalla den. Ingenstädes förut har jag sett denna lilla vackra fågel i sådana tallösa skaror som här. Vattnet var formligen svart af dem, då de under ifrigt snattrande och ständigt dykande de vackra augustinätterna bedrefvo sin fångst på dess yta. Säkerligen måste jag uppskatta till många tusenden antalet af dem, som jag såg blott under en enda kväll. Infödingarna äro mycket skickliga att fånga dem och en liflig skildring af en dylik fångst vid Foulke Fjord gifver doktor Hayes *.

* J. J. Hayes, Das offene Polar-Meer. (Übers.) Jena 1868. p. 335.

Ehuru redan en gång förut citerad för svenska läsare*, återgifver jag den dock här ännu en gång.

»Det är omöjligt att göra sig en noggrann föreställning om det oerhörda antal alkekungar, som svärmade omkring oss. Sluttningen på båda sidor af dalen höjer sig under ungefär 45° vinkel 300—500 fot högt, där den mötes af klippor, som resa sig ännu 700 fot högre. Dessa bergväggar bestå af lösa klippblock, som hafva skilts från fjällen genom frost. Mellan dessa klippor krypa fåglarna, i det de smyga sig in genom trånga ställen, lägga därstädes hvar och en ett enda ägg och utkläcka sina ungar, säkra för sina fiender, fjällrackorna, som i stort antal jaga rundt omkring och alltid lura på en måltid.

»Då jag hade sagt åt Kalutunah, att jag ville beledsaga honom och hjälpa honom vid alkfångsten, kom tidigt en morgon denne ärevördige individ in i mitt tält, högligen förtjust, att »nalegaksoak» hade hedrat honom så, och jagade mig i den tidiga timman skyndsammast till klippväggen. Fåglarna gjorde mera larm än vanligt, ty de hade just återvändt i oerhörda skaror från hafvet, där de hade intagit sin frukost. Kalutunah medtog en liten håf, som var förfärdigad af ganska sinnrikt hopflätade, lätta remmar af sälhud. Skaftet, vid hvilken den var fästad, var ungefär 10 fot långt. Sedan vi hade klättrat öfver de kantiga, skarpa stenarna, befunno vi oss omkring halfvägs till foten af klipporna; där hukade sig Kalutunah ned bakom en klippa och inbjöd mig att följa exemplet. Jag observerade, att fåglarna voro nästan alla ute på flykt och med få undantag blott voro hannar. Längden af sluttningen, på hvilken de hade samlat sig, uppgick väl till en mil, och öfver denna brusade fram, blott några fot öfver stenarna, en ständig ström af fåglar. Sedan de i snabb flykt hade seglat längs hela fjällväggen, vände de tillbaka högre upp i luften och genomflögo hela denna omkrets alltjämt

* A. E. Nordenskiöld, den andra Dicksonska expeditionen till Grönland, p. 322.

åter. Då och då slogo sig ned några hundra eller tusen, som om de följde en anförare, och inom ett ögonblick vimlade på några famnars yta klipporna helt och hållet af dem, hvarvid deras svarta rygg och rena, hvita bröst mycket vackert liksom beständkte fjället.

»Under det att jag med mycket intresse iakttog dessa rörelser, hade min följeslagare tänkt uteslutande på »geschäftet» och uppmanade mig, att jag skulle lägga mig lägre ned, emedan fåglarna sågo mig och flögo för högt. Då jag slutligen hade hukat mig ned till min vilde kamrats belåtenhet, tog fångsten sin begynnelse. Fåglarna började flyga närmare våra hufvuden — de kommo i själfva verket så nära, att det nästan såg ut, som om jag skulle kunnat fånga dem i min mössa. Nu märkte jag, huru min följeslagare gjorde sig i ordning, då en ovanligt tät svärm närmade sig, och i ett ögonblick kastade han ut håfven och — puff! — in flögo ett halft dussin fåglar och kunde, bedöfvade af stöten, ej flaxa ut, innan Kalutunah hastigt lät skaftet glida mellan sina händer och fick fatt i håfven. Med sin vänstra hand tryckte han nu ned fåglarna, under det han med den högra drog ut den ena efter den andra, och i brist på en tredje hand använde han sina tänder för att krossa sönder hufvudena på dem. Därpå bundos vingarna i kors öfver hvarandra, för att de ej skulle flaxa bort, och med triumferande min blickade den gamle sällen bort mot mig, spottade ut blodet och fjädrarna ur munnen och fortfor med fångsten, i det han med stor hastighet kastade ut och drog tillbaka håfven, ända tills han fångat bortåt 100 fåglar. Därpå återvände vi till lägret, då min nyfikenhet var fullt tillfredsställd, och anrättade oss ett duktigt mål af fåglarna, som vi hade nedlagt på detta nya och föga jägarmässiga sätt. Under det att en massa stek tillagades, roade sig Kalutunah att afslita skinnet på fåglarna och äta köttet rått, medan det ännu var varmt.»

Alkekungens kött är en delikatess, och af skinnen med fjädrarna vända inåt förfärdiga sig »huskies» varma och lätta kläder.

Jämte alkekungen förekomma af denna familj i stort antal alkan (*Alca Bruenichii*) och tejsten (*Uria grylle*), engelsmännens »seapigeon» eller »black guillemot», dock ingenstädes i sådana massor som rotges.

Tämligen allmänt häckande är äfven ejdergåsen (*Somateria mollissima*); af praktejdern (*Somateria spectabilis*), som dock ej är så sällsynt i dessa farvatten och längs kusterna af Baffin Bay, iakttog jag under hela resan ej ett enda exemplar.

De i Ishafvet vanliga måsarna förekommo äfven här: stormfågeln (*Procellaria glacialis*), labben (*Lestris parasitica*), borgmästaremåsen (*Larus glaucus*), kryckjan (*Rissa tridactyla*) och ismåsen eller »ivory-gull» (*Pagophila eburnea*).

Därjämte uppträdde, ehuru mera sparsamt, den vackra och smidiga tärnan (*Sterna macrura*).

Mina iakttagelser öfver landtfåglar och vadare äro mera bristfälliga och sannolikt ej fullt uttömmande, beroende därpå, att vi merendels lågo fast i isen ute på sjön, och vistelsen på land sålunda inskränkte sig till några få korta exkursioner. De enda småfåglar, som gå så långt mot norden, torde, förutom möjligen några vadare, vara snösparfven (*Plectrophanes nivalis*), af hvilken jag i augusti månad iakttog flere små flockar vid Peary's vinterhus vid Bowdoin Bay. Därjämte häckar här möjligen också vår vanliga stenskvätta (*Saxicola oenanthe*). Korpen (*Corvus corax*) var ingalunda sällsynt här uppe, och ripor (*Lagopus rupestris*) skola, enligt de upplysningar jag erhöll af den öfvervintrande Peary'ska expeditionen, vara tämligen talrika på de lägre fjällsluttningarna och i dalarna.

Hvad de i Inglefield Gulf förekommande däggdjuren beträffar, vill jag här ej upprepa, hvad jag redan på ett annat ställe publicerat*; jag åtnöjer mig därför att endast uppräkna formerna. Där tillfälle erbjuder sig, kommer jag möjligen att framdeles här och där något vidröra dessa djurs lefnadssätt med mera. Såsom bebyggare af Inglefield

* Biolog. Centralbl.

Gulf har jag i den nyss citerade uppsatsen anfört: fjällräfven (*Vulpes lagopus*), isbjörnen (*Ursus maritimus*), mera sällsynt, snadden (*Phoca hispida*), eskimåernas »pussi», storsälen eller »ugsuk» (*Phoca barbata*), hvalrossen (*Odobænus rosmarus*), polarharen (*Lepus glacialis*), renen (*Rangifer tarandus*), hvithvalen (*Beluga leucas*) och narhvalen (*Monodon monoceros*). Ehuru myskoxen (*Ovibos moschatus*) numera synes vara alldeles utdöd i trakten af Inglefield Gulf, har jag å nyss nämnda lista uppfört densamma på den grund, att ben af denna intressanta idisslare anträffats därstädes.

Den 29 juli vid middagstiden kunde vi ändtligen lämna vår station vid glacieren och avancerade ett stycke österut tämligen obehindradt under eftermiddagens lopp. Vid 4-tiden varsnade vi några svarta föremål på isen. Då de kommo närmare, igenkände vi i dem mr Bryant och Diebitsch, hvilka jämte en eskimå och trenne hundar återkommo från sin äfventyrliga färd öfver den besvärliga och förrädiska hafsisen. De hade efter framkomsten till Mc Cormick Bay funnit så mycket öppet vatten, att de måste uppgifva försöken att denna väg nå land. Likaledes hade de förgäfves sökt komma i land vid Cape Cleveland, utan måste sålunda vända utan att hafva nått sitt mål, Peary's vinterkvarter. Emellertid afsändes följande dag den gamle Mayo, en eskimå, som redan umgåtts med dr Kane och hade mycket att omtala om dennes vistelse i dessa trakter, med bref till Peary med underrättelse om vår ankomst, hvilka han lofvade att tillställa adressaten så fort som möjligt. Med eskimåernas kännedom att vandra öfver den rörliga isen och i besittning af kajak, i hvilken han kunde taga sig öfver klarvatten, antogs Mayo med säkerhet kunna tjänstgöra såsom brefbärare den långa och besvärliga vägen mellan Falcon och Bowdoin Bay.

Ställningen var för öfrigt densamma, som föregående dag; genom en smal, i väst och ost gående ränna eller »lead» sökte vi, ehuru förgäfves, arbeta oss ut till ett större öppet vatten, som vi sågo sträcka sig förbi Cape Cleveland.

Under flodtiden fastnade vi vanligen i den smala kanal, i hvilken Falcon befann sig; under ebben däremot, då vattnet rann ut ur fjorden, skildes flaken eller rättare iskanterna något, så att vi kunde avancera obetydligt framåt.

Tack vare kaptenens mindre lämpliga sätt att köra skutan med full fart rätt fram i den smala rännan, som sällan var bredare än fartyget själft, i stället för att först bräcka kanterna och därigenom skaffa mera svängrum, fastkilades dock Falcon åter. Ofantligt arbete måste därpå användas att komma loss och få fartyget back. Krutsprängning eller varpning hjälpte sällan; det enda säkra, ehuru tålamodspröfvande sättet var att vänta några timmar, tills tidvattnet åter rann ut.

Under dessa långsamma, ehuru af det härligaste väder gynnade dagar hade vi godt tillfälle att iakttaga det storartade landskap, som omgaf oss. Rätt förut hade vi fortfarande Cape Clevelands branta och imponerande fjäll med dess i synnerhet vid midnattssolbelysning starkt framträdande »red cliffs», vid hvars fot Peary hade sitt hus under den första öfvervintringen 1891—1892; till höger reste sig den pittoreska Herbert öns lodräta stränder och bakom denna kunde vi skymta Northumberland ön med dess talrika glacierer och med evig is och snö täckta platå, till vänster åter hade vi Robertson Bay och Mc Cormick Bay, båda erbjudande ett lika storartadt sceneri med deras talrika, simmande isberg, »kalfvade» från några stora glacierer, som rinna ut i deras isbelagda vatten från sin urkälla, den stora inlandsisen, som längs hela norra och östra horisonten syntes utbreda sin bländhvita slöja öfver det hemlighetsfulla landet! Lade vi därtill den snötäckta, gnistrande isen, den vackra midnattssolen och den varma och klara luften, som knappast upprördes af en den svagaste vindfläkt, hade vi ej anledning att klaga. Temperaturen var fortfarande obetydligt öfver fryspunkten äfven vid middagstid, och om nätterna öfverdrogos klarvattnen vanligen af en tunn ishinna. Någon ny egentlig isbildning börjar dock ej förr än i september, hvarför vi ej hade anledning till

oro i detta hänseende. Ej heller kunde ispressningarna vara synnerligen farliga för skutan, då vinterisen i Inglefield Gulf så sent på året var tunn, porös och stadd i smältningstillstånd. Då Falcon kom emellan isen, hade denna dock sådan kraft, att fartyget oftast och helt plötsligt sköts öfver mot den sida, dit isen dref. I kajutan tillställde dylika pressningar stor förtret för vår jovialiske stewert; utan det minsta förebud foro tallrikar och glas i golfvet, då skutan kom att luta för mycket. Ofvan däck åstadkommo dessa fartygets rörelser en panisk förskräckelse bland våra eskimåer, af hvilka vi nu regelbundet hade några öfvernattande gäster, som sofvo komfortabelt på hundmanér på däcket. Komiskt var att se, huru de hyfvade slädar, hundar och sig själfva öfver bord och ned på isen, då denne buktade sig för starkt och kom skutan att taga en öfverhalning åt ena sidan. De togo för alldeles gifvet, att den skulle krossas och genast gå till bottnen.

Emellertid voro vi dock föga belåtna med vår ställning, då vi därigenom förlorade flera dagar af den förut knappt tillmätta tid, som i det ursprungliga programmet var anslagen för färden till Ellesmere Land och Jones Sund. Dessutom hade vi nära nog ingenting att göra så långt från land; professor Libbey var den ende lycklige, som trenne gånger om dagen hade att afläsa sina instrument.

Natten till den 31 juli blefvo vi åter fria, så att vi slutligen kommo ut i det öppna vatten, som vi så länge med längtansfulla blickar sett framför oss. I detta avancerade vi obehindradt förbi Cape Cleveland genom Murchison Sund ett stycke förbi Cape Acland, men måste snart åter stoppa nära mynningen af Bowdoin Bay, som var tillfrusen helt och hållet utan klarvatten eller »leads», genom hvilka vi kunde komma vidare. Efter en hel veckas ansträngningar hade vi sålunda lyckats komma hit, ett afstånd af blott 35 mil (engelska) från den punkt, där vi den 25 juli först mötte den »ofremkomliga» isen utanför Murchison Sund. Detta gör i medeltal knappt en svensk

mil per dygn, ett exempel, huru besvärligt och tidsödande forcering i isen är ännu så sent på året.

Passagen genom Murchison Sund, så gynnad af isförhållandena, kunde lätt nog hafva blifvit ödesdiger för Falcon. Då vi kommo upp på morgonen, tillspordes vi, om vi hade märkt någon törn under natten. Somliga af oss hade vaknat, andra icke. Förhållandet var emellertid, att Falcon stött på grund ett par gånger, dock utan att någon skada tillfogades skrofvet, då bottnen var sand- och lerbotten. En bekräftelse på kaptenens utsago, att vi dock lätt kunde fått erfara värre följder af det grunda vattnet, erhöll jag vid skrapning, som jag företog denna dag. Hela bottnen var beströdd med större eller mindre block, som förmodligen afsatts härstädes af en numera bortsmält glacier. Vid flodtid torde väl de flesta af dessa ej varit farliga för Falcon, men en stor lycka var, att den ej under natten vid lågvattnet törnade mot en af dessa förrädiska undervattensklippor, utan blott berörde den mjuka sandbottnen.

På morgonen den 1 augusti väcktes jag af eskimåernas rop: »kablounah, kablounah!» som de kalla de hvita männen. Uppkommen på däck hade jag nöjet att presenteras för mr Entrikin, sekond i Peary-expeditionen, som klockan 11 föregående natt lämnat vinterhuset, beledsagad af en huski, och nu efter 10 timmars oafbruten marsch öfver isen tillryggalagt den mera än 30 engelska mil långa vägen till Falcon. Genom honom fingo vi höra, att vår budbärare, den gamle Mayo, ordentligt uträttat sitt uppdrag och framlämnat mr Bryants bref. Vår under de senaste dagarnes långa väntan allt mera spända nyfikenhet angående Peary-expeditionens öde under vinterns lopp, om den stora slädturens lyckliga utgång med mera, hvaråt vi hängifvit oss mången lång timme den sista tiden i onyttiga gissningar, skulle nu ändtligen blifva fullt tillfredsställd, ehuru ingalunda på det sätt, som vi hade föreställt oss och hoppats. Vid polarexpeditioner besannas kanske oftare än eljes det gamla ordspråket: människan spår, men Gud rår.

I korthet kunna Entrikins upplysningar sammanfattas sålunda, att Peary's storartadt anlagda plan att från Independence Bay utforska dels den norr om Grönland troligen belägna arkipelagen, dels ostkusten till Cape Bismarck totalt misslyckats. Slädpartiet hade ej ens kunnat nå Independence Bay. Vi erhöllo den nedslående underrättelsen af Entrikin, att hela expeditionen var en stor »failure». Gripande händelserna i förväg vill jag emellertid redan här ordagrant återgifva den korta, ehuru innehållsrika rapport öfver expeditionens öden, som chefen själf hemsände med mr Bryant till den geografiska klubbens i Philadelphia ordförande, professor Heilprin. Jag anför denna rapport dels för att, då jag ej själf deltog i vinterns händelser, summariskt kunna skildra expeditionens verksamhet, dels ock för att, då jag framdeles kommer att beröra orsakerna till expeditionens misslyckande, sätta läsaren i tillfälle att från *båda* sidorna, äfven från ledarens synpunkt, opartiskt bedöma situationen.

Peary's rapport, daterad den 27 augusti 1894, upplästes vid den geografiska klubbens möte i Academy of Natural Sciences i Philadelphia den 7 november samma år af professor Heilprin och lyder sålunda:

»Det gör mig ett nöje att kunna tillmötesgå Eder önskan att meddela klubben något beträffande min expeditions arbete.

Sedan Falcon lämnat oss sistlidne augusti, utfördes samtidigt arbeten på att fullborda huset och att transportera provianten till kanten af inlandsisen, och vid månadens slut voro båda delarna faktiskt afslutade.

Inlandsis-partiet, innefattande Astrup, Carr, Danielson, Lee med Astrup såom chef lämnade oss därpå för att börja höstarbetet å inlandsisen, och vid samma tid afgick ett jaktparti under Entrikin till Olriks Bay för att skjuta renar.

Arbetet på inlandsisen fortfor utan afbrott till medio af september, då Astrup blef sjuk och nödgades återvända

till vinterhuset; provianten hade då framflyttats omkring 12—14 mil från kanten af inlandsisen.

Härefter började en oafbruten följd af stormar i förening med allvarsamma missöden intill den 12 november, då det sista partiet lämnade inlandsisen; provianten var då blott 26½ mil från kanten af inlandsisen.

Därpå slutade höstkampagnen. Ett tillräckligt förråd af villebråd hade erhållits under denna tid, och expeditionen gick i vinterkvarter.

Vintern tillbragtes hufvudsakligen efter den vanliga regimen för arktiska expeditioner.

Mot slutet af februari bröt Lee upp med tvenne infödingar till inlandsisen för att nå den »cache», som hade lagts där föregående höst, för att bygga snö-»igloos» och göra förberedelser för ankomsten af hufvudpartiet.

Olyckligtvis tappade Lee vägen under en storm och sedan han vandrat omkring tvenne dygn utan föda och sömn, nådde han vinterkvarteret mycket medtagen och med en tå förfrusen.

Den 6 mars gjordes uppbrott för inlandsisen; hela partiet med undantag af Carr och Henson lämnade vinterhuset.

Depoten från hösten förut uppnåddes utan svårighet och härifrån återvände herrar Stokes och Swain till kvarteret.

Vid nästa lägerplats hade Astrup ett annat sjukdomsanfall, liknande det, som han haft föregående höst, och Lee's frostskadade tå blef åter sämre, så att det blef nödvändigt för båda att återvända till vinterhuset.

Vid den tredje lägerplatsen efter denna hade partiet att utstå en stark storm, som räckte i tre dygn och troligen var den strängaste, som någonsin pröfvats af en arktisk expedition. Under 34 timmar var vindens hastighet, mätt med en Robinsons aërometer, 48,1 mil i timmen; medeltemperaturen under denna tid var i grannskapet af — 50° (Fahrenheit), sannolikt med ett minimum af — 60°.

Såsom ett resultat af stormen blef Danielson otjänstbar i följd af en förfrusen häl och återvände i läkarens sällskap

till vinterkvarteret. Denna storm visade sig vara resans Waterloo, ehuru den fulla ytvidden af dess olycksbringande följder ej blef synlig förrän senare.

Åtskilliga af mina hundar fröso ihjäl. Efter denna kom en oafbruten följd af stormar och gåfvo ej mina hundar tillfälle att repa sig. »Pihluckto» eller denna trakts hundsjukdom visade sig bland dem och detta i förening med dröjsmålen genom stormarna och den sena årstiden bestämde mig den 10 april, då jag var 124 mil från kanten af inlandsisen, att ej försöka något vidare framträngande, utan återvända till vinterkvarteret och göra ett andra försök följande år.

Hufvudförrådet af min proviant lades »en cache» här och den 20 uppnådde partiet vinterkvarteret. Erfarenheten af turen, bitter som den var, öfvertygade mig om riktigheten af mina åsikter och om outförbarheten af min plan och ingifver mig goda förhoppningar för framtiden.

Jag skall under nästa år utföra mina ursprungliga planer, så vidt möjligt är, och med den ökade erfarenheten och med bistånd af eskimåerna, hvilka jag kan begagna såsom reservtrupp, är jag i full förtröstan om framgång, äfven med mitt reducerade parti. Med största högaktning

R. E. Peary,
Civil Engineer, U. S. N.»

I hufvudsak öfverensstämde Entrikins uppgifter beträffande det faktiska förloppet af expeditionens verksamhet med Peary's rapport. Dessutom meddelade han äfven, att, förutom de meteorologiska observationer, som utförts af mr Baldwin, och en del etnografiska studier, det enda resultatet af expeditionen var en kartläggning af Melville Bay, som Astrup, beledsagad af en eskimå, efter återkomsten från slädturen på inlandsisen hade utfört. För öfrigt var det allmänna tillståndet vid Anniversary Lodge det bästa; fru Peary och hennes nu ungefär nio månader gamla »baby» voro i högönsklig välmåga.

Sedan Entrikin ätit en bastant frukost och något hvilat sig efter de många frågor han måst besvara, var han klockan 11 förmiddagen åter redo att anträda samma besvärliga vandring hem, denna gång i sällskap med mr Bryant och Diebitsch jämte några eskimåer. Nyfikenheten var tämligen stor ombord, hvad Peary nu skulle företaga sig, i synnerhet då vi af Entrikin hört, att inga af Peary's »boys» ville stanna ännu en vinter, och huru reliefexpeditionens program till följd af den oväntade och helt förändrade situationen nu skulle utföras.

Emellertid gick tiden raskt undan; min tid delades mellan ythåfningar och skrapningar, hvilka senare lämnade nya och intressanta bidrag till kännedomen om djurlifvet i Inglefield Gulf. Af förut ej anträffade former vill jag här anföra flere fiskar såsom några *Cottus*-arter, en *Cyclopterus*, flere blenniider och en *Liparis*, en liten cephalopod, troligen *Rossia*, flere decapoder i otroligt antal individer, bland andra den präktiga *Crangon boreas*, ascidior och mollusker.

Dessutom företogos flera turer i land, hufvudsakligen i geologiskt syfte med professor Chamberlin såsom ledare. Den 1 augusti, strax sedan Entrikin med sitt sällskap lämnat Falcon på väg till Peary's vinterhus, begåfvo sig professorerna Chamberlin och Libbey, mr Bridgman och författaren åstad för att besöka en recedent glacier å nordsidan af Inglefield Gulf. Vädret var strålande vackert och luften så klar och genomskinlig, som den endast kan vara i dessa rena, friska nejder. Från fartyget till stranden syntes vara endast en mil eller så, hvarför vi beräknade att kunna vara tillbaka vid »suppertid» klockan 6 på eftermiddagen. Som vanligt hade vi emellertid betydligt underskattat afståndet liksom fjällets höjd. Då Falcon låg i ett tämligen stort klarvatten, hade vi först att i båt avancera så nära stranden som möjligt. Ehuru man från början inbillar sig kunna styra rätt mot stranden, finner man dock snart, i huru många omvägar och krokar man blir nödgad att gå. Isstyckena, som på ett ställe synas så spridda, att man tycker sig med en liten hvalbåt lätteligen kunna

komma emellan, äro dock pressade mot hvarandra så tätt, att någon passage ej är möjlig. Man nödgas vända åt ett annat håll, äfven nu förgäfves! Slutligen efter ett tredje eller fjärde försök finner man kanske en genomgång mellan tvenne isflak till ett klarvatten längre inåt. Snart blir emellertid isen så tät, att det är omöjligt att avancera i båt närmare stranden. De bägge matroserna tillsägas att vid viss tid åter infinna sig vid den tätare iskanten för att hämta oss tillbaka till fartyget.

Därpå börjar den stundom rätt upplifvande, ehuru besvärliga och, om man oförsiktigt gifvit sig ut ensam, alltid farliga »jumpningen» öfver isen. Ehuru denna var för tätt sammanpackad att möjliggöra båtens vidare inträngande, visar den sig nu lika besvärlig för vandrare. Innan man blir mera förtrogen med dylika turer öfver rörlig hafsis, inbillar man sig, att man skulle kunna promenera öfver det, såsom det synes på afstånd, alldeles sammanhängande istäcket lika lätt som på en landsväg. Dock inser man snart sitt misstag. Visserligen ligga många isflak alldeles inpå hvarandra; de flesta äro dock skilda genom större eller mindre klarvatten, öfver hvilka man måste »jumpa», det vill säga, genom att taga försprång söka hoppa öfver. Alpstafven kommer härvid godt till pass. Gifvet är, att kanalerna stundom äro för breda att tillåta äfven den mest långbenade gymnast dylika språng. Man måste då uppsöka något i grannskapet åtkomligt mindre, men bärbart isstycke och, användande detta såsom flotte, söka komma öfver kanalen.

Synnerligen förrädisk är snön vid dessa vandringar; den kan stundom dölja en till och med bred springa i isen, genom hvilken man då plumsar ned åtminstone med ena benet i vattnet, om man ej förut med alpstafven undersökt terrängen. Då man hoppar öfver till ett annat isflak, blir man äfven ofta bedragen genom snön. Man tycker sig med ledighet kunna hoppa öfver till nästa iskant, tar sats — och, kommer ned rätt i vattnet. Den fasta iskanten, där man beräknat få säkert fotfäste, består blott

af ett öfver vattnet skjutande lager af snö, som naturligtvis ej tål den minsta beröring utan att brista. Vid landstigningar såsom dessa kan man, i synnerhet om man har någon packning till exempel en kamera med stativ att bära öfver ryggen, ej gärna undgå att få ett eller annat kallbad vid »jumpningen» mellan isflaken. Då flere äro i sällskap, är dock ingen fara för handen och genom den vidare marschen håller man sig så varm, att förkylning ej kommer i fråga. Vi lämnade Falcon något innan klockan 12, men hade ej hunnit till stranden förrän klockan 3.

Dock voro vi ännu ej på fast mark; vi hade just kommit till det ställe, där glacierälfven flöt ut i hafvet. Stranden var alldeles gyttjig i följd af den oerhörda massa slam och lera, som i fint fördeladt tillstånd nedföres af älfven och sedan afsättes till och med på betydligt afstånd från land såsom tjocka gyttjelager. Mina långt öfver knäna gående sjöstöflar voro för promenader öfver denna mjuka terräng synnerligen lämpliga, och jag beklagade dem, som med kortstöflar gifvit sig ut. Leran gick genast öfver dem och fyllde dem, så att jag fick månget godt skratt vid de komiska uppträden, som på detta sätt föranleddes.

Snart hade vi fast mark under fötterna och anträdde i rask takt marschen till den skimrande glacieren. Ehuru den syntes helt närbelägen, behöfde vi säkerligen använda en dryg timme, innan vi hunno dit. Hela sträckan från stranden till glacieren var beströdd med mer eller mindre afrundade, större eller mindre stenar, tydligen härrörande från den tid, då glacieren skjutit ända ut i hafvet. En torftig strandvegetation var rådande här å denna sakta sluttande gamla bottenmorän. Framkomna till glacieren finna vi, att den är större och imposantare än vi hade trott, då vi sågo den från Falcon. Det är svårt att gifva en naturtrogen framställning af den storartade anblick en glacier erbjuder, vare sig man vandrar öfver dess rygg eller från en högre belägen bergstopp skådar ned öfver den med otaliga sprickor vanligen öfverdragna isströmmen eller, såsom vi nu gjorde, stodo vid foten af dess face. I

en dal mellan tvenne mörka, dystra, tämligen branta fjällsidor framflöt denna stelnade älf, hvars blå och hvitskimrande ismassa i det skarpa solskenet utöfvade en obeskriflig kontrast mot den mörka infattningen.

En lång stund stodo vi försjunkna i tyst beundran af det praktfulla sceneriet. Föreställ dig en lodrät ismur, mera än 100 fot hög och åtminstone 3,000 fot bred. Från dess öfre yta nedströmmar i brusande kaskader smältvattnet; på andra ställen letar sig äfven fram kristallklara forsar, skummet af dessa föres af vindfläkten ikring och svalkar ditt af marschen upphettade ansikte såsom en behaglig dusch. En djup skugga är rådande vid foten af isväggen; den angenäma kylan, som alltid härskar här, verkar upplifvande! Den ödsliga tystnaden störes blott af glacierälfvens eviga sorl och brus. Hvad ljud var dock detta? Det liknade ett kanonskott, som affyrats alldeles i din närhet och af ekot mångfaldigas ännu mera. Du ser dig genast åt det håll, hvarifrån det kom; några i luften ännu återstudsande isstycken röja kanske orsaken till ljudet. En kristallkolonn, som länge hotfullt lutat öfver dig från den öfre sönderklufna kanten af glacieren, har störtat ned i afgrunden under ett bedöfvande larm. Du drager dig något från den farliga isväggen, då du förfärad ryggar tillbaka. En stor sten faller ned och splittras i tusen bitar. Ej blott isklippor störta ned, utan äfven verkliga stenblock, som glacieren medför antingen å sin yta eller begrafda i sitt stelnade sköte och nu af smältningen komma på fall, hota dig, om du sorglöst ställer dig alltför nära den sköna, men förrädiska kristallväggen.

Under det jag på detta föga angenäma sätt väcktes ur mina spekulationer öfver naturens storverk, hade professor Libbey tagit en fotografi af taflan och professor Chamberlin med fackmannens nyfikna uppmärksamhet gjort sina observationer.

Här vill jag i korthet anföra de egendomligheter, hvilka enligt en så framstående glacialist som vår geolog skilja de nordgrönländska glaciererna från de alpina. Jag behöfver

knappast omtala, att de ej äro lokala, utan alla taga sitt ursprung från den stora inlandsisen, »the big ice-cap», som betäcker hela det inre. En af de mest i ögonen fallande egendomligheterna hos de glacierer, som professor Chamberlin studerade, var deras afslutning i vertikala »faces», till och med då de, såsom fallet var med den glacier vi nu besökte, sluta på land. De flesta andra kända glacierer flyta ned med en tunn kant vid deras slut. Dessa upphöra däremot vanligen, ehuru dock ej alltid, med vertikala isväggar af 100 till 150 fots höjd. Sidorna äro likaledes oftast vertikala. På grund häraf afslöja de också många egendomligheter i byggnaden, som annars äro fördolda. Ingenstädes torde man finna glacier, som äro så lätta att studera som dessa.

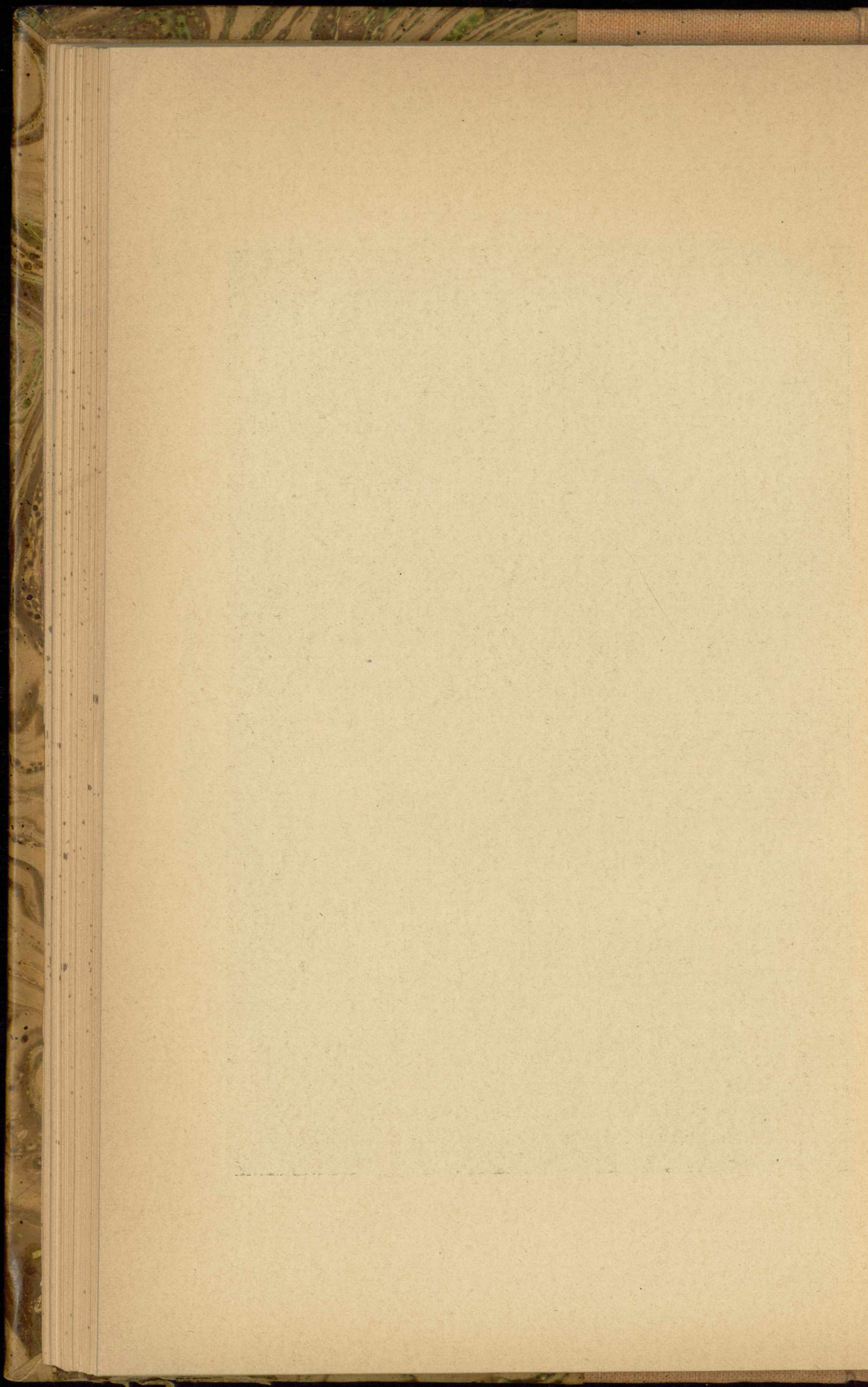
Den mest slående karakteren, som träder i dagen genom dessa lodrätta »faces», är den tydligt uttalade stratifieringen af den basala isen. Ej nog med att isen själf är afsatt i tydliga och distinkta lager, där en växling af blå och hvit is ofta framträder helt skarpt, utan äfven det fasta material, som glaciererna medföra vid sin bas i form af stenar eller stoft, är ordnadt i lager. Denna är ofta utförd i de minsta detaljer och gifver upphof till fina strieringar, af hvilka ett dussin eller flere gå på en tum. Flerestädes äro lagren vridna och krökta eller skjutna öfver hvarandra och gifva sålunda mången upplysning om isens »modus operandi».

Beträffande glaciererna hastighet kunde professor Chamberlin ej komma till några säkra resultat. Hos några få af de mera kraftiga glaciererna, där verksamheten är koncentrerad och intensiv, är rörelsen ansenlig, men med trygghet torde man kunna säga, att iskantens framflyttning i medeltal är mindre än en fot per dygn och troligen till och med ej en fot i veckan.

Att ingå på de slutsatser öfver inlandsisens förra utbredning och en del andra intressanta frågor, hvartill professor Chamberlin kom genom sina undersökningar, utförda lika grundligt som skarpsinnigt, förbjuder mig utrymmet; jag tillåter mig blott hänvisa den härför intresserade läsaren

Recedent glacier vid Inglefield Gulf.

till den artikelserie, som professor Chamberlin under loppet af innevarande år ämnar publicera i den amerikanska »Journal af Geology».

Efter en kort paus vid foten af glacieren fortsatte vi vår vandring uppför fjällsidorna för att ofvanifrån komma ned på isen, då det visade sig omöjligt att nedifrån uppför de tvärbranta väggarna klättra upp på den. Fjällväggarna stupade på sina ställen tämligen lodrätt ned och då de voro beströdda med skarpa oregelbundna stenflisor, med riktigt grus, var uppstigningen ej så lätt, som vi trott. Ändtligen hade vi hunnit till en platå ungefär 1,500 fot öfver hafvet. Då vi dock föresatt oss att ej återvända, förrän vi nått glacieren, ofvan hvilken vi framgingo längs den ena dalsluttningen, fortsatte vi uppstigningen, som dock nu blef mindre besvärlig. Marschen gick öfver fjället, som i en sakta stigning reste sig ännu högre borta vid kanten af inlandsisen, hvars skimrande snöhölje lockade oss än vidare.

Ändtligen hade vi efter tre timmars vandring öfver de nakna med svartlafvar öfverdragna fjällsluttningarna hunnit till vårt mål. Med en brant stupning höjde sig framför oss den omätliga isöknen, som i så många år varit en »terra incognita» för forskaren och hvilkens hemlighetsfulla område eskimåen ännu aldrig vågat beträda.

Enligt barometerobservation voro vi nu 2,200 fot öfver hafvet. Sedan vi släckt vår törst ur en ström af smältvatten, som sorlade fram under kanten af istäcket, började professor Chamberlin, mr Bridgman och jag uppstigningen; professor Libbey kvarstannade, då han önskade taga fotografier och göra meteorologiska observationer. Försedda med alpstafvar och fastbundna sins emellan med en stark, smal lina, avancerade vi i sakta gåsmarsch och i zigzag uppför den branta sluttningen af isen; den var dock sällan bar, utan täckt med snö, som bidrog att hindra oss från att halka. Repet kom dock mången gång väl till pass, ty huru försiktigt vi än framgingo, var det nästan omöjligt att undgå att falla omkull. Om man ej då blifvit uppehållen

af de öfriga, som hade fått bättre fotfäste, hade man störtat ned för den skarpa stupningen och väl knappast undgått en säker död. Isen var dock utan glacierklyftor, hvarför vi ej voro utsatta för obehagligheter af sådant slag, som dessa erbjuda.

Då vi marscherat en timmes tid, aflästes barometern; vi voro 300—400 fot högre än iskanten, där vi lämnat professor Libbey. Här sågo vi oss nödsakade att återvända; tiden var redan långt framskriden och utan proviant eller sofsäckar hade vi ej kunnat öfvernatta å isen. Ehuru vi ännu ej nått en lämplig utsiktspunkt, ty inlandsisen sträckte sig med en sakta stupning ännu flera mil bortåt, belönades dock våra ansträngningar rikligen af den storartade anblick, af hvilken vi nu njöto i fulla drag.

Framför oss och öfver oss höjde sig den hemlighetsfulla isöknen, vid hvars kant vi befunno oss. Ingenting kan tolka de intryck man erfar, då man första gången beträder detta bländande snötäcke, som utbreder sig till horisontens rand med samma högtidliga enformighet. Intet ljud stör tystnaden i dessa köldens och isens regioner; intet lefvande väsen fängslar din uppmärksamhet; ditt öga ser endast den gnistrande snön, hvars konturer i det aflägsna fjärran synas sammansmälta med himmelen, öfver hvilken från nordan den strålande midnattssolen gjuter kaskader af ljus. Landskapets belysning vid denna tid af dygnet är den mest hänförande.

Vid foten af oss, där inlandsisens hvita bräm skarpt aftecknade sig mot den mörka berggrunden, hade vi fjällplatån, den nakna, sterila, med otaliga klippblock och brokigt färgadt grus betäckta ödemarken, där all växtlighet upphör med undantag af några oansenliga mossor och lafvar. Här och där afbrytes denna enformighet af hvita fläckar, några snödrifvor eller snöfält, som den brännande månadslånga sommarsolen ej ännu förmått smälta bort.

Längre ned, liksom terassformigt, låg utbredd vid våra fötter den pittoreska och storartade Inglefield Gulf, där vi sågo i fjärran vår stora hvalfångare Falcon, som härifrån

tog sig ut som en leksaksskuta. På andra sidan om det isbetäckta Murchison Sund reste sig ur djupet Herbert öns mörka klippor och ännu längre bort sammansmälte Northumberland öns glaciertäckta hjässa med det isbeströdda hafvet. Till höger hade vi vid våra fötter den skimrande glacieren, som likt en silfverflod flöt ned i dalen från sin urkälla, den »eviga» inlandsisen. På andra sidan om denna åter ser du, liksom i en panoramabild, en den täckaste lilla alpsjö utfyllande en bassin i det mörka fjället. Ditt öga kan knappast slita sig från det näpna sceneri, som detta lugna, smaragdgröna vatten åstadkommer i den storartade taflan. Blickar du åt sydost, ser du å andra sidan fjorden de tvärbranta kustfjällen vid Academy Bay med deras talrika glacierer störtande ned i det med isberg öfversållade vattnet. Hvart du än skådar, möter ditt öga dock alltid vid horisonten is och ständigt is, vare sig ute på hafvet eller högt uppe på landet!

Tiden närmade sig dock hastigt midnatt; vi måste anträda återfärden och lämna den höjd, från hvilken vi njutit anblicken af ett sceneri, hvars storhet och majestätiska skönhet trotsar all beskrifning! Nedfärden för issluttningen var nästan besvärligare än uppstigandet, då vi lättare riskerade att förlora fotfäste och störta hufvudstupa ned för branten. Dock ankommo vi utan äfventyr till vår otålige meteorolog, som redan länge känt hungerns kval. Under det att vi användt väl tre timmar att nå vår höjd vid inlandsisens kant, tillryggalade vi nu samma distance på en timme. Genom att välja en annan väg nedför fjället kommo vi närmare stranden och undgingo det besvärliga gyttjebadet vid glacierälfvens utflöde. Efter en dryg timmes »jumpning» öfver isflaken upptäckte vi ändtligen vår båt, som redan i flera timmar väntat på oss. Återkomna ombord en timme efter midnatt njöto vi i dubbel mått först af bordets läckerheter och sedan af en välbehöflig hvila efter den intressanta och angenäma turen.

Följande dag var professor Chamberlin åter uppe i ottan för att undersöka en annan glacier. Jag stannade

däremot kvar ombord för att skrapa och ythåfva. Klockan 2 eftermiddagen ankommo till Falcon herrar Lee och Swain samt doktor Vincent, Peary-expeditionens läkare. Af dem fingo vi höra närmare detaljer om öfvervintringen; de å sin sida voro ej mindre belåtna att efter 12 à 13 månaders afstängning här uppe i norden få bref och tidningar från vänner och släktingar i den civiliserade världen.

Klockan 6 på morgonen den 4 augusti ankom ett stort parti från Anniversary Lodge, bestående af Peary, Astrup, Entrikin, Davidson, Carr, Bryant och Diebitsch jämte några eskimåer och Peary's neger, Mat Henson. Efter åtskilliga öfverläggningar mellan löjtnant Peary och mr Bryant blef beslutadt, att reliefexpeditionen skulle fullfölja sitt program, så vidt möjligt var, det vill säga, vid Ellesmere Land fortsätta efterforskningarna efter den Björlingska expeditionen och söka intränga i Jones Sund, så långt isförhållandena det medgåfvo. Den 20 augusti borde dock expeditionen vara tillbaka i Inglefield Gulf för att hämta den Peary'ska expeditionens medlemmar till Förenta Staterna.

Peary själf ämnade emellertid kvarstanna ännu en vinter med dem, som möjligen ville göra honom sällskap. Före affärden gjorde han mig den förfrågan, om jag ej ville stanna med honom. Då jag ännu ej visste, hvad resultat beträffande Björlings öde vår resa till Ellesmere Land skulle medföra, gaf jag nu ej något definitivt svar på denna framställning. Om jag därstädes kunde finna säkra bevis på, att Björling verkligen kommit i land och, framför allt, att eskimåer funnos där, hade jag bestämt mig för öfvervintringen med Peary, då jag därigenom kunde få en möjlighet att vid vårens början åter gå öfver Smith Sund och med eskimåernas hjälp upptaga forskningarna, om de nu af en eller annan anledning måste afbrytas. I afvaktan på utgången af vår nu förestående färd till Ellesmere Land lofvade jag löjtnant Peary att lämna bestämdt svar först efter återkomsten från denna resa.

Emellertid användes dagen till förberedelser af alla slag. Professor Chamberlin, som ej skulle medfölja oss till

västsidan af Baffin Bay, var jämte sin handtlangare från New-Foundland ifrigt sysselsatt med inpackning af nödig utrustning för sin vistelse bland glaciererna vid Inglefield Gulf. I stället för dessa två män, som lämnade oss, medföljde å resan till Ellesmere Land herrar Astrup, Entrikin, Carr, Davidson och doktor Vincent. Dessutom lyckades jag utverka, att herr Ingapodu, en gammal hederlig »huski», med ett präktigt hundspann blef oss följaktig på turen såsom eventuel tolk. Klockan 11 på kvällen gingo löjtnant Peary, professor Chamberlin och de öfriga, som ej skulle medfölja Falcon, ned på isen för att återvända till vinterhuset vid Bowdoin Bay. Strax därefter ljöd fartygets trenne afgångssignaler och västlig kurs sattes med Cape Faraday såsom närmaste mål.

SJETTE KAPITLET.

Fruktlösa forskningar efter Björling och Kallstenius vid Cape Faraday och Clarence Head. — Inträngande i Jones Sund. — Återkomst till Inglefield Gulf. — Ankomst till Peary's vinterhus.

I början kommo vi fram tämligen obehindradt, men då vi hunnit förbi Cape Cleveland, mellan Cape Robertson och Herbert ön, spärrades vår väg af ett bredt isband, som låg framför oss, utan några klarvatten, genom hvilka vi kunde passera. Vädret, som under hela vår vistelse i Inglefield Gulf varit strålande vackert, började nu blifva sämre; barometern föll betänkligt, och natten mellan den 5 och 6 augusti friskade vinden alltmera. Samtidigt sprang den öfver till sydost och medförde regn och disig luft. Det isband, i hvilket vi under hela gårdagen varit fast, drefs emellertid af den starka stormen ut ur fjorden helt hastigt. På kvällen den 6 augusti klarnade det och då strax därefter en »lead» öppnade sig framför oss, kommo vi utan svårighet ut ur vårt fängsel. Vid midnatten hade vi hunnit till västspetsen af Northumberland ön. Hela Baffin Bay syntes nu fullkomligt isfri; äfven i norr, där vi i fjärran sågo Cape Alexanders mörka fjäll, kunde ingen is upptäckas, så långt jag med kikaren kunde se från tunnan.

Följande dag slog vinden öfver till rätt nordlig, och snart var snöyran så tät, att vi knappast kunde se bogsprötet på Falcon, då vi stodo akterut. Stundom klarnade luften något, men ögonblicket därefter föll snön ännu rikli-

gare. Vid 9-tiden på morgonen hade vi redan kommit i sikte af västkusten af Baffin Bay, men då Falcon af den starka nordliga stormen drifvit något söderut, sattes kursen nordligare. Då och då fingo vi se skymtar af den afskräckande snöhöljda kusten, som såg ännu mera ogästvänlig ut i detta vinterväder. Vi gingo under hela förmiddagen längs kanten af den täta drifis, som syntes barrikadera landet fullständigt, tills vi vid 1-tiden hade hunnit till ett rätt förut liggande fjäll. Då vädret ej tillät någon närmare orientering, lade vi bi i afvaktan på snöstormens upphörande. Efter kvällsmaten klarnade det äfven, vinden mojnade, och vi funno, att vi voro just vid Cape Faraday, som skjuter ut såsom en rätt i norr och söder gående udde. Vi ångade nu vidare genom den lösa packisen, tills vi kommo i lä af denna höga landtunga.

Talrika hjordar af hvalrossar, hvardera innehållande väl 10—15 stycken, följde fartyget långa sträckor, nyfiket spejande öfver vattenytan och utstötande sitt egendomliga vrålande för att därefter försvinna och komma upp på ett annat ställe. Tyvärr kommo de ej inom skotthåll, och lönlöst hade väl också varit att från fartyget sända dem någon kula. Ett af dessa vidunder, som hvilade sig helt tryggt å ett isflak, sårade vi dock, men lyckades ej dödskjuta det, hvarför det undgick oss. Då vi kommit så nära stranden, som vi vågade oss, utsattes genast båtar för landstigningen; jag medtog en skrapa, hvarjämte hvar och en var beväpnad med harpun och studsare, om vi, såsom vi hoppades, skulle behöfva använda dessa vapen mot hvalrossarna. Emellertid visade dessa ingen lust att förfölja oss; af deras mångomskrifna begär att af nyfikenhet simma inpå båtarna och inleda batalj kunde vi denna gång ej märka det minsta. Tvärtom retirerade de helt hastigt undan för oss, då vi sökte komma dem inpå lifvet. Detta efterlängtade tillfälle, för öfrigt det enda, som yppade sig under hela resan, att pröfva våra krafter med dessa vildsinta bestar gick oss alldeles ur händerna.

Strax vid landningsplatsen, en liten låg udde vid foten af det branta och tämligen höga sandstensfjället, funno vi en mängd minnesmärken från den tid, då eskimåerna bebott denna nu så öde och ogästvänliga kust. Vår följeslagare, den gamle Ingapodu, kom oss väl till pass vid tolkningen af dessa kvarlefvor. Flere af de här uppstaplade stenhögarna förklarade han vara eskimågrafvar, andra åter fällor för räf och björn. Vi undersökte så många af dem, som vi ansågo vara mest liknande en modern »cairn», men funno dem absolut tomma. Ingen enda iakttogo vi, som kunde anses uppförd helt nyligen; tvärtom voro alla dessa oansenliga och oregelbundet hopstaplade stenhögar öfverdragna med lafvar, ett säkert tecken, att de voro flere decennier gamla. Ingapodu försäkrade oss också, att det var mycket, mycket länge sedan »huskies» bebott denna kust. I anledning af den nästan hela året om kvarliggande vinterisen är sälen sällsynt och svåråtkomlig; det enda villebråd, som finns, lär vara fjällrackan, en något mager kost till och med för eskimåerna. Ingapodu's uppgifter beträffande Ellesmere Landets nuvarande beboelighet öfverensstämde till fullo med de upplysningar jag sedermera fick af flere af Peary-expeditionens medlemmar. Det enda dessa af Inglefield Gulf-eskimåerna hade erfarit, var, att en gammal »huski» därstädes omtalat, att hans fader, då denne var mycket ung,* en gång kommit öfver från »andra sidan vattnet»; ett halft århundrade eller kanske närmare ett helt måste väl sålunda anses hafva förflutit sedan denna tilldragelse. Af nu lefvande eskimåer vid Inglefield Gulf hade ingen, så vidt kändt är, gått öfver Smith Sund. Då man vet, huru långt eskimåerna utsträcka sina vandringar å ostsidan af Baffin Bay, stundom eller till och med ofta från nordsidan af Inglefield Gulf ända ned till Cape York, är detta faktum så mycket anmärkningsvärdare. Lifsvillkoren vid kusten af Ellesmere

* Dessa infödingar kunna ej räkna längre än till sju, hvadan faderns exakta ålder var omöjlig att bestämma.

Land äro utan tvifvel nu så hårda, att eskimåerna för lång tid sedan nödgats flytta från sina gamla »igloos» därstädes. Om några invånare ännu funnes vid västsidan af Smith Sund eller Baffin Bay, skulle Inglefield Gulf-eskimåerna säkerligen stått i förbindelse med dem. Att dessa däremot hade intet att förtälja därom, är mig ett *säkert* bevis, att Ellesmere Land numera är alldeles obebodt.

Sedan vi med detta negativa, ehuru mig ingalunda oväntade resultat undersökt stranden, gingo mr Bryant, Diebitsch och Astrup jämte Ingapodu upp till fjällplatån. De återkommo vid 10-tiden utan att hafva funnit det minsta spår vare sig af Björling eller andra människor. I en »cairn», som de byggde, lämnades följande meddelande:

»Fullföljande forskningarna efter de svenska upptäcktsresandena Björling och Kallstenius samt deras följeslagare, besökte medlemmar af Peary Auxiliary Expedition 1894 denna punkt den 7 augusti 1894 ombord å ångfartyget Falcon. Intet spår efter de förlorade forskningsresandena stod att finna, och expeditionen afseglade samma dag till Clarence Head.

Henry G. Bryant, chef.»

Under tiden skrapade jag från båten med den stora trawlen på 5—10 famnars djup; bottnen var uteslutande sandig och bevuxen med en frodig vegetation af *Laminaria* och *Fucus*. Utbytet var fattigt på former, men rikt på individer. Det mest anmärkningsvärda var en *Liparis* och en idotheid, *Glyptonotus Sabini*.

Af fåglar observerade jag vid Cape Faraday blott de vanliga Ishafsformerna: stormfågeln, »borgmästaren», kryckjan, alkekungen, tejsten och ejdergåsen.

Vid midnatt ångade vi åter ut genom packisen i öppet vatten med kurs å Clarence Head. Vi sökte härunder följa kusten så nära som möjligt, men packisen sköt ut allt längre i hafvet, ju sydligare vi gingo. Mången gång voro vi sålunda nödgade att gå åtminstone på 15 mils afstånd från land. På morgonen följande dag återkommo den nordliga vinden och snöyran, som hindrade oss att se

kusten. Strax före middag varsnades på ett isflak några björnar, hvarför vi stoppade och gåfvo oss ut efter dem. Mr Bryant och jag satte efter två af dem, men tappade snart bort dem i snöyran. Tyvärr fingo vi ej eskimåhundarna öfver bord på isen, förr än björnarna redan tagit till flykten och vunnit ett så stort försprång, att de ej kunde upphinnas ens af dessa, som vid blotta ropet: »nannook!» (isbjörn), gripas af verkligt raseri och äro omöjliga att styra, förr än de släppts lösa att förfölja sin fiende.

Då vi alla kommit ombord efter en timmes fruktlösa försök att upptäcka björnarna, klarnade det strax därefter åter upp, och vi sågo på ett afstånd af kanske en mil den tredje nallen, på hvars spår hundarna genast sattes. Dessa hunno snart upp honom och attackerade honom så häftigt, att han synbarligen hade svårt att reda sig. Så fort han ville fly undan, voro hundarna färdiga att nafsa honom i ryggen, och verkligen komiskt var att åse denna strid, i hvilken alltid hundarna helt smidigt undgingo att få en dödande örfil af hans väldiga ram. Emellertid blef björnen genom denna hundarnas attack så uppehållen i sin flykt, att Ingapodu och mr Carr, hvilka hunnit främst, snart voro framme vid stridsfältet.

Här fingo vi nu ett exempel på eskimåernas lugn och kallblodighet. Beväpnad endast med ett vanligt spjut ryckte vår gamle »huski» björnen in på lifvet, trygg och säker, liksom om han haft till motståndare en oskyldig säl och ej det mest fruktade djur i Ishafvet. Skickligt beräknande sina rörelser och passande på ett ögonblick, då hundarna äfven gåfvo björnen fullt upp att göra, stötte Ingapodu med kraftig arm spjutet in i björnens bog; denne ryckte till och blef fri från sina förföljare. Carr fick härigenom tillfälle att sända honom ett skott utan att riskera att träffa hundarna eller deras herre. Skottet var dödande och med samma likgiltiga min, med hvilken Ingapodu förut anfallit den vredgade besten, började han nu omedelbart flensningen. Intressant var emellertid denna jakt och rent af förödmju-

kande för oss var att se, huru eskimåen med sina enkla vapen på detta sätt förstår att nedlägga isbjörnen, hvars jagande i mången reseskildring står beskrifven såsom äfventyrlig och farlig för människor försedda med de bästa skjutvapen nutidens uppfinnare ännu förmått konstruera.

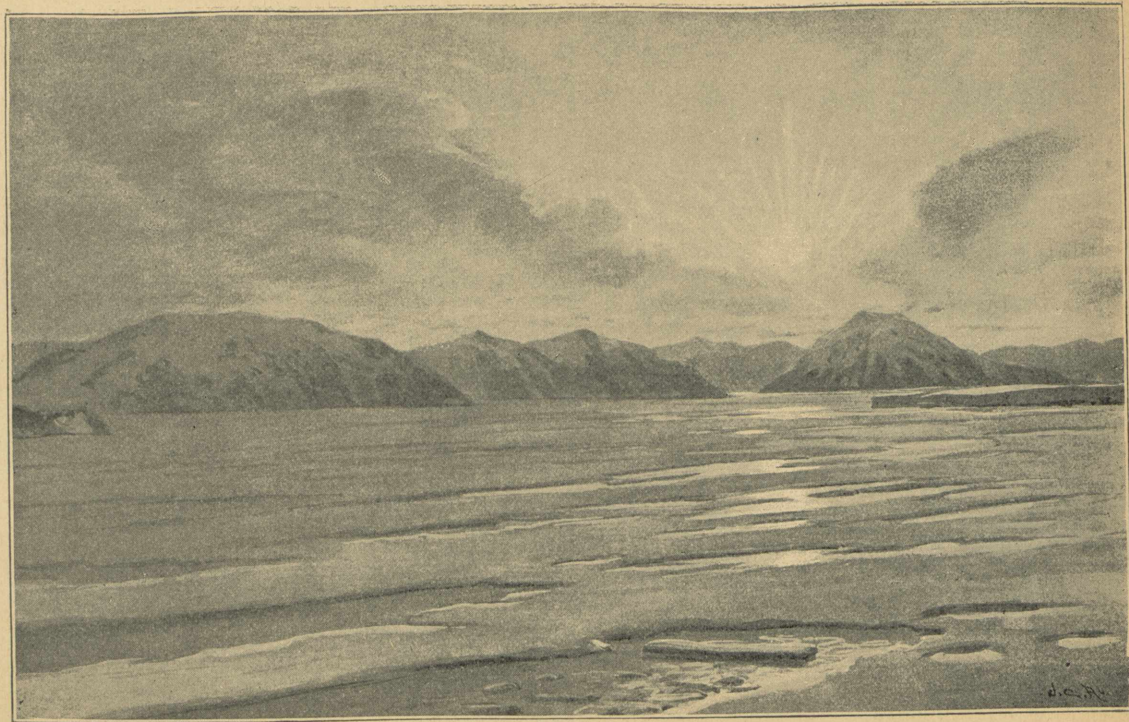
Småningom klarnade luften upp allt mera, så att vi vid 4-tiden på eftermiddagen funno oss rätt utanför målet för vår färd, Clarence Head, det sista ställe, där vi hoppades kunna få någon upplysning om mina olyckliga landsmäns öde.

Ehuru vi förut under vår resa sett nästan idel ödemarker, öfverträffade dock den landskapsbild, som vi nu hade framför oss, allt hvad vi i den vägen skådat, kusten af Melville Bay möjligen undantagen. Om något land förtjänar namnet »the land of desolation», så är det onekligen Ellesmere Land. I jämförelse med denna ödsliga och skräckinjagande kust föreföll oss ostsidan af sundet och trakten kring Inglefield Gulf såsom ett paradis. Där finnas visserligen nakna och branta fjäll, täckta med evig snö och is, talrika glacierer rinna äfven där ned utför bergens sidor i hafvet. Mellan fjällen finnas dock förtjusande dalar, täckta med en frodig gräsmatta, af hvilken stora renhjordar kunna lifnära sig. Fjällen stupa visserligen brant ned i hafvet; dock saknas sällan en långsluttande strandremsa, på hvilken de gästvänliga eskimåerna kunna uppslå sina sommartält och bygga sina »igloos». Hafvet är äfven där under största delen af året, från september eller oktober till fram emot juli eller augusti, täckt af is; dock bryter denna upp regelbundet hvarje år, så att eskimåerna kunna lefva ett lif, mången gång i öfverflöd, på de sälar, som svärma kring utefter dessa stränder.

En slående kontrast mot denna tafla erbjöd det sceneri, som nu var utbredt framför oss. Långt ut till hafs sträckte sig vinteris troligen flere år gammal; mäktigheten af somliga flak uppskattade vi till öfver tjugo fot. Denna is visade mera likhet med den ostgrönländska packisen än med vanlig, tunn vinteris. Ehuru vi i början uppskattat afståndet

till land från det ställe vid kanten af den efter utseendet fasta landisen, dit Falcon vid 6 tiden på eftermiddagen lyckats tränga sig in, till blott omkring två mil, visade det sig sedermera, att vi betydligt underskattat afståndet. Isen sträckte sig i själfva verket tre à fyra gånger denna distance ut till hafs. Själfva kusten stupar med höga, branta fjällväggar rätt ned i det med troligen aldrig uppbrytande is täckta hafvet. Där en dal finnes, är den fylld af en glacier, som skjuter långt ut från stranden, »kalfvande» isberg, större och mera imponerande än jag sett någon annanstädes i hela Ishafvet och i täta led barrikaderande kusten. Mellan de talrika, breda glaciererna resa sig mörkt och hotfullt de lodräta strandklipporna; vid deras fot söker man förgäfves efter ett ställe, där det är möjligt att landa. Utom på en enda punkt kunde vi ej, trots de noggrannaste forskningar med kikaren, upptäcka någon lämplig landningsplats. För att fullständiga den redan afskräckande taflan måste jag tillägga den vinterskrud, i hvilken kusten var höljd. Ofvan landet låg utbredd den eviga inlandsisen, och fjällväggarnas mörka konturer omväxlade på stora sträckor med snötäckta fält, nästan öfverallt gående ända ned till hafsstranden. Lägger man härtill vår visshet, att inga eskimåer kunde finnas å denna ogästvänliga kust, där blott isbjörnen och fjällrackan torde aflägga en eller annan visit, bör man ej förvåna sig öfver allas vårt gemensamma intryck vid anblicken af Clarence Head, att Björling knappast kunde valt någon mera afskräckande tillflyktsort.

Omedelbart efter kvällsmaten gingo herrar Bryant, Libbey, Diebitsch, Astrup och jag ned på isen, försedda med rep och en planka för den besvärliga landstigningen. Den stundom med djup snö täckta isen syntes tämligen fast, men var öfverallt genomdragen af långa i norr och söder, eller, rättare sagdt, parallelt med landet löpande råkar af större eller mindre bredd. Den distance vi hade att tillryggalägga för uppnåendet af det enda möjliga landningsstället, blef därför betydligt förstorad, då vi nödgades

Clarence Head i midnattssolbelysning.

kringgå mången lång strimma klarvatten, som var för bred att hoppa öfver. Olyckligtvis lockades jag af utsikten att kunna taga en direktare väg att vid kringgåendet af en vak gå åt höger i stället för åt vänster, dit de öfriga gingo. Allt mera skildes våra vägar; i början trodde jag dock, att jag med lätthet skulle kunna genskjuta mina kamrater, blott jag kommit öfver den breda råk, som spärrade vägen mot land. Emellertid visade det sig snart fruktlöst att åt detta håll komma fram. Mina följeslagare aflägsnade sig allt mera; jag följde mina gamla spår i snön för att taga samma väg som de öfriga gått. Då jag kommit förbi det ställe, där vi skilts, fann jag mig framför en vak, öfver hvilken det var omöjligt att hoppa. Emellertid såg jag de öfrigas spår å isflaket å den andra sidan klarvattnet. Under det jag som bäst var sysselsatt med att utfundera, huru de, äfven med brädans tillhjälp, kunnat komma öfver, gjorde jag plötsligt en obehaglig upptäckt, som med ens förklarade mig sammanhanget. Jag blickade efter fartyget och fann det på längre afstånd än då jag först var här. Jag märkte, att isen, åtminstone denna yttre kant, ej var fast landis, utan af strömmen sattes i en sakta rörelse. Tanken att nå land måste jag uppgifva och i stället söka nå fartyget, innan isen hunnit förändra sitt läge allt för mycket. Det flak, på hvilket jag befann mig, visade sig emellertid skildt från andra genom en bred kanal. Ensam och försedd endast med min alpstaf började jag finna situationen allt annat än angenäm, i synnerhet, då jag såg de hastiga förändringar isen visade. Där jag nyss framgått innanför ett stort isberg, var nu öppet vatten. Emellertid blefvo isens föränderliga rörelser, hvilka varit anledningen till min kinkiga belägenhet, äfven min räddning; mot ett ställe af det isflak, där jag nu var fastfjättrad, kom ett annat med hastigare ström. Snart var det så nära, att jag kunde »jumpa» öfver till det; därefter var passagen tämligen obehindrad, då isflaken, ju närmare jag kom Falcon, voro tätare packade mot hvarandra. Vid 11-tiden kom jag åter om-

bord. Alla hade emellertid gått till kojs och omöjligt var att af kaptenen erhålla några man till följeslagare på ännu ett försök att nå land. Jag måste därför resignera och afvakta utgången af de öfrigas landstigningsförsök. Vid 3-tiden på morgonen återkommo dessa med det resultat, som vi alla väntat och fruktat. De hade ej funnit någon »cairn» eller annat minnesmärke efter Björlings expedition, ehuru de noggrant undersökt den branta, 200—300 fot höga udde, som skjuter ut från basen af det snöhöljda bortåt 3,000 fot höga dubbelspetsade fjäll, som å sjökorten markera läget af Clarence Head. För öfrigt var uppstigningen synnerligen besvärlig, då bergväggarna voro branta och otillgängliga. Några tecken, att andra expeditioner eller ens eskimåer besökt detta ställe, kunde lika litet upptäckas, ej heller lefvande väsen af något slag.

Emellertid byggdes där, liksom å andra punkter vi besökt, en cairn, i hvilken följande meddelande nedlades:

»Peary Auxiliary Expedition 1894 ankom hit den 8 augusti 1894 ombord å ångfartyget Falcon. Den närbelägna stranden undersöktes för spår eller cairn efter Björling och Kallstenius. Intet minnesmärke efter de svenska forskningsresandena uppdagades och expeditionen seglade samma dag till Jones Sund. *Henry G. Bryant*, chef.»

Klockan 5 på morgonen den 9 augusti lämnade vi Clarence Head med den bittra och nedslående känslan, att vår mission att uppsöka Björling och Kallstenius nu måste uppgifvas såsom resultatlös.

Efter alla missräkningar, som drabbat oss, var det med desto större förhoppningar vi nu vände stäfven mot söder för att i det blott af Inglefield för 40 år sedan i någon nämnvärd grad utforskade Jones Sund söka genom upptäckandet af nya land och genom utstakandet af en ny väg till polen, väster om Ellesmere och Grinnell Land, vinna åtminstone något geografiskt resultat af vår färd. Tvenne vägar hade

vi att välja för att komma in i Jones Sund. I mynningen af detta breda sund ligger nämligen en stor ö, Coburg ön, hvarigenom en nordlig och en sydlig passage in i sundet bildas. Sedan vi under några timmars tid gått för ånga i sydsydvästlig riktning, funno vi tyvärr snart, att det var omöjligt att genom Glacier Strait, det norra inloppet, komma in i Jones Sund. Denna passage var alldeles spärrad af tät och »ofremkomlig» packis. Vi fortsatte därför söderut och kommo vid 11-tiden på förmiddagen utanför Cape Washington, det nordöstra hörnet af den ogästvänliga, glacierhöljda Coburg ön. Här varskoddes fem björnar, hvarför vi lade bi under några timmar. Entrikin och eskimåen jämte hundarna satte efter dem och återkommo vid 3-tiden med skinnet af en gammal björn, hvilken hundarna lyckats stoppa, tills de hunno fram. Färden fortsattes åter, och klockan 7 passerade vi Kent ön och Princess Charlottes Monument, en vulkanliknande, lätt igenkänlig, liten ö utanför den sydöstra udden af Coburg ön. Såväl vädret som farvattnet blefvo nu bättre. På kvällen klarnade luften upp allt mera, och vi funno då till vår glädje, att hela sydkusten af Coburg ön var alldeles fri från is. Från kråknästet varsnades ej en isbit i Lady Anns Strait, det södra inloppet till Jones Sund, så långt vi kunde se.

Desto obehagligare var vårt uppvaknande morgonen den 10 augusti. Vinden hade från sydlig gått öfver till sydostlig storm med snöyra. Isen började åter uppträda i betänklig täthet; dock lyckades vi under förmiddagens lopp avancera något väster om Cone ön vid nordkusten af Jones Sund och belägen ungefär å 76^{0} 20′ N. Lat., 81^{0} 40′ V. Long. Detta blef dock tyvärr den västligaste punkt, till hvilken vi skulle framtränga. Isen hoppackades till följd af den starka ostliga stormen allt mera i sundet och blef slutligen alldeles »ofremkomlig». Efter åtskilliga rådplägningar med kaptenen fattade mr Bryant det kanske förhastade beslutet att vända utan att afvakta ändring i vind eller ström, som

utan tvifvel snart skulle framkallat en ändring i isförhållandena, och med tungt hjärta såg jag, huru Falcon vid 3-tiden på eftermiddagen återvände mot öster. Efter blott ett dygns färd utanför eller i mynningen af Jones Sund, det sund, hvars utforskande och noggranna kartläggande ingingo såsom den tredje, ehuru ingalunda oviktigaste punkten i expeditionens program, ansågo sig amerikanarna hafva uträttat, hvad de kunde för uppnåendet af detta mål, i sanning ihärdiga och energiska »arctic explorers»!

Klockan 7 på kvällen stannade vi vid Smith ön, belägen vid sydkusten af Ellesmere Land. En del af expeditionen gick öfver vinterisen i land för att jaga och återkom klockan 11 på kvällen med tvenne polarharar, det enda villebråd de anträffat. För öfrigt hade de ej funnit något anmärkningsvärdt. En gammal, öfvergifven »igloo», några hvalross-, björn- och hvalben var det enda, som antydde, att eskimåer fordom besökt denna kust. Jag hade stannat ombord i förhoppning att få skrapa i detta aldrig af zoologer undersökta farvatten. Tyvärr slog äfven detta fel; den tilltagande stormen omöjliggjorde snart all tanke härpå.

Den nordostliga snöstormen fortfor äfven den 11 och tvungo oss att nästan hela dagen ligga bi strax innanför kanten af den lösa packisen sydväst om Clarence Head vid Cape Tennyson. Vid middagstiden följande dag hade vi, trots den ihållande nordliga stormen, hunnit utanför Clarence Head. Vädret hade dock uppklarnat, så att vi ånyo kunde konstatera omöjligheten att landa någonstädes å hela denna kust förutom vid den punkt, som vi besökte den 8 augusti. En isbarrier och en mängd kolossala isberg omgåfvo nu liksom förut kusten, från hvilken vi nu styrde bort med kurs mot Haklyut ön. Vår afsikt var att under återfärden till Inglefield Gulf landstiga å Northumberland ön, till hvilken Björling ju äfven företagit en båttur från Carey öarna, för att undersöka, om han ej därstädes rest någon cairn eller på annat sätt lämnat spår efter sig.

På eftermiddagen lugnade det allt mera, och efter att vid 5-tiden hafva passerat genom ett bredt band af drifis och stora isberg, kommo vi ändtligen åter ut i öppet vatten. Klockan 9 eftermiddagen varskoddes ostkusten af Smith Sund, sannolikt Cape Parry's höga, snötäckta fjäll.

SJUNDE KAPITLET.

Besök vid Northumberland ön. — Åter fast i Inglefield Gulf. — Ankomst till Anniversary Lodge. — Farväl från Peary, Lee och Henson. — Återkomst till Godhavn. — Hemresan.

Tidigt följande morgon hade vi hunnit till Haklyut ön och gingo vidare till Northumberland ön. En landstigning å öns sydkust företogs genast, men trots ifrigt sökande och noggranna forskningar nästan hela dagen kunde vi ej finna det minsta spår af Björling. Här liksom vid Carey öarna synes han tyvärr hafva varit synnerligen sparsam på meddelanden om sig och sina planer. Några präktiga exemplar af polarharen (*Lepus glacialis*), alldeles hvita förutom de svarta öronspetsarna och de genom nötning rödbruna fotsulorna, skötos jämte en mängd alkekungar och några borgmästaremåsar. Äfven iakttogos några »igloos», hvilka dock nu voro öfvergifna af sina invånare. På eftermiddagen företog jag en skrapning med den stora trawlen nedanför en glacier; botten var dock mot förväntan bergig och bevuxen med alger, hvarför utbytet ej blef så godt, som jag antar, att det blifvit, om jag funnit den vara lera. Likväl erhöll jag åtskilliga intressanta och af mig i Inglefield Gulf förut ej anträffade former. Omedelbart efter landstigningspartiets återkomst ombord ångade vi vidare i det nu utmärkt vackra vädret, obehindradt af is, som vi hoppades måtte hafva genom de sista dagarnas starka ostliga storm drifvit ur Inglefield Gulf.

På kvällen ankommo vi till Itiulumi, en eskimåby vid sydkusten af Whale Sund midt emot Herbert ön. Vi möttes genast af några kajakroddare, allesammans gamla vänner och bekanta till Peary-expeditionens medlemmar, och återseendets glädje syntes vara lika stor å ömse sidor. Astrup och doktor Vincent blefvo i synnerhet föremål för sina skinnklädda vänners uppmärksamhet. Den civiliserade människan omfamnade hjärtligt vilden, och doktor Vincent fick mången kyss af de rödkindade och i ungdomens fulla fägring blomstrande »eskimöerna». Förmodligen hade de många gemensamma ljufva minnen att förtälja hvarandra från den flydda långa och mörka vintern, då »huskies» besökte Peary's vinterhus och expeditionsmedlemmarna under sina slädturer aflade kontravisiter i deras »igloos» och snöhyddor.

Ur dagboken anför jag följande intryck jag fick af invånarna i Itiulumi: »Alla eskimåerna här voro högresta och kraftiga gestalter, deras blick öppen och frimodig. Det rödlätta ansiktet omgafs af långt kolsvart hår, som hängde ned öfver axlarna. Efter hvad Peary-expeditionens medlemmar berättade mig, tvätta sig eskimåerna härstädes till skillnad från de öfriga både i ansiktet och om händerna, något, som jag ej betviflar, ty de sågo alla ovanligt rena ut. Flere voro riktigt ståtliga kavaljerer. Jag tror, att mången fin fröken därhemma kunde blifva förälskad i dessa ungherrar, om hon nödgades stanna här, och jag förstår mycket väl, hvarför doktor Vincent och andra trifdes så bra i deras »igloos», då de kommo utsvultna och frysande efter en lång slädtur till dessa hjärtegoda och oförargliga människor, som alltid äro gästvänliga och, i motsats mot våra civiliserade världsmän, hjälpa hvarandra i nöd och olyckor.»

Just eskimåerna å Northumberland ön och i Itiulumi, hvilken bys invånareantal väl uppgick till ungefär 30 själar, hafva varit mången förolyckad polarexpedition till ovärderlig nytta; utan deras hjälp skulle Kane och Hayes bland andra aldrig kommit tillbaka, och om Björling blott haft

förstånd att från Northumberland ön gå *en* svensk mil rätt österut till närmaste land i stället för att återvända till Carey öarna, hade han nu utan tvifvel ännu hört till de lefvandes antal.

Efter kvällsmaten gingo de flesta af oss i land, och det vanliga utbytet af varor började; narhvalshorn, vapen, redskap och hvarjehanda annat utbyttes mot knifvar, synålar och dylikt. Vid midnatt lämnade vi det trefliga Itiulumi i det härligaste väder.

Huru ombytligt Ishafvet är, fingo vi dock snart erfara, ty då jag den 14 augusti på morgonen kom upp på däck, blåste en frisk ostlig bris, som efter frukosten öfvergick till en rasande snöstorm. Vår afsikt att gå till Olriks Bay för att jaga ren under tvenne dagar måste naturligtvis uppgifvas, då vi funno, att denna fjord ännu var stängd af is. Falcon låg vid middagen ungefär på samma ställe, som när vi lämnade Inglefield Gulf den 4 augusti, tätt omringad af isberg och spärrad af tät drifis. I den starka stormen var det omöjligt att gå framåt, utan vi måste tvärtom vara belåtna att ej drifva i land eller kollidera med isberg, hvilka med fart drefvo förbi skutan på ofta blott 20—30 fots afstånd.

Trots ovädret kommo några eskimåer, som redan tidigt på morgonen varsnat ankomsten af »umiak-suak» *, hoppande öfver isflaken lyckligen ombord, och längre fram på eftermiddagen kom ännu ett »expresståg» med våra gamla bekanta, som genast belägrade köket till vår mulattkocks förtviflan.

Klockan 12 på natten var det tämligen mörkt nere i kajutan; om några dagar, den 19 augusti, går också solen ned för första gången å denna latitud, 77^0 34′ N., och därefter minskas dagen med 20 minuter hvarje dygn, så att vi snart måste börja rusta oss för mörkret.

Den 15 augusti hade vi samma väder som föregående dag, ehuru stormen något lagt sig. Från tunnan kunde

* Stor båt (umiak), fartyg.

jag ej se annat än is inåt fjorden. En och annan »lead» syntes visserligen också, men den försvann vanligen lika fort, som den öppnade sig. Under eftermiddagen klarnade det något, men vid 6-tiden började åter snöyran och den ostliga stormen. Några »ugsuk» (storsäl, *Phoca barbata*) och måsar voro de enda lefvande väsen, som afbröto ensligheten. Misströstan att någonsin kunna komma in i Bowdoin Bay till Peary's vinterhus blef starkare för hvarje dag, i synnerhet som det frös tämligen skarpt om nätterna och kolförrådet började tryta.

Vid 3-tiden på eftermiddagen följande dag kunde kapten Bartlett ändtligen åter röra skutan, då några strimmor klarvatten syntes förut. Vädret var nu tämligen vackert, och stormen hade lagt sig. Isen var blott 1 à 2 fot tjock och tämligen »rotten», så att Falcon stundom kunde göra en ända till flere hundra fot lång remna i ett sammanhängande isflak redan vid första ansatsen. Af stormen var den äfven upprifven här och där, så att vi, ehuru med svårighet, kunde gå framåt till klockan 4 på morgonen den 17 augusti, då vi åter måste stanna. Om några timmar voro vi dock fria och avancerade därefter tämligen obehindradt till Cape Tyrconel, det sydostligaste hörnet af den halfö å nordsidan af Inglefield Gulf, som i öster begränsas af Bowdoin Bay och i väster af Mc Cormick Bay. Kustpartiet här är utomordentligt storartadt; 2,000—3,000 fot höga, branta, pallisadliknande fjällväggar med en den vackraste skiktning af röd och grå sandsten jag hitintills sett, stupa lodrätt ned i hafvet. Klockan 4 eftermiddagen stannade vi åter vid obruten is och upptogo ombord mr Bridgman och Entrikin samt professor Libbey, hvilka gifvit sig i land tidigt på morgonen.

På kvällen skötos några sälar och iakttogos flere narhvalar, som visade sin marmorerade rygg alldeles invid skutan. Egendomligt var att se, på huru långa afstånd eskimåerna kunna afgöra, om en hvalrygg tillhör en »kellelua» (narhval) eller »kajagakto» (hvithval) eller om ett sälhufvud sitter på en »ugsuk» (storsäl) eller en »avuk» (hvalross).

Vi voro nu blott 12 mil från Peary's hus, hvilket vi med kikare kunde se vid slutet af den med obruten is täckta Bowdoin Bay. På morgonen den 18 begåfvo sig herrar Diebitsch, Entrikin och Carr i väg för att sätta oss i förbindelse med Peary. Denna kommunikation lyckades dock ej förr än följande dag. Vid stark flod kommo vi då ut i några klaror vid Cape Milne, och därifrån var passagen lätt. Vid 6-tiden på eftermiddagen dubblerades detta imposanta fjäll, och klockan 1 på natten den 20 augusti ankrade vi i »Falcon Harbour» alldeles invid stranden midt emot Peary's vinterhus efter att den 25 juli hafva börjat vår kamp med isen i Inglefield Gulf för att nå dit, till hufvudmålet för vår färd.

Då vi ankommo på natten, syntes alla invånarna försänkta i djup sömn, ty några eskimåhundar voro de enda lefvande väsen vi välkomnades af. Strax efter frukosten gingo Bryant, Libbey, Bridgman och jag i land för att uppvakta löjtnant Peary och hans fru. Fru Peary gjorde les honneur i en elegant sidenklädning efter nyaste Parisermode, och hennes man bjöd oss välkomna i skummande champagne. Det föreföll rätt egendomligt att sitta i ett relativt komfortabelt rum och njuta af dylika söderns förfriskningar och samtidigt påminnas om, att man var blott något mera än 100 svenska mil från polen, långt borta från civilisationen, i mörkrets och köldens regioner, genom braket af den närbelägna »kalfvande» glacieren, som då och då lät höra sig likt ett kanonskott, eller genom att kasta en blick genom fönstret ut öfver den isuppfyllda Bowdoin Bay, där isbergen simmade i långa rader likt gnistrande kristallpalats. Kontrasten mellan den charmanta fru Peary och hennes i skinn inhöljda kammarjungfru, som serverade oss, var ock af egendomlig effekt, den första och sannolikt den sista gång, som jag kredensats en bägare af en eskimå!

Under denna visit fick jag tillfälle att taga i betraktande Peary's vinterhus. Det bestod af två något större rum, och mellan dessa var köket beläget, där mrs Cross,

den medföljande amman och hushållerskan, huserade. Ingalunda må man dock tänka, att rummen voro stora; kanske voro de blott omkring 12 fot i hvar sida, och obegripligt var, att Peary's folk kunnat under en hel vinter lefva, tio man, i det ena af dessa, hopstufvade i sina sofsäckar å kojer, belägna rundt väggarna, den ena ofvan den andra, ungefär såsom ombord å ett fartyg. Dessutom får man betänka, att i detta rum äfven gästande eskimåer inhystes, ofta 5—6 hvartenda dygn, och man må därför ej förvåna sig öfver, att renligheten ej gärna kunde vara synnerligen stor i denna salong! Herrskapet Peary, som under hösten hade ökats med en ny medlem, en liten rödknubbig flicka, den nordligast födda hvita människa, disponerade däremot för sin egen räkning det andra rummet och hade det alltså i förhållande till de öfriga relativt trefligt och godt. Högligen beklagligt var, att skillnaden ej blott i afseende å bekvämligheten inomhus var så stor mellan herrskapet och de öfriga medlemmarna af expeditionen, utan äfven i den dagliga matsedeln. Vid familjetaffeln vankades ofta åtskilliga läckerheter och saknades alltid sälköttet, som vid det andra bordet var stående rätt hvarje dag. Äfven belysningen och värmeförhållandena voro helt olika i de båda rummen, allt saker, som redan i början af hösten verkade en viss förstämning bland expeditionens arbetande deltagare, hvilka tagit för gifvet, att chefen för expeditionen och hans hustru, som velat följa sin man hit upp ännu en gång, skulle dela ljuft och ledt med dem. Denna sinnesstämning fortfor under hela vintern och åstadkom, att då slädturen anträddes i mars, blott få ännu voro i besittning af den entusiasm, hvaraf de varit besjälade, då de lämnade Förenta Staterna.

En opartisk läsare bör också ej förvåna sig öfver att höra, att den egentliga orsaken, hvarför Peary's expedition 1893—94 totalt misslyckades, var, att Peary medtagit sin hustru. Vid arktiska öfvervintringar finns intet farligare än bristen på ett jämnt och godt humör, som mera än allt annat förmår uppehålla krafterna och intresset för det

företag, som man ämnar utföra. Men intet bidrager å andra sidan mera att nedtrycka en glad och förtröstansfull sinnesstämning än att under nästan hvarje af de långa, mörka vinterdagarna blifva, om ock ofrivilligt, trakasserad på ett eller annat sätt. Att döma efter allt, hvad jag hörde förtäljas om det dagliga lifvet uppe i Peary's hus under loppet af vintern, måtte anledningar till missnöje och små förtret ej saknats en enda dag, i sanning ett föga angenämt hvardagslif under en öfvervintring, där hvar och en tvärtom bort göra allt för att få den i och för sig allt annat än behagliga tillvaron någorlunda dräglig.

På eftermiddagen gick jag upp till »utkiken», en fjällplatå, belägen 470 fot öfver hafvet, därifrån jag hade en den mest storartade utsikt öfver omgifningarna. Bakom mig hade jag den stora inlandsisen, den hemlighetsfulla ödemarken, ur hvilken i fjärran en »nunatak» visade sina mörka konturer mot det omgifvande hvita höljet, till vänster hade jag en 2,000—3,000 fot hög, tvärbrant klippvägg, vid hvars fot Peary's lilla vinterbostad tog sig ut som ett dockskåp, till höger framflöt vid mina fötter en stor glacier, hvars af tvär- och längsgående sprickor genomdragna ismassa erbjöd en egendomlig anblick, framför mig var utbredd Bowdoin Bay's isbetäckta vatten, där jag blott med svårighet kunde upptäcka Falcon. Långt bort vid horisonten kunde jag skönja konturerna af fastlandet på den andra sidan Inglefield Gulf, äfven det täckt af den eviga isen!

I klippspringorna häruppe frodades en den näpnaste vegetation; små gula och hvita *Papaver nudicaule*, *Potentilla*, *Silene* och andra prydliga fjällväxter höjde sina späda stänglar öfver den mörkgrå eller mörkgröna mossmattan. Alla voro, ehuru specifikt identiska, dock betydligt mera förkrympta och dvärgartade än dem jag såg å Disko.

De tvenne följande dygnen användes att bringa i land proviant och dylikt åt Peary och de tvenne följeslagare, som ännu en gång ville pröfva en öfvervintring häruppe och med eskimåernas hjälp söka utföra åtminstone en del

af det program, som Peary uppgjort för föregående år. De män, som stannade med honom, voro Lee, nästan ännu en yngling, 20 à 21 år gammal, hvilken dock under det gångna årets kampagne visat sig vara ovanligt ihärdig och oförskräckt, och den trogne Henson, vanligen kallad »Mat», som nu för tredje gången gick att dela en öfvervintrings vedermödor och besvärligheter med sin herre. Alla de öfriga deltagarna voro fast beslutna att återvända till civilisationen och alla medel Peary använde att få vissa af dem att stanna, visade sig fruktlösa. Huru mången af dessa skulle ej i själ och hjärta velat pröfva ännu en dust med den fruktade inlandsisen, blott Peary visat sig vara mera samvetsgrann och förstått att sporra deras ärelystnad. Nu längtade de blott efter det ögonblick, då de skulle skiljas från sin anförare och komma bort från det ställe, hvilket de för ett år sedan hade beträdt med så många förväntningar och där de hoppats få skörda sina lagrar i kamp mot faror och död!

Hvad mig själf beträffar, afböjde jag artigt, men bestämdt Peary's före afresan till Ellesmere Land mig gjorda erbjudande att öfvervintra med honom! Af flere orsaker, men blott efter ett allvarsamt öfvervägande af skälen för och emot beslöt jag mig att ej stanna med *denne* man, framför allt, sedan jag genom det negativa resultatet af våra efterforskningar vid Ellesmere Land fått visshet om, att Björling aldrig nått denna kust, eller, om mot förmodan detta inträffat, dock ännu ej kunde vara i lif. En eventuel slädfärd öfver Smith Sund under den följande våren, som, till och med med bistånd af eskimåerna, blott med stora svårigheter skulle kunna utföras, skulle alltså efter den största sannolikhet leda till intet resultat beträffande hufvudändamålet med min färd. Då jag dessutom ej ägde mera sprit att kunna konservera samlingar och enligt Bryants utsago den geografiska klubben i Philadelphia sannolikt ej skulle utsända ännu en reliefexpedition efter Peary*, utan

* Enligt meddelande från Amerika har emellertid mr Diebitsch, Peary's svåger, för några veckor sedan afgått från St. Johns för att undsätta expeditionen.

jag kunde riskera att påföljande höst få söka nedgå till Upernivik blott för att finna de danska fartygen redan gångna och alltså stanna ännu en vinter, beslöt jag på Astrups med fleres råd att ej deltaga i ett företag, om hvilket man redan kunde förutse, att det skulle totalt misslyckas.

Den 23 augusti hade allt blifvit klart till afresa, proviant med mera för den kvarstannande expeditionen bragts i land och de återvändande deltagarnas tillhörigheter ombord. På förmiddagen lämnade Falcon Bowdoin Bay; Mat kvarstannade för att se efter huset under några dagar, hvilka skulle användas till renjakt å skilda ställen vid Inglefield Gulf. Vi besökte också under de tvenne följande dygnen Academy Bay och den inre delen af Inglefield Gulf. Jakten utföll dock dåligt, ty blott några få renar nedlades, och någon nämnvärd tillökning i förrådet på färskt kött erhöll Peary sålunda ej. Sedan några eskimåbyar, Kangerlursuak och Kanami, besökts och expeditionens etnografiska samlingar därstädes förökats med ännu några vapen och redskap, återvände Falcon till Bowdoin Bay. I den nu alldeles isfria fjorden ankommo vi åter till Peary's vinterhus vid middagstiden den 26 augusti; där landsattes mr Lee, hvilken skulle stanna hemma och vakta huset under Peary's och Hensons frånvaro — dessa ärnade nämligen medfölja Falcon till Cape York för att söka få reda på det meteoritblock, som skall finnas därstädes och hvilket Peary önskade föra ombord och hemsända till Förenta Staterna, och för att under återfärden till Inglefield Gulf noggrannare kartlägga kusten.

Sedan vi tagit hjärtligt farväl af den unge, allvarsamme Lee, som ännu en vinter skulle kvarstanna häruppe, och önskat honom all lycka i ett företag, hvilket vi alla anade ej skulle krönas med framgång, ljödo Falcons tre gälla ånghvisslingar och klockan 3 eftermiddagen lämnade vi för allvar Bowdoin Bay.

Om några timmar ankommo vi till Kana, ett eskimåsettlement, där några medföljande »huskies» sattes i land, och därefter ångade vi söderut genom det isfria Whale

Sund. Vid midnatt passerades Cape Parry. Klockan 11 följande dag hade vi passerat Petovik Glacieren och om ett par timmar Conical Rock. Hitintills hade vi ej mött någon is, men öster om denna ö kommo vi in i ett band drifis med isberg.

På eftermiddagen varskoddes trenne björnar, och kursen sattes rätt mot iskanten. Astrup och jag kvarstannade vid vårt whistparti i däckhuset, då vi på förhand visste, huru jakten skulle bedrifvas, men alla öfriga rusade upp på fören. Sedan ungefär 100 skott aflossats, lyckades de tolf skyttarna att från skansen på blott 100 stegs afstånd få lifvet ur de stackars djuren. Bytet utgjordes af en gammal hona och tvenne halfvuxna ungar, hvilkas skinn bortlottades bland de bålde jägarna, då det naturligtvis var omöjligt att afgöra, hvem som skjutit det minsta antalet bomskott under bombardementet!

Klockan 9 på kvällen hade vi ändtligen med stor svårighet lyckats komma in genom den täta drifisen till Cape York, där en del gick i land för byteshandel med infödingarna och där vi stannade under natten för att reparera maskinen, som gått i olag. Till följd af de dåliga isförhållandena måste Peary uppgifva försöket att hämta det järnblock, som han under en slädtur förra våren påträffat härstädes och som skulle finnas ungefär 15 engelska mil öster om Cape York, några hundra steg från stranden.

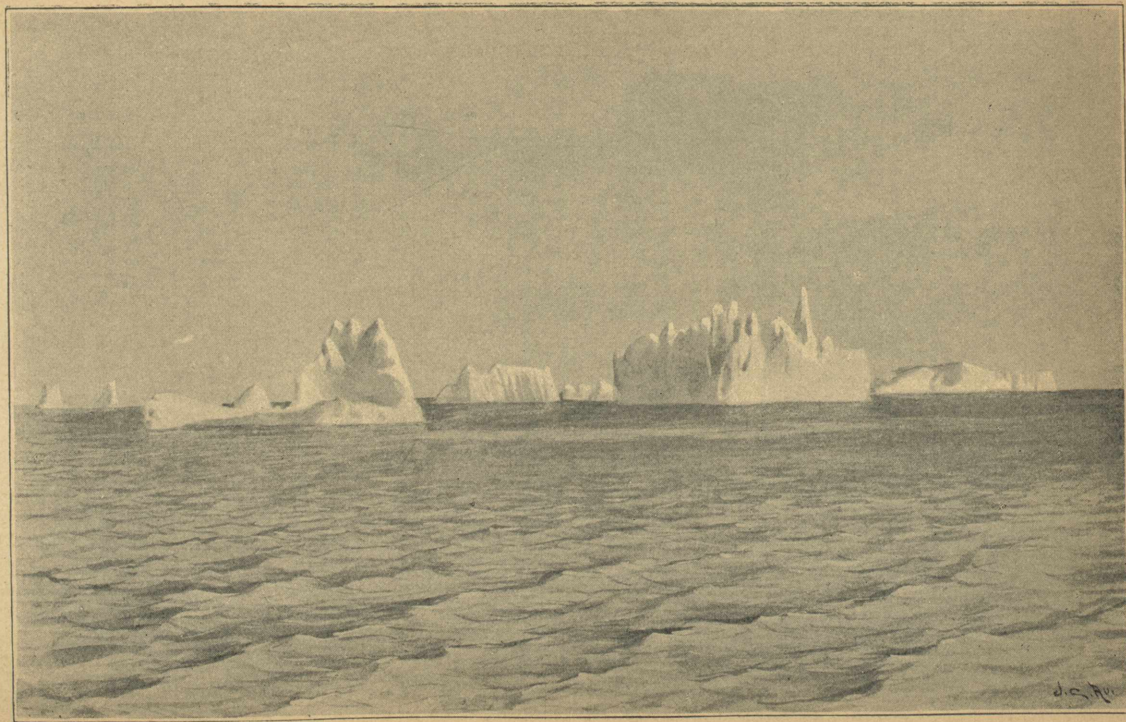
Följande morgon ångade vi tillbaka västerut ur isen förbi Petovik Glacierens långa, höga, tvärt i hafvet stupande isvägg. Dit kommo vi klockan 8 förmiddagen, och klockan 10 gingo Peary och Mat jämte de fem medföljande eskimåerna ned i sin bräckliga hvalbåt för att längs kusten återvända till Bowdoin Bay. Ej utan beundran kunde jag skiljas från denne energiske och oförskräckte man, som nu gick att åter upptaga kampen med inlandsisen, åtföljd blott af en yngling och en neger och förlitande sig på eskimåernas hjälp och sin lycka! Sedan öfliga afskedsbetygelser med ångpipa och flaggor gifvits och mr Bryant utbragt

ett blott svagt besvaradt hurra för Peary, ångade vi åter mot sydost och snart försvann ur vår åsyn den mest typiske representant för modern amerikansk polarforskning!

Hemfärden öfver Melville Bay försiggick, såsom vanligen är förhållandet vid denna årstid, alldeles obehindradt af is. Vi höllo dock en något västlig kurs; i annat fall kunde vi kanske riskerat att träffa drifisen. Likväl ankommo vi ej förr än den 2 september, sålunda efter nära 5 dygns färd, till Godhavn. Denna relativt långa resa öfver ett isfritt haf berodde därpå, att vi hela tiden hade dåligt väder, frisk ostlig bris, som ofta öfvergick till storm och förorsakade, att de flesta af Peary-expeditionens medlemmar, som under ett helt år vistats på landbacken, fingo känningar af sjösjukan. Med den östliga vinden följde äfven regn och tät dimma, som gjorde, att vi ofta fingo gå för half maskin för att ej kollidera med de i synnerhet utanför Umanakfjorden allt talrikare isbergen. Då några ordentliga longitudbestämningar hvarken nu eller förut under resan togos, misstänker jag också, att vi af den ostliga stormen drefvos allt för mycket åt väster och att vi ej voro så långt från den amerikanska sidan af Baffin Bay.

Ändtligen kommo vi, efter att under ett helt dygn hållit rätt ostlig kurs, den 1 september klockan 6 eftermiddagen i sikte af land, som antogs vara Disko ön, och klockan 4 på morgonen den 2 september ankrade Falcon åter i Godhavns hamn efter en bortovaro af 46 dygn. På förmiddagen gingo mr Bryant, kapten Bartlett och jag i land för att uppvakta danskarna. Af inspektören för Nordgrönland, herr Andersen, fick jag höra, att ett danskt fartyg, det sista för året, hvarje minut väntades inkomma. Det hade dagen förut synts kryssa utanför hamnen, men kunde på grund af motvind och dimma ej ingå.

Då utrymmet å Falcon nu var ytterst begränsadt, sedan Peary-expeditionens medlemmar embarkerat, och lifvet ombord ej var synnerligen angenämt till följd af det mindre goda förhållande, som rådde mellan mrs Peary och de öfriga deltagarna i hennes mans expedition, ön-

Isberg vid Godhavn.

skade jag gärna få lämna Falcon så fort som möjligt. Denna min önskan kunde också uppfyllas, då briggen Peru följande morgon inkom. Med inspektör Andersens benägna tillstånd begagnade jag mig också af befälhafvarens å Peru, kapten Sartors vänliga erbjudande att få medfölja hans lilla fartyg, som skulle från Godhavn gå direkt till Köpenhamn.

Sedan jag i största hast packat hop mina saker och skrifvit en kort rapport och telegram om min färd att vid Falcons ankomst till St. Johns sändas till professor Nordenskiöld, lämnade jag klockan 8 på kvällen den 3 september Falcon, som omedelbart därefter lyfte ankar och ångade ut. Med tacksamhet antog jag inspektör Andersens inbjudan att stanna såsom gäst i hans hus, tills Peru blef färdig att afsegla. De dagar jag tillbragte därstädes, höra till de angenämaste minnena från hela resan, och med tacksamhet skall jag alltid erinra mig den uppmärksamhet och gästfrihet, som visades mig under denna min vistelse i inspektör Andersens trefliga hem.

Den 9 september lämnade Peru Godhavn, och åter befann jag mig å »det villande haf». Om hemresan från Grönland till Köpenhamn är ej mycket att säga. Då Peru, ehuru ett godt och starkt fartyg, på grund af sin form, som lämpligast kan jämföras med en cigarrlådas, ej var någon snabbseglare, och vi dessutom, sedan vi passerat Cape Farewell, hade motvind och storm nästan under hela resan öfver Atlanten, användes 6 veckor till hemfärden, så att vi först den 19 oktober kommo till Kullen, där vi togo lots. Vid middagen samma dag ankrade vi å Köpenhamns redd, och om några timmar beträdde jag åter fosterjorden.

Falcons hemfärd från Godhavn hade varit synnerligen gynnsam. Efter ett uppehåll vid Godthaab under två dagar och ett liknande vid St. Johns, där professor Chamberlin och mr Bridgman landstego för att med andra lägenheter fortsätta hvar och en till sitt, ankom Falcon till Philadelphia den 25 september. Här landsattes expedi-

tionen och Falcon lämnade om några dagar åter Philadelphia för att vända tillbaka till St. Johns. Förgäfves väntade emellertid hustrur och barn på sina makar och fäder under mången stormig oktobernatt. Af det skepp, som tvenne somrar trotsat isens anfall långt upp i högan nord, har ej ett spår sedermera kunnat erhållas. Med dess unge, oförfärade befälhafvare, dess bepröfvade styrmän, hvilka grånat under kampen mot is och stormar, och dess raska, hurtiga besättning har Falcon — af orsaker, som för alltid skola blifva förborgade — begrafts i oceanens hemlighetsfulla djup.

